

HAKAS ŞAHIS İSİMLERİ¹

Tercüme: Mualla Uydu YÜCEL*

*"Aar adm adap pirim
Hor solan hıgır pirim"
"Sana en kıymetli ismi verelim
Sana (Hakas) rütbesi verelim"*

GİRİŞ

Hakaslar'ın binlerce yıl geçmesine rağmen kendilerine âit şahıs isimlerini hâlâ devam ettirmelerinin iki sebebi vardır: Birinci sebep ölen kişinin adının küçük çocuklara verilmesi, ikincisi de hemen hemen her kelimenin antropolojik olarak anlamını korumasıdır. Ortak Hakas antropolojisinde kadın ve erkek isimleri arasında bariz farklılıklar yoktur. Bu isimlerin bir çoğu bayan isimleriyle olduğu kadar erkek isimleriyle de uygunluk göstermektedirler. Meselâ: *Altay, Aramzar, Itik, Kumustey, Mamay, Naran* vs. (bk. sözlük). Son¹ zamanlarda Rus kültürünün tesiriyle bayan isimlerinin sonuna Rusça'daki

* Yrd. Doç. Dr. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü.

¹ Viktor Butanayev, *Hakas Şahıs İsimleri*, Hooray Atarı, Hakasskiye Liçniye İmena, Hakasiya, 1993. Türkistan'da Sibiry'a'nın güneyinde Sayan-Altay Dağları ile Yenisey nehirleri arasında yaklaşık 2300 yıldır yaşayan eski Türk halklarından biri olan Hakaslar 1990 yılına kadar Sovyetler Birliği içerisinde yer almışlar; 1993 yılında ise Hakasya Cumhuriyeti adı altında Rusya Federasyonuna bağlı özerk bir cumhuriyet olmuşlardır. 1982 yılındaki nüfus sayımına göre Hakasya'nın nüfusu 516.000'dir. Ruslar nüfusun %79.5'ni, Hakaslar ise %11.5'ni oluşturmaktadırlar ve toplam nüfusları da 71.000'dir. Hakasya'nın başkenti Abakan şehridir. Türkçe konuşan Hakasların asıl adı Koraylar (hooraylar)'dır. Hakaslar, Kaçınler (Haaş, Haas), Sogaylar, Kızıllar ve Koybollar (Haybollar) olmak üzere dört boy olup, bu dört grubun ortak ismi Hakastır. Uygur Türkçesine yakın bir dille konuşan Hakas Türkleri Hıristiyan olmakla beraber, eski Türk inancını (Gök-Tanrı dini) ve âdetlerini devam ettirmektedirler. Hakas Devlet Üniversitesi Tarih Fakültesi Arkeoloji ve Etnoğrafya Bölümü Başkanı Prof. Dr. Victor Butanaev'in Hakaslara ait şahıs isimlerini genellikle anlamlarıyla vermeye çalışarak hazırladığı bu çalışmasını sadece tercüme etmekle kalmadık, aynı zamanda yazar tarafından verilen isimlerin anlamlarını da diğer kaynaklardan bulmaya çalıştık. Kitabın düzeninde, alfabetik yapısında, madde başlarında ve manalandırmada metne bağlı kalmakla beraber, bazı maddelerin menşei ve yapısı ile ilgili teknik ve filolojik açıklamaların tarafımızdan ilâve edilmesi zaruri görülmüştür. Çünkü kitabın yazarının bu hususlarda verdiği bilgiler bazen

bayan isimlerinin sonundaki ekler gibi ekler ilâve edilmiştir. Meselâ: *Soyanla*, *Karima*, *Narima*, *Sabira*, *Yana* gibi. Hakas isimlerinin en önemli karakteristik özellikleri çoğunlukla tasvirici bir mahiyet arz ediyor olmalarıdır. Meselâ çocuğun doğum yeri, tarihi ve özellikle de dış görünüşüne göre verdikleri isimlerden bazıları da şunlardır: *Hızıl ol*: kızıl genç, delikanlı; *Appah*: çok beyaz; *Hara hıs*: kara kız; *Magan*: akşın, albinos; *Huba*: kumral saçlı; *Sarıg pas*: sarı baş (lı, sarı saçlı); *Ah pas*: beyaz baş vs. Toponimlerden (yer adları) de şahıs isimleri yapıldığını görüyoruz. Meselâ: *Sahsar*: Sahsarı dağlarında doğmuş olan; *Mendöl*: Mendöl nehrinde (civarında) doğan; *Artas*: Artas nehri civarında doğan vs. Doğuma tesir eden ve doğum sırasındaki şartları gösteren isimleri de vardır: *Saim*: kışın doğan; *Hanaa*: arabada doğmuş olan; *Turaçah*: evde doğan vs. Bayramlarda doğan çocuklara ise (hangi bayramda doğmuş ise) o bayramın adını isim olarak vermişlerdir. Meselâ: *Hayah*: kurban bayramında doğan; *Puçuk*: Hıristiyanların kutsal bayramlarından Verbnoye Vaskrisenye dedikleri bayramda doğmuş olan; *Pazırah*: pazar günü doğmuş olan vs. Bir zaman dilimi içerisinde doğmuş olanları ifade eden isimleri de vardır. *Aydolay*: yarımayda doğmuş olan; *Araçın*: yeniayda doğmuş olan; *Silker*: Mayıs ayında doğmuş olan; *Haan*: mart ayında doğmuş olan; *Hoshar*: Nisan ayında doğmuş olan.

Hakas isimleri arasında galiba en fazla saymamız gereken isimler bitki ve hayvan dünyasına ait isimlerdir. Bu isimler Hakas şahıs isimlerinde fazlasıyla mevcuttur. Meselâ: *Soroka*: saksığan (cırcır, gammaz); *Hozan*: tavşan; *Hulun*: tay; *Ortek*: ördek; *Haraçıhay*: kırlangıç; *Porço*: çiçek; *Sargay*: sarana; *Nımurk*: kuş kirazı; *Manarsın*: (tarla) soğanı; *Uhsun*: soğan vs. Bir çok kız çocuğunun isimlerinin manalarında bayan kıyafet ve süs (ziynet) eşyaları ile yiyecek ve içecek adlarını ifade eden kelimelere rastlıyoruz. Meselâ: *Pızılah*: peynir;

eksik, bazen yanlış, bazen de teknik yapıdan uzaktır. Bir kelimenin etimolojisini verirken tereddütlerimizi ifade etmek için soru işaretleri koyduk. Ayrıca yazarın kendisinin verdiği etimojilerde de tereddütlerimizi yine bir soru işareti koyarak belirttik. Esasen biz eseri aynen yayınlama (Türkçeye kazandırma) gayesinden ziyade daha çok malzeme olarak faydalanmayı ve bu malzemenin Türk filolojisi çalışmaları ile onomastik çalışmalarına katkıda bulunması amacını güttük. Metne Hakasça-Rusça Sözlüğün sonunda yer alan ve asıl metnimizde olmayan Hakas Şahıs İsimleri Listesini de alarak asıl listemize ilâve ettik. Bu isimleri de alfabetik metnimizde başına bir yıldız koyarak belirtmeye çalıştık. Ancak Hakasça-Rusça sözlük'ten alınan isimlerde herhangi bir izâh verilmeyişi bu isimlerin menşei ve manasını tespitinde zorlanmamıza sebep olmuştur. Büyük bir kısmının Rusça'dan geldiği anlaşılan bu isimlerin Hakasça menşeden epey uzaklaşmış değişikliklere girmesi tespiti daha da zorlaştırmıştır. Ayrıca asıl listemizde manası verilmemiş isimlerin karşılığını Hakasça -Rusça sözlükte bulduğumuzda da vermeye çalıştık. Bu çalışmamız sırasında teşvik ve yardımlarını gördüğümüz, engin ilmine müracaat ettiğimiz Prof. Dr. Kemal Eraslan'a gerek yardımları gerek tavsiyeleri ve gerekse bilgileri için teşekkür ediyor ve şükranlarımı sunuyorum.

Koçe: buğday; *Torgı*: ipek; *Izırğa*: küpe; *Hurgu*: yüksük vs. Erkek çocuklarına verilen isimlere de şu örnekleri verebiliriz: *Mıltıh*: tüfek; *Hanza*: pipo; *Algay*: 1. tencere; 2. melon şapka; *Pıçatay*: bıçağı olan.

Hakasları ad vermeye şu etnografik isimlerde cezbetmiştir. *Hooray*: Hakasların eski adı; *Tadar*: Hakasların çağdaş adları; *Soyan*: Tuvalı; *Sagaets*: Sakalı; *Hazah*: Rus vs. Ayrıca işaret etmeliyiz ki bir çok yazar kendisine takma ad olarak Hakasların takma adlarını vermişlerdir. *Muthas*, *Turan*, *Sidbey*, *Tom*, *Halar*: İdarî unvanları ifade eden isimleri de vardır: *Kistim*: Derebeyi; *Guzumer*: 1. bürokrat; 2. memur; *Huhçuh*: Prenses; *Tayçı*: 1. Prens, 2. han oğlu vs. Başka bir isim grubu ise uzun yaşamayı, zenginliği ve mutlu olma isteğini anlatmaktadır. Meselâ: *Aydas*: sağlık; *Amur*: rahat, sakin; *Turgun*: çabuk, hızlı, süratli; *Sındır*: irâdeli, azimli; vs. Bir âilede çocuklar öldüğünde (özellikle küçük erkek çocukları) kendilerini kötü güçlerden koruyabilsinler diye onlara kötü anlamlara gelen isimler verdiler. Meselâ: *Köten*: arka; *Ulturuh*: taban, alt; *Sirge*: sirke; *Köçik*: arka kısım; *Paga*: kurbağa vs. Fazla çocuk istemedikleri zaman ise yeni doğan çocuğa “artık” yâni “fazla” ismini veriyorlardı.

Çocuğu kötü ruhlardan korumak için, onu ağız geniş olan kurt postundan geçiriyorlar ve *Puur*: kart; *Aday*: köpek; *Mohyay*: köpeğin takma adı vs gibi isimler veriyorlardı. Bazen de küçük erkek çocuklarını pantolonun içinden geçirirler ve böylece verdikleri isimler savunmayı ifade ederdi. Meselâ: *Istan* ve *Sübür*: pantolon.

Erkek ve kız kardeşlere anlamca birbirine benzeyen isimler vermeyi tercih etmişlerdir. Meselâ, orta derecedeki akrabalık adlarında bunlara rastlıyoruz. Şöyle ki: *Tayıs*; *Tança*, *Tabıl*, *Mannay*, *Mannıh*, *Manan*, *Hurban*, *Hurupçu*, *Hurusha*, *Haydus*, *Pardus*, *Uçus* vs. Kardeş olduklarına işaret eden isimlerden bazıları da şunlardır: *Haratay*, *Hulatay*, *Alatay*, *Astay*, *Pastay*, *İrbes*, *İrbença*, *İrença*, *Aymagas-Hurmagas*, *Arba-Çarba*, *Ah humırha-Hızıl Hımurha* vs. Bazen de birbirine yakın isimlerin ifade ettikleri muhteviyatın anlamına göre isimler verdiler. Meselâ: *Homza'nın* kızkardeşi (Elets); *Hulu'nun* erkek kardeşi (tay); *Çabaga* (bir yaşında tay); *Algay baba* (tencere, küçük kap, aş kabı), *Çılapçı* (tencere) vs.

Saygı (hürmet) gösterildiğinin bir ifadesi olarak erkek isimlerine “aça” veya “abca” yani “amca, dayı”; bayan isimlerine ise “piçe” yani “abla” kelimesini ilâve etmişlerdir. Meselâ: *Azarhan aça*, *Kay abca*, *Aygo piçe* vs. Küçük erkek çocuklarının isimlerinde ise sevgi ve şefkati “ikem” kelimesiyle göstermişlerdir: *Artas ikem*, *Mirgenek ikem*, *Alango ikem* vs. Hakas kurallarına göre kişinin ismi daima babasının isminden sonra gelmektedir. Bunu da iyelik ekiyle sağlamışlardır. Meselâ: *Satik Obdazı* - *Yevdokiya Satikovna*; *Adon Orrhayı* - *Orahay Alonoviç*; *Alabars Astayı* - *Astay Alabaroviç* vs.

Çağdaş Hakas isimleri arasında sertlikleriyle temâyüz etmiş folklor kahramanlarının isimlerini görüyoruz. Bunlar bir kâide olarak iki veya üç heceden oluşuyorlar. Ayrıca bu isimler kahramanların unvanlarını da ifade ediyorlar. *Han*: han; *Tayçı*: prens, *Moke*: pehlivan, *Mirgen*: avcı, atıcı, okçu; *Töngis*: zengin; *Molat*: kılıç vs. Bayanlarda da şu isimleri görüyoruz: *Arıg*: temiz, saf, kutsal; *Hoo*: güzel vs. Ayrıca bayan ve erkek isimleri arasında şunları da verebiliriz: *Ay Han*: Beyaz (ak) han; *Altın Han*: Altın Han; *Sarıg Tayçı*: Sarı Prens, *Horay Tayçı - Ay Moke*: Ay Pehlivan; *Kun Mirgen*: Güneş Avcı (Okçu, Atıcı); *Hatıg Molat*: Sağlam Kılıç; *Altın Arıg*: Saf Altın; *Alan Hoo*: Masum güzellik vs.

Temelde Hakas şahıs isimleri ile Sayano-Altay ve Orta Asya Türk halklarındaki isimler arasında paralellikler bulunmaktadır. Meselâ Mamay ismini biz Altay, Kırgız, Kazak, Tatar ve diğerlerinin isimlerinde de görebiliyoruz. Bazı isimler ise Budizmin tesiri altında ortaya çıkmıştır. Meselâ: *Tarika - Darihe, Çındaba - Çadamba, Oçır -Oçur, Seeren - Tseren, Purhan - Burhan* vs. Hakaslar Hıristiyanlığı kabul etmelerinden sonra bu sırada çok fazla genişleme siyaseti hesabıyla hareket eden Rus antropolojisine samimi olarak inanmışlar ve bu yüzden de Rusça'dan aldıkları isimleri Hakasça telaffuz etmişlerdir. Meselâ: *Arkas - Arkadiy, İken - İnnokentiy, Kapris - Gavriil, Obdo - Yevdokia, Samoy - Samuil* vs. Rusça'da soyadlarının sonuna gelen “ov”, “ev” ve “in” ekleri Hakasça'daki çoğul ekleri olan “lar, nar, tar” eklerini karşılıyorlar. Meselâ: *Kobeller-Kabelkovıy, Tobırlar-Dobrovıy, Surester-Şurışevi, Orbekeler-Yerbyagıhı* vs. Hakas soyadlarının çoğunluğunun belgelerdeki küçültme ekleri “çak”, “jak”, “ak” ve “aş”dır. Konuşma dilinde ise bir kural olarak işaret eklerini kullanmamışlardır. Meselâ: *Pugolar - Bujakovı, Samolar - Samojekovı, Azırlar - Azrakovı, Haydarlar - Kaydarakovı* vs. XVIII. Yy. ortalarında Hakas halkını zorla Hıristiyanlaştırma çabaları ve çalışmaları ilerlediğinden, bazı soyadlarının arasında bu acının semeresini bulmamız mümkündür. Meselâ: *Makını - Makadan* (yani haşhaş), *Troşkinı - Trosdan* (yani halat), *Çerebeebi - Çerebeyden* (yani Çerebeyler).

Hakas isimlerinin büyük bir çoğunluğu ortak Türk terimlerinin yardımıyla kurulmuşlardır: “*bay*: zengin”, “*biy*: bey, hakim, yargıç”, “*han*: han” ve Moğolca “*tay*”. Ayrıca erkek isimleri de bir kural gibi bu gruba aittir. Meselâ: *Arıhpay, Azılbay, Hulanpay, Alabiy, Gohtbiy, Turabiy, Ayhan, Aydarhan, Saykan, Astay, Huçanday, Orgıday* vs. Antropolojik erkek isimlerinin karakter forması “*oll*: genç erkek, delikanlı”, bayan isimlerinin ise “*huz*: kız”dır. Meselâ: *Hazah ool, Çabalool, Haraool, Ahhus, Harahus, Hıspira* vs. Bununla birlikte Hakas isimleri “*ça*”, “*pan*”, “*ton*”, “*çon*”, “*lis*” gibi eklerin yardımıyla kurulmuşlardır. Meselâ: *Astanca, Soyanca, Kazanca, Hispança,*

Totahpan, Topan, Arton, Çaydon, Piahton, Histon, Alarçon, Pıçon, Muhçon, Tokalis, Koklis, Paplis gibi kadın ve erkek isimlerinde bu ekleri görebiliyoruz.

Biz bu sözlüğe *As harah*: aç; *Pıshah ödik*: 1. kürk çizme, 2. keçe çizme; *Tanah Azah*: tavuk ayağı gibi ahengi olmayan isimleri ve takma adları almadık. Hakas isimler listesini mümkün olduğu kadar sağlam bir şekilde Rusça'ya tercüme ettik (bazen de aşağı-yukarı aynı manaya gelen anlamlarını verdik). Burada Moğolca, Farsça, Arapça ve Rusça'dan geçen isimlere de işaret edilmiştir. Sevgi ve küçültme ifade eden isimlerin bu formları da parantez içerisinde verilmiştir. Ayrıca bazı isimlerin ilk şekilleri Sözlük 1858'de Hakas kabilelerinden olan Pevizlere ait efsanelerden yararlanılarak meydana getirilmiştir. (Hakas Cumhuriyeti Devlet Arşivi).

KISALTMALAR

Ar.: Arapça

DLT: Kaşgarlı Mahmut, Divânü Lûgatit-Türk, /Çev. Besim Atalay/, I-IV, Ankara 1939-1944.

ET.: Eski Türkçe

Fr. : Farsça

Ferheng-i Farisî be-Türkî: Büyük Farsça-Türkçe Sözlük, Mehmet Kanar, İstanbul 1998.

H.R.Slov.: Hakosko-Russkiy Slovar, Moskova 1953.

Lessing: D.Ferdinand Lessing, Mongolian-English Dictionary I-II, Indiana 1973.

Moğ: Moğolca

Radloff: W.Radloff, Versuch Eines Wörterbuches Der Turk- Dialecte, I-IV, Mouton 1960.

Rus.: Rusça

R.M. Slov.: Russko- Mongolskiy Slovar, Moskova 1960.

Skr.: Sankrit

ERKEK İSİMLERİ

AALÇIBAY (< *aalçı* < *elçi* ? + *bay*): Misafir seven. *Aalçıbaylar* soyadı bu isimden türetilmiştir. (bk. HR:Slov., 13).

ABA (ABAÇAH): Ayı, ayı yavrusu; (bk. HR. Slov., 13; Radloff, Wb, I, 620)

ABAY (ABAYAH): Büyük ağabey; (bk. Radloff, Wb, I, 621).

ABANÇA: *Aba*'dan türetilmiştir.

ABATAY: *Aba*'dan türetilmiştir.

ABDIRA: (bk. Lessing, 4: *abdar*: "sandık, kutu"): Çekmece, kutu, zengin olma isteği. *Abdıralar* soyadı bu isimden türetilmiştir.

ABDUL*: -----

ABRANÇA (abran + ça): Avram.

ABIY (ABIYAH) [< ağa + beg]: Büyük ağabey, ağabeyciğim.

ABIS: Papaz; okur yazar olma isteği; (bk. HR. Slov., 14; Radloff, Wb, I, 629).

ABISTAY: *Abıs*'dan türetilmiştir; (Radloff, Wb, I, 629: 1. büyük abla, akraba; 2. yaşlı kadınlarla dostluk kuranlara verilen isim).

ABISHAY: *Abıs*'dan türetilmiştir.

AGBAY: 1. saçları karışık, saçları perişan; 2. uzun tüylü, saçına tarak girmemiş.

ADABAS*: -----

ADAY (ADAYAH): köpek, köpekciğim. Bu isim takma ad'dır. Şu isimlerde görebiliyoruz. *Kok Aday*: mavi köpek; *Hara Aday*: siyah köpek. *Adayahtar* soyadı bu isimden türetilmiştir; (bk. HR. Slov., 17; Radloff, Wb, I, 477).

ADAYKO*: -----

ADAN (ADANAH) [<ad + a-n (?): Baba. *Adanahtar* soyadı bu isimden türetilmiştir; (HR. Slov., 17: kendini adlandırma; Radloff,Wb, I, 479: 1. kendini adlandırma; 2.

yanında olanı adlandırma; 3) şamanlık unvanı).

ADARHAN [< *adar* (?) + *han*]: Şerefi ifade eden bir Han'lık unvanı.

ADAS [<adaş]: 1. bir âilenin kökü, dede, ecdat, 2. _patrik. Şu isimlerde görebiliyoruz: *Hoby Adas*: Hobilerin atası, reisi; *Piltir Adas*: Beltirlerin atası, reisi; (HR. Slov., 17: 1. ad, isim; 2. adlandırmak; 3. adaş; Radloff, Wb, I, 484 :1. adaş; 2. dost; 3. sevgili).

ADLO*: -----

ADO (ADOÇAH): bk. *ADUU*.

ADOY (ADOYAH): -----

ADON (ADONAH): bk. *ADUUN*.

ADONÇA: -----

ADRS: Eşek arısı.

ADUU (ADUUÇAH): [bk. Lessing. 11]: 1. sürü; 2. yıldı; 3. kuş sürüsü, çok ata sahip olma isteğini anlatan bir isimdir; (Radloff, Wb, I, 495: *adu*: yıldı, kuş sürüsü, kalabalık sürü).

ADUUN (ADUUNAH): Moğ. 1. sürü, kalabalık; 2. yıldı; 3. kuş sürüsü.

ADUUNÇA: *Aduun*'dan türetilmiştir.

ADIYAN: 1. sevimli, şirin, cici, canım; 2. yavru, bebek; 3. çocuk.

ADINAH: -----

ADINMAY: mıymıntı.

ADIÇAN*: -----

ADIÇAH*: -----

ADIRİN: Andrey.

AZAN [< Ar.ezan]: duaya çağırış ; (bk. Radloff, Wb, I, 560).

AZAR [< Fr. azar]: mağlûp eden, galip; (bk. Radloff, Wb, I, 560: 1. azarlama, incitme 2. hastalık, sağlıksız, korkulu; 3. kötü, zayıf).

AZARHAN [< azar+han]: gâlip han.

AZIL: [< Ar. asil]: pahalı, değerli, kıymetli, önemli, mühim, aziz, sevgili; (Radloff,

- Wb, I, 570 [< Ar. asl]: kök, nesil, asıl, doğma, doğuş).
- AZILBAY** [< azıl+bay]: *Azıl*'dan türetilmiştir.
- AZIR (AZİRAH)**: 1. filiz; 2. sürgün; 3. evlat, torun. *Azırlar* soyadı bu isimden türetilmiştir; HR. Slov., 18: 1. yaba, menderes, dal budak sarma, kavşak, dalların başladığı yer, kol, branş; 2. yutmak; 3. bağını çözmek, sökmek).
- AYA (AYAÇAĞ)**: kendi kendini (kasten) yaralama, kendi kendini yaralayan asker. *Ayaçahlar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- AYALTIN***: -----
- AYAN (AYANAĞ)**: uzak bir yere yapılan yolculuk. Bu isim seyyah olma isteğini ifade etmektedir.
- AYANGİR** [< ayan + gir]: bozkırı açan yâni bozkırda doğmuş olan.
- AYAS**: 1. parlak, açık, sarıh, vazıh; 2. temiz; 3. belli, yâni açık bir günde doğmuş olan ; (bk. HR. Slov., 32).
- AYASHAN**: *Ayas*'dan türetilmiştir.
- AYBAN**: açık alınlı.
- AYBAR** [< ay + bar]: mehtaplı gecede doğmuş olan.
- AYBİS**: ok ucu. Bu isim asker olma isteğini ifade etmektedir.
- AYGUL** [< ay + gul]: *Ay*'ın kölesi, yâni ay takvimine göre doğmuş olan.
- AYDAR (AYDARAĞ)** [< Ar. ay + dar]: Şeref ve namusu ifade eden bir Han'lık unvanı.
- AYDARHAN**: *Aydar*'dan türetilmiştir; (Radloff, Wb, I, 50: 1. Astrahan şehri; 2. deri, Kalmuk erkeklerinin taşıdıkları deri).
- AYDAS**: sağlıklı; (bk. Radloff, Wb, I, 52; HR. Slov., 20).
- AYDİT**: Edikt, Edita.
- AYDO** [<ay + do (doğ - tan)]: *Ay* çocuğu.
- AYDOL***: -----
- AYDOLAY**: Yarım ay yâni hilal çıktığı sırada doğmuş olan.
- AYDON**: bk. *AYDO*.
- AYDIR***: -----
- AYİRHAN**: merhametli han, yüce gönüllü, âli cenap, gönlü yüce.
- AYKAN***: -----
- AYLAN (AYLANİS)**: geri ver!, iâde et!. Bu isim çocukların ölmemeleri isteğini ifade etmektedir; (Radloff, Wb, I, 36-37, *aylan*: 1. bilmek, kehânette bulunmak; 2. dönmek, dönüp etrafında durmak, dönmek, bir şeyin etrafında dönmek; 3. yola devirmek; 4. geri dönmek).
- AYLANÇA**: *AyLAN*'dan türetilmiştir.
- AYLAH (AYLAGAS)**: geri ver!, iâde et!
- AYMAS**: -----
- AYMAH (AYMAGAS)** [< aymak]: 1. cins; 2. kabile, boy; 3. bölge. Yabancı (başka) kabilenin çocuğa verdiği isim; (HR. Slov.: 1. muhtelif, çeşitli, türlü türlü; ayrı, farklı, başka başka; 2. uzak, uzaklardaki, uzaktaki, buralı olmayan, yabancı.
- AYMAHÇI** [aymah + çı]: misafir yâni ansızın doğmuş olan.
- AYMİR**: *AY MİRGEN* isminin kısaltılmış şekli.
- AY MİRGEN**: *Ay* okçusu, *ay* atıcısı (*yay*).
- AY MOKE**: *Ay* kahramanı.
- AYO (AYOÇAĞ)**: küçük erkek çocuklarına seslenme edatı.
- AYOS***: -----
- AYRAN**: süttten yapılan içeceğin adı, *ayran* ; (bk. HR. Slov., 21).
- AY SALANIR**: *Ay* şeklinde madalyon.
- AY SALGI**: *Ay* ışığı, *ay* parlıtı
- AYTAN (AYTANAĞ)**: -----
- AYTANÇA**: *Aytan*'dan türetilmiştir.
- AYTES***: -----
- AY TOKA**: *Ay* şeklinde toka.

AY TÖNİS [<ay tönis < tönış “dönüş”]:
Ay'ın ölçüsü kadar büyük topraklara
sahip olan.

AYHAN [< ay+ han]: Ay altındaki han.
Ayhanlar soyadı bu isimden
türetilmiştir.

AY HANAT: Ay kanatlı.

AY ÇAPIR: Ay parıltısı.

AYÇINAY: Ay'a benzer.

AKAY [ak + ay]: beyaz.

AKO: Rus. Akakiy.

AKUN [< ahun]: Fr. şarkıcı. Bu isim ozan,
şair olma isteğini ifade etmektedir.

ALABARS [< ala+bars]: kaplan.

ALABİY [ala + biy “bey”]: muktedir,
güçlü bey, prens.

ALAGİN: çok güzel.

ALAN: [< ET. alang]: düzgün arazi, yâni
bozkırda doğmuş olan. *Alanlar* soyadı
bu isimden türetilmiştir; (Radloff, Wb,
I, 359: 1. Kafkaslarda bir halk; 2.
ormanlık açık arazi).

ALANÇA [< alan + ça]: *Alan*'dan
türetilmiştir.

ALANIR: tehlikeli kılıç.

ALAR (ALARAH): Moğ (?) ayrı bir kaç
görünüşü. Bu isim asker olma isteğini
de ifade etmektedir.

ALARÇON [< alar + çon]: *Alar*'dan
türetilmiştir.

ALARIN [< alar + ın ?]: *Alar*'dan
türetilmiştir.

ALAS [~ alaz, yalaz]: “Tanrıverdi”
otlarının tütsülenmesi.

ALAT [< ala +at]: alaca (benekli) at.

ALATAY [< ala + tay]: alaca (benekli) tay.

ALATO [< ala + to (doğ - tan)]: Benekli
çocuk.

ALATOS: *Alato*'dan türetilmiştir.

ALATIR [< ala + tır ?]: Alaca-bulaca.

ALAÇON [< ala + çon ?]: Alaca-bulaca.

ALAHAZAH [ala + kazak]: Benekli kazak.

ALAHAY [< ala + hay ?]: Alaca-bulaca.

ALBAGI (ALBAGIÇAH): Samur.

ALBAY [al + bay; al “hile”]: Kurnaz bey.

ALBAN (ALBANA): 1. haraç, cizye 2.
vergi, yâni vergi ödeyen erkek ; (bk:
HR. Slov., 22).

ALBAN MİRGEN: Temizliği ve meşhur
olması ile temâyüz etmiş okçu.

ALBANÇA [< alban + ça]: *Alban*'dan
türetilmiştir.

ALBOT PİG [pig < big “bey”]: vali,
bey, voyvoda.

ALBINAH*: -----

ALGAY (ALGAYAH): tencere, kazan.;
(bk. HR.Slov., 22).

ALDOLAY*: -----

ALİK*: -----

ALİÇE: Aleşa.

ALMAS: [<Yun-Arp. elmas]: Almaz
(elmas) gibi sert olma isteğini ifade
etmektedir.

ALTAY [al “ön” + tay ?]: ET. zengin
Tayga ormanları; (bk. HR.Slov., 24;
Radloff, Wb, I, 402).

ALTAN [< al + tan]: Kırmızı.

ALTANÇA: *Altan*'dan türetilmiştir.

ALTIN (ALTINA): Altın; (bk. Radloff,
Wb, I, 405; HR.Slov., 24).

ALTIN İRDEM [< altın + irdem “erdem”]:
Altın gibi kahramanlık, şecaat, yiğitlik.

ALTIN MİRGEN: Altın gibi olan avcı,
okçu.

ALTIN SORA [altın + şora < çora]: Altın
asker.

ALTIN SUS: Altın ışık.

ALTIN TAYÇI: Altın gibi prens.

ALTIN HAN: Altın han.

ALTIN HASHA: Altın aristokrat.

ALTIN CAGA: Altın kapı.

ALTIN ÇUS: Altın yay.

ALÇIN*: -----

AMAAH: Bugün, şu anda, şimdi ; (bk. HR.Slov., 25).

AMAAHTAY: *Amaah*'dan türetilmiştir.

AMALAN: 1. muktedir, kâdir, gücü olan, kabiliyetinde olan; 2. istidatlı.

AMAS: Moğ. Kaşa, lapa, bulamaç; (R.M.Slov., ARŞAAMAL: lapa, bulamaç, 249).

AMDOS: Moğ. Tatlıya düşkün.

AMZOR (AMZORAH): İyi kalitede içki yapmayı deneyen alet. *Amzorlar* soyadı bu isimden türetilmiştir.

AMİN (AMİNEK) [<Arp. emin]: Rahat.

AMİR (AMİREK) [< Arp. emîr + ek "emircik"]: Reis, bakan, emir.

AMİT: Moğ. Tatlı

AMO (AMOÇAH): baba.

ANAS: Ananiy, Anaşka.

ANAH: İğne yapraklı dallar.

ANHARA: Siyah canavar.

ANMAY: Ayrılmış, bölünmüş.

ANOY: -----

ANTAY: Gönül sahibi olan.

ANÇAY: -----

ANÇIL: Avcı.

ANÇİNEK*: -----

APANİS: Afanasiy.

APİN: Afinogen.

APİNÇA: *Apin*'den türetilmiştir.

APOK: Beklenmedik bir anda doğana karşı olan şaşkınlığı ifade eder.

APOKTAY: *Apok*'dan türetilmiştir.

APOS: Amos. *Aposlar* soyadı bu isimden türetilmiştir.

APPAH (APPAGAS) [< ap - pak]: Çok beyaz.

APRAY [< Fars. ab+guy]: 1. şeref, namus, haysiyet, onur; 2. otorite, yetki, nüfuz, otorite sahibi; (Ferhangî Farisî be-Turkî, s.12).

APRAY ÇAYZAN: İkbâlperest hükümdar

APRİN: Aveyran.

APSAL: -----

APSALAY: *Apsal*'dan türetilmiştir.

APSALİN: *Apsal*'dan türetilmiştir.

APSALKA*: -----

APSOY*: -----

APTİK*: -----

APTİS: İnsanı hayran eden, meftûn kılan, büyüleyici, tesir edici.

APTİSKA*: -----

APÇAY [< apa + çay (?)]: Yaşlı.

APÇANAY*: -----

APÇAH*: Yaşlı, ihtiyar, eskimiş.

APÇİŞKE*: -----

APÇİN (APÇİNAH): Sihirbaz, büyücü.

APÇİNAY: *Apçin*'den türetilmiştir

ARA (ARAÇAH): Yeni ay yâni yeni ayda doğmuş olan.

ARALAY : *Ara*'dan türetilmiştir.

ARAMZAR [*aram*: "birinci ayın adı" + zar (?)]: erken doğan çocuk .

ARAN (ARANIÇAH): Süslü çadır yâni refah,varlıklı hayat; (Radloff, Wb, I, 252: avlu, kale, ahır).

ARAN TAYÇI: Hali-vakti yerinde, varlıklı prens.

ARANÇA: *Aran*'den türetilmiştir.

ARAMSAAR*: -----

ARAP: Arefiy.

ARAPİS: Arefiy.

ARAPÇA: *Arap*'dan türetilmiştir.

ARAS: *Ara*'dan türetilmiştir.

- ARAT:** Moğ. 1. Hayvan yetiştiricisi, 2. emekçi, çalışan; (krş. Lessing, "arad: çalışan", 47).
- ARBAN:** Büyük, yüksek; (HR. Slov., 30).
- ARBANAY:** *Arban*'dan türetilmiştir.
- ARBANÇA:** *Arban*'dan türetilmiştir.
- ARBİN** [~ arpağ]: Tılsım.
- ARBİNÇE:** *Arbin*'den türetilmiştir.
- ARBUN (ARBUNAH):** Tılsım.
- ARBIS HAN:** Tılsımlı han; (bk. Radloff, Wb, I, 338: *ARBIS*: "ahiret, öbür dünya, gelecek hayat").
- ARGİMAH:** 1. Ağır siklet sporcusu; 2. sağlıklı; 3. güçlü, sağlam, büyük.
- ARGİN (ARGINAH)** [krş. argun]: Asıl bir nesile mensup olmadan doğan.
- ARZAN:** Şifa veren, şifalı içki .
- ARİN** [< arı - n]: 1. Mukaddes, kutsal; 2. temiz, saf.
- ARİNÇE:** *Arin*'den türetilmiştir; (bk. HR. Slov., 31: *ARİNÇA*: "1. çok; 2. mükemmel, bütünü, tamamıyla, hiç, temelli").
- ARİS** [< arı -s (ş) (?)]: Kutsal, mukaddes, mübarek.
- ARKAS:** Arkadiy, Arkaşka.
- ARKİLE*:** -----
- ARKUT:** Hayattaki destek, dayanak.
- ARLOK:** -----
- ARMAN (ARMANAH)** [Fr. arman + ah]: Aziz emel; (Radloff, Wb, I, 340).
- ARMAS:** -----
- ARMİN (ARMİNEK):** -----
- ARMİS:** -----
- ARON:** Diğer, başka.
- ARONÇA:** *Aron*'dan türetilmiştir.
- AROK*:** -----
- ARSAY:** Arseniy.
- ARSILAN:** ET. Aslan.
- ARSIÇAH*:** -----
- ARTA** [< art + a ?]: 1. Geçit, geçme, 2. boğaz, dağ boğazı.
- ARTABAN:** Artamom.
- ARTAMİN:** Artem.
- ARTOMAY:** Artemiy.
- ARTAS** :1. şelâle, çağlayan; 2. fırtınalı, taşkın, heyecanlı, coşkun, ateşli, hararetili.
- ARTİK:** fazla, artan, artık, lüzumsuz, gereksiz. Ailede çocuk çok fazla olduğunda son çocuğa verilen isimdir.
- ARTO** [~ ARTA]: 1. geçit, geçme; 2. boğaz.
- ARTON** [< Arto + n]: 1. Geçit, geçme; 2. boğaz; *Artonlar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- ARTOS:** -----
- ARHAN** [ar < ET yit, yiri "kuzey" + han]: Kuzey hanı.
- ARÇON:** -----
- ARÇOOL (ARÇOOLAH):** Mendil; (bk. HR. Slov., 32).
- ARÇİMAY:** Yük, bagaj, eşya yâni çocuk. Ayrıca bu isim çocuk ve yaşlılara bakmanın gerekli olduğu anlayışını ifade etmektedir.
- ARÇİMAH:** Heybe.
- ARÇİN:** Ardıç; (bk. HR. Slov., 32; Radloff, Wb, I, 324).
- ARÇİNTAY:** *Arçın*'dan türetilmiştir.
- ARÇİHAN** [< arç + han]: Rusların Çarı.
- ARIK (ARIG)*:** Temiz, açık, aydınlık; (bk. HR. Slov., 32; Radloff, I, 267).
- ARIH*:** -----
- ARIHPAY** [< arık "zayıf, cılız" + pay]: cılız, sıksa, zayıf. *Arihpayar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- ARIHPAY TAYÇI:** Zayıf prens.
- ASAP:** Asafiy.
- ASAT*:** 1. hafif, ince, kolay, sade; 2. evsahibinin hazırladığı yiyeceği kendi

- elleriyle ikram etmesi ; (bk. Radloff, Wb, I, 537).
- ASİP (OSİP)*:** -----
- ASTAY:** Moğ. Mutlu; (bk. R.M.Slov., "aztay: mutlu").
- ASTAN:** Nazardan sakınma, çekinme; (H.R. Slov., 34: "hastalıktan korunmak").
- ASTANAY:** *Astan*'dan türetilmiştir. *Astanaylar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- ASTİN (ASTİNEK):** -----
- ASTAPAY:** Ostap.
- ASHIN:** Yolunu kaybeden, yolunu şaşırın; (bk.HR. Slov., 34: "bir belanın, mutsuzluğun olacağını önceden sezme").
- ASHIR (ASHIRAH):** Aygır. Bu isimden türemiş olan isimlere şu örnekleri verebiliriz: *Sariashır:* bülbül yavrusu (yeni doğmuş bülbül); *Toraahsır:* doru tay; *Haraashır:* kara, yağız at (tay); *Ashırlar* soyadı bu isimden türetilmiştir; (bk. HR. Slov., 34: *ASHIR:* "aygır").
- ASIN:** Arp (?). Canım, sevgilim.
- ASINDAY:** *Asın*'dan türetilmiştir.
- ATAN (ATANAH):** İşçi gibi deve (çok çalışan deve). Bu isim çocuğun bir deve gibi çalışmayı çok sevebileceği isteğini ifade etmektedir.
- ATANÇA:** *Atan*'dan türetilmiştir ; (bk. HR. Slov., 348: *ATANÇE*).
- ATPAH:** -----
- ATIGA*:** -----
- ATIGÇI** [< at - ı - g + çı]: Okçu, atıcı, avcı; (bk.HR. Slov., 35).
- ATIKAY:** Soylu, meşhur, tanınmış.
- AH MOLAT** [< ak + pulâd]: Beyaz (ak) çelik.
- AHOOL** [< ak + oğul]: Beyaz (ak) genç, delikanlı, aydın delikanlı (Rus dilinde 15-25 yaş arasındaki erkeklere verilen hitap şekli).
- AHPAY*:** -----
- AHPAS** [< ak + baş]: Aydın kafalı; *Ahpaşlar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- AHPİRİS:** -----
- AH SAGAL:** Ak sakallı.
- AH SARGA:** Ak harius.
- AH SİP:** Ak sarana.
- AHTAY (AYTAYAN)** [< ak + tay]: Beyaz tay, aygır.
- AHTAN (AHTANAN)** [aklan !]: Kendini temize çıkart !; kendini mazur göster !, temize çık!
- AHTAAN*:** -----
- AHHAZAH** [< ak + kazak]: Ak Kazak.
- AHHAN:** Ak (beyaz, temiz) han.
- AHÇABAY** [< akça + bay]: Para, nakdî.
- AHÇAN (AHÇANAH):** Para, nakdî, paralı.
- AÇA*** [< ET. eçü]: 1. hastalığa sebep olmak; 2. büyük amca, abi, dayı; (Radloff, Wb, I, 502).
- AÇAAN (AÇAANAH):** Büyük erkek kardeş, ağabey.
- AÇAAS** [< aça + eş]: Büyük erkek kardeş, ağabey.
- AÇANDAY:** Şirin, sevimli, cana yakın, hoş, tatlı, sevgili, aziz.
- AÇARLOK:** -----
- AÇİRKE MİRGEN:** Sevimli, şirin, cana yakın, hoş okçu, avcı, atıcı.
- AÇON (AÇONAH):** -----
- AÇOT:** -----
- AÇILDAY:** Sancılıyla, ağıryla doğmuş.
- AÇİN:** 1. Şirin, sevimli, cana yakın, hoş, tatlı; 2. acındırarak, merhametle; (krş. HR. Slov, 36: 1. açığöz, tamahkâr, gözü doymaz, hasis, cimri; 2. acımak, merhamet etmek, acısını paylaşmak).
- AÇITAY:** 1. şirin, sevimli, cana yakın, hoş, tatlı 2. acındırarak, merhametle; 3)

zorluklar içerisinde doğan; *Açıtaylar* soyadı bu isimden türetilmiştir; (krş. Radloff, Wb, I, 510).

AÇIT [< aç - t (?): 1. sivri, keskin yapmak, tadı bozulmak, kaşıntıya sebep olmak; 2. kaynaşma, köpürme).

- İ -

İBA*: 1) Nezaket, zarafet, terbiye; 2. itaatsizlik, söz dinlememe; (Radloff, Wb, I, 1569).

İBDEY*: -----

İBDEN: Yevgeniy

İBDES: *Ibden*'den türetilmiştir.

İBEK [krş. iv -“acele etmek”]: Atik, kıvrıkdak, hızlı, çabuk, süratli; (bk. HR. Slov, 54).

İBENÇA: Yekpare, tek parça, tam, bütün.

İBES: 1. Bölüm, kısım, 2. para, 3. ruble.

İBESTEY: *Ibes*'den türetilmiştir.

İBİLDEY: Çadır' da doğmuş olan.

İBİREY: Yerefey.

İBİRÇEK: Kaymağın konulduğu kap.

İGEN*: 1. Eziyet, ıstırap çektirmek; 2. çadırın yukarısındaki delik, itünlük; (Radloff, Wb, I, 1425).

İGNAAN*: -----

İGHAS: İghatıy.

İDEGER: Frs (?). Hafıza, bellek.

İDEY [krş. idi “sahip”]: ET. sahip; (bk. Radloff, Wb, I, 1506: *İDE*: 1. sahip, iye, ev sahibi; 2. beyefendi, bay, bey, 3. mal sahibi, patron).

İDEM (İDEMES): -----, *İdemler* soyadı bu isimden türetilmiştir.

İZER (İZEREK): 1. Eyer, palan, semer; 2. sele; (bk. HR. Slov., 56).

İZERÇEY [< ET. ezer + çey (< çı)]: Eyerçi, semerci.

İZİL MOLAT [<iz - i - l + polat]: Eritilmiş çelik.

İKE (İKEÇEK) [eke]: Çocuğa seslenirken ona karşı olan sevgiyi anlatan hitap şekli; (Radloff, Wb, I, 1416: 1. sahip, iye, ev sahibi; 2. bay, beyefendi, bay).

İKEMEY [< ike + mey (?): *İke*'den türetilmiştir.

İKEMER: Nikanor.

İKEN: İnnokentiy.

İKENTEY: İnnokentiy.

İKON*: -----

İKOS*: -----

İLAKKE*: -----

İLBAY: 1. Büyük, ulu, yüce, ulvî; 2. geniş, engin, ferah, bol.

İLBEN: 1. Kolay bükülür, elâstiki, esnek, kıvrak; 2. çabuk, usta, kurnaz.

İLBENÇE [< ilben + çe]: *İlben*'den türetilmiştir.

İLBES: Sebatkâr.

İLDEN: Millî.

İLEKSEN: Aleksey.

İLEKSEN*: Yeşil kertenkele ; (bk. Radloff, Wb, I, 1479).

İLEMOR: Velimir.

İLEMÇE: 1. Olimpiyat; 2. Yelim.

İLKE: İlya.

İLİN (İLİNEK): *İlin* günü.

İLİNÇE [< ilin + çe]: *İlin*'den türetilmiştir.

İMENTEY: Yevmentiy.

İMES: bk. *İBES*.

İMESTEY [< imes + tey < teg “gibi” (?): *İmes*'den türetilmiştir.

İNESTEY*: -----

İNKEREY: -----

İNNES*: -----

İPİNÇE: Yefim.

İPPİLE*: -----

İPTİS: Yavaş, muntazam, özenli, itinalı, özenle yapılan, vaktini şaşırılmaz, zamanını aşmaz.

İRBEY [< ir “er”+ bey]: Mert, cesur, erkek, yiğit.

İRBEN: Tanrıverdi otu; (bk. HR. Slov., 62).

İRBENÇE [< irben + çe]: *İrben*'den türetilmiştir.

İRBES: -----

İRGİT: Hakas boylarından birinin adı.

İRDEN [< ir + den (?)] : Mert, cesur, erkek, yiğit.

İRDENEY: Mert, cesur, erkek, yiğit.

İRDON: Radyo, İradion.

İRDONÇA: *İrdon*'dan türetilmiştir.

İRELDEY: Moğ. Erkek; (krş. R.M.Slov., “Eregtey: erkek”, 317).

İRELDEY TAYÇI: Mert, cesur, yiğit prens.

İREM (İREMES) [< iri + m (?)] : Büyük, iri, kocaman.

İREN (İRENEK): Erkek, erkeksi ; (H.R. Slov, 62).

İRENÇE [< iren + çe]: *İren*'den türetilmiştir.

İREP: Yerefey.

İREPEY: *İrep*'den türetilmiştir.

İREPEN: *İrep*'den türetilmiştir.

İREPIY*: -----

İREPSİN: *İrep*'den türetilmiştir.

İREPÇE: *İrep*'den türetilmiştir; (krş. HR. Slov., 62; *İPREPÇİ* : “karı-koca, eşler”).

İRES: erkek.

İRETEY [< ire + tey < teg “gibi, benzer”]: Mert, cesur, erkek, yiğit.

İRZİLEY: Mert, cesur, erkek, yiğit.

İRZİN: Gerçek erkek.

İRKELEY: Müşfik, şefkatli, sevecen, tatlı, lâtif, okşayıcı, yumuşak, nazik, nazlı.

İRKE OOL [ool “oğul”]: Nazik genç.

İRLEN (İRLENEK): Hamster.

İRMİS [< irbis “vaşak”]: ET. 1. Kar gibi beyaz pars; 2. leopar.

İR OOL (İR OOLAH): Erkek, genç erkek.

İRTEMEY: Artem.

İRTEMİS: Artemiy.

İRTOHÇİN: Moğ. 1. Mert, cesur, erkek, yiğit; 2. pek, sert, merhametsiz, azgın, yırtıcı, gaddar, acımasız; (krş. Lessing, *İrtuncu*, 415).

İRÇİN [< ir + çin (?)] : 1. Mert, cesur, erkek, yiğit, 2. yorulmaz, yorulmak nedir bilmez.

İRÇET*: -----

İRÇOT: -----

İRYASKA*: -----

İSATOY*: -----

İSKİT: Hanımeli.

İTPALİN*: -----

İÇENEY MİRGEN: Emin, güvenilir okçu, atıcı

- K -

KAADAN: Arkadiy.

KAARKA*: -----

KABAY: -----

KABIR :Gavril.

KABRİS: Gavruşa.

KADAY: Arkadiy; (krş. Radloff, Wb, II, 307: “yaşlı, ihtiyar kadın”).

KADİ: Arkadiy.

KADİBAY : *Kadi*'den türetilmiştir

KADİY*: -----

KADİK*: -----

KADİN (KADİNEK): -----

KADİS: *Kadır*'dan türetilmiştir.

KADR*: ----

KADIR: Kudretli, güçlü, kuvvetli (bk. Agr. *kadır* "gazap, sert").

KADIRBAN [<*kadır* + *han*]: *Kadır*'dan türetilmiştir.

KAZAN: iyi, güzel, hoş:-----

KAZANÇA: *Kazan*'dan türetilmiştir.

KAZON*: ----

KAYMATİN :Glaktion.

KAYSAN: Kasyan.

KAYTON: Gedeon.

KALDA*: Küfretmek, sövmek, azarlamak, paylamak.

KALİN*: -----

KALİP : Genel vali, halife.

KALMAK* :-----; (krş. Radloff, Wb, II, 272, *KALMaK*: Kırgızların ve Altayda yaşayanların aldıkları ortak isim).

KAMAL [< krş. Ar. kemal]: Mükemmel, eksiksiz, tam.

KAMAT [< krş. Ar. kıymet]: Övülmeye değer.

KAMZAR: ----

KAMİS: ----

KAMİT: ----

KAMÇAT: Kunduz kürkü; (bk. HR. Slov., s.70; Radloff, Wb, II, 493).

KANDAL: ----

KANOY*: ----

KANON (KANONAH): Kanon.

KARATAN*: ----

KARBAY: ----

KARİM [<krş. Ar. kerim]: 1. Cömert, eli açık, vergili; 2. feyizli; 3. bol, ağır.

KARİS: ----

KARLAPIYA*: ----

KARMAT: ----

KARSAK*: 1. Bozkır tilkisi; 2. Peñçe, tırnak; 3. küçük insan; (bk. Radloff, Wb, II, 206).

KARTAS: ----

KARTOY: ----

KARUN: ----; Geron, Garon.

KASTAN: ----

KASTANÇA: ----

KATUN: Katun (hatun); (bk. Radloff, Wb, II, 292).

KATUNÇA: *Katun*'dan türetilmiştir.

KAÇA*: Balçıktan çanak, çömlek; (Radloff, Wb, II, 233).

KEBEY: bk. *KABAY*; *Kebeyler* soyadı bu isimden türetilmiştir.

KEEN: 1. güzel; 2. Budizmde yüksek dereceli bir unvan.

KEYİN: Güzelik.

KELPEK: Kalpak.

KEMÇET: bk. *KAMÇAT*.

KENİSPİY: ----

KENTEY: Güzel.

KENÇEY: ----

KEPLİN*: ----

KEPSİN: ----

KEPÇEK: Dişleyerek, ısırarak.

KEREY: Arp (?). Taraftar

KERES: Gerasim.

KERSEY: Karion, Karka.

KERİN (KERİNEK): ----

KERLET: Karl.

KERMİS: ----

KERNEY: Korney.

KERSEE: Üstün kabiliyetli, istidatlı, mükemmel, akıllı.

KERTES: Kısa ve kalkık burunlu.

KERTUS: Kasket.

KESTENCE: bk. *KASTANÇA*.

- KESTERE***: Bir bitki, nebat ismi ; (Radloff, Wb, II, 1168).
- KETTİNES***: ----
- KEÇEN (KEÇENEK)**: Dikkatli, dikkatlice.
- KİBEN PİG** : Kafesli hükümdar, prens.
- KİBİYE**: ----
- KİDEY**: Kibirli, mağrur, yüksekten bakan, küstah; (HR. Slov., 73; 1. cimri, haşis, eli sıkı; 2. vahşi, hayvani, ıssız).
- KİZEN** [~ bukagu]: Atların ayaklarındaki kilit; (HR. Slov., 73: 1. birinin gözünü korkutmak, yıldırma, birbirini tehdit etmek; 2. kin beslemek, hırslanmak).
- KİİK(KİİGES)** [< geyik]: Dağ keçisi; (bk. HR. Slov., 74).
- KİİKÇİN**: Kartal (şah).
- KİİS (KİİÇEK)** [krş. kız "keçe"]: Keçe; (bk. HR. Slov., 74).
- KİMEGE**: Ocağ, fırın, soba; (bk. HR. Slov., 75).
- KİNDİR (KİNDİREK)**: Kenevir, kendir; (bk. HR. Slov., 75; Radloff, Wb, II, 860).
- KİNE**: Gennadiy, Gena.
- KİRİK (KIRBIGES)**: Kirpikler.
- KİREKSEEN**: İstenilen, talep edilen. Bu isim uzun süre çocukları olmayan âilelerin çocukları olduğunda ona verdikleri isimdir; (bk. HR. Slov., 76: *KİREK*: gerekli olan, lâzım, lâzım olan).
- KİREN (KİRENEK)**: Karapazı, kazayağı; (bk. HR. Slov., 77).
- KİRKİN***: ----
- KİSKELEY** [< kiç + keley (?)] : Geç doğan bebek.
- KİSPEK**: Pıhtılaşmak.
- KİSTİM**: Bir şeye bağımlı olmayı ifade etmektedir. *Kistimler* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- KİÇE***: 1. dün; 2. başın arka kısmı; 3. özenmek, gayret etmek, çabalamak, çalışmak; (bk. Radloff, Wb, II, 1379).
- KİÇEGEY**: İlk çağlarda erkeklerin saçlarındaki örgü, bu isime şu misâli verebiliriz : *Hara kiçegey*: siyah örgü (hörük); (bk. HR. Slov., 78: tepecik).
- KİÇEMEY**: Çalışkan, gayretli.
- KİÇİKER**: Ekim, Ekim ayında doğmuş olan.
- KİÇİRGEY**: Moğ. kıkırdaksız; (bk. Lessing, 464).
- KİNES (KİNEZEK)**: Rus. Çar, başkan, reis.
- KIRGIN (KIRGINEK)** [bk. DLT, I, 473: kınmak "cariye",]: evlatlık, evlatlık kız, *Kırgınlar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- KİRİLE**: Krill.
- KİRİNÇE**: Grişa.
- KİRİS**: Grişa.
- KİRİS**: Kiriş, bu ismi şu misâllerde görebiliyoruz: *Timir kiris*: demir kiriş; *Hola kiris*: bronz kiriş.
- KİRKİN***: ----
- KİRLEK**: Topaç, yerinde duramayan, kurtlu peynir (çocuklar için).
- KİRPİS** [< kerpiç]: 1. tuğla, kerpiç; 2. kalıp; 3. ocak, çay ; (bk. HR. Slov., 80).
- KLAN***: ----
- KLANÇA***: ----
- KOGAY***: ----
- KOGOON***: ----
- KOKÇA***: ----
- KOLON***: ----
- KOLTON**: ----
- KOMUN***: ----
- KONA***: ----
- KONAN***: ----
- KONDIR**: Konraty.

KONÇA: Konon.

KORGAY: Georgi.

KOSTİAN*: ----

KOTİL*: ----

KÖBEE (KÖBEEÇEK) [< küpe]: 1. toka, 2. yüzük, daire; *Kobeler* soyadı bu isimden türetilmiştir.

KÖBEETAY: *Köbee*'den türetilmiştir.

KÖBEL: ----; *Köbell* soyadı bu isimden türetilmiştir.

KÖBEK: ET. Köpek; *Köbek* soyadı bu isimden türetilmiştir.

KÖBİRÇİ TAYÇI [< kömür + çil]: 1. Prens; 2. taş ocağında çalışan işçi, kömürçü.

KÖGÇİL [< küg + çil]: Müzisyen, müsikişinas, çalgıcı; (HR. Slov., 87: bir kuş ismi).

KÖDEKTÖ: Bıçak.

KÖDES: Demirci, dökmeci, *Ködesler* soyadı bu isimde türetilmiştir.; (bk. HR. Slov., 80; Radloff, II, 1283: çömlük).

KÖDESTAY [< ködes + teg]: *Ködes*'den türetilmiştir.

KÖDER [< köter !]: Kaldır !, al !, yükselt !, çek !; (bk. Radloff, II, 1282).

KÖDER HAN: *Köder*'den türetilmiştir.

KÖZEE TARGAN: Söz dinlemez, itaatsiz hükümdar.

KÖZER: Koşumlu at.

KÖZERHAN: *Kozer*'den türetilmiştir.

KÖYE [< DLT, III, 170, küye "güve"]: Böcek.

KÖKEY: Çocuklara karşı olan sevgiyi ifade eden hitap biçimi.

KÖKETAY [< köke + tay]: Alaca (kır) renkli tay.

KÖKPAS [< kök + baş]: Kır saçlı, kırışmış.

KÖKSEY: Sert, şiddetli, sıkı.

KÖKTAY [< kök + tay]: Alaca (kır) renkli tay.

KÖKTAS [< kök + taş]: 1. mavi taş; 2. sülfat.

KÖKTIR (KÖKTİREK) [< kök + tır (?)]:
Kır, kırışmış.

KÖKÇEN [< kök + çen]: Kır, kırışmış.

KÖLBEN: İyi yürekli, halim-selim, saf, yumuşak.

KÖLEY: Ruhî, manevî, samimi, içten, yürekten, kalpten.

KÖLEMEY: Hacim, üç boyutlu.

KÖLENÇE: *Köley*'den türetilmiştir.

KÖLÇEKTEY: ----

KÖPPEK (KÖPPEGES) [~ göpgök: "maS mavi"]: Koyu mavi.

KÖPTIRGES: Pide, çörek, bazlama, 2. tablet, 3. pestil (bk. HR. Slov., 91).

KÖRBE: Aygır; sonbaharda doğmuş olan; *Korbeler* soyadı bu isimden türetilmiştir..

KÖRGELEY [krş. körk: "güzellik"]: Güzel, sevimli, yakışıklı.

KÖRELEY [krş. kör - "görmek"]: Görülen, görünen, görülür.

KÖRE SARIG: Vahşi hayvanların dilinden anlayan adam.

KÖRMEK (KÖRMEGES): Meşale (aydınlatici) gibi göz.

KÖSKEN [< köçgen (?)]:
Göçebe.

KÖSTİN (KOSTİNEK): Kostantin.

KÖTEN (KÖTENEK): Arka, geri, sırt, bu isim takma ad'dır. *Kötenekler* soyadı bu isimden türetilmiştir.; (bk. Radloff, Wb, II, 1276).

KÖTPEY*: ----

KÖÇE (KOÇEÇEK): Yulaf; (bk. HR. Slov., 93).

KÖÇEN (KOÇENEK): ----

KÖÇİK (KOÇİGES): Arka kısım, bu isim takma ad'dır.

KRİK*: ----

KRİLE (KİRİLL)*: ----

KRİS*: ----

KUSPANÇA [kus: "kuş"]: Kuş.

KÜDEY: Neşeli, eğlenceli.

KÜDÜR: Kırık, kırık, bukleli, kırık saçlı; (bk. Radloff, Wb, II, 1284; HR. Slov., 95: 1. tüylü, kılı; 2. karışık).

KÜDÜRMEY: *Kudur*'den türetilmiştir.

KÜZEN: Kokarca.

KÜYEN [< köye + n]: Böcek.

KÜYES: 1. kömür; 2. bir kor parçası.

KÜKSİN: Güğüm, kap, testi.

KÜKÜR: 1. kükürt, 2. kibrit çöptü.

KÜLBÜS: Erkek dağ keçisi ; (bk. HR. Slov., 95; Radloff, Wb, II, 1479).

KÜLBÜSTEY [< külbüs + teg]: ----

KÜLEBEY: ----

KÜLÜK (KULUGES) [< kü + lüg]: Babayiğit; (HR. Slov., 96: erdemli, faziletli, akıllı, zeki).

KÜLÇEN*: ----

KÜMET: Yemek yemesini seven.

KÜMESTEY [< kümüş + teg]: Gümüş (lü).

KÜNTÖNGİS [krş. kün "güneş"]: Güneş kadar büyük topraklara sahip olan büyük çiftlik sahibi.

KÜN ÇAPIR: Güneş parıltısı, güneş pırlıtsı.

KÜN SALGI: Güneşçik.

KÜNÇE: Güneşiğim (eşlere ve kız çocuklarına karşı duyulan sevgiyi anlatan hitap şekli).

KÜPEN (KUPENEK): Huysuz, azgın, tınaz yâni huysuz olan.

KÜR: Şiddetli, coşkun; (bk. HR. Slov., 97; Radloff, Wb, II, 1447).

KÜRİM [< kör - i - m]: Görülen, görülür, görünen, mümtaz, tanınmış; (bk. Radloff, Wb, II, 1456).

KÜRBİS: Fırtınalı, taşkın, heyecanlı, coşkun, ateşli, hararetili, sert.

KÜRGEN: Ocak yâni Ocak ayında doğmuş olan; (bk. HR. Slov., 97).

KÜRDEY [< kür + teg]: *Kür*'den türetilmiştir.

KÜRELDEY: Moğ. Bakır, bakır renginde; (krş. Lessing, "Kürel: bronz", 504).

KÜRELDEY MİRGEN: Bakır okçu, atıcı.

KURTEEL: 1. kavgacı, kavga düşkünü; 2. terbiyesiz, küstah, şirret herif.

KUSKE (KUSKEÇEK) [DLT, II, 490, küsurge "tarla faresi"]: fare, sıçan yâni fare, sıçan yılında doğmuş olan.

KUSKELEY: *Kuske*'den türetilmiştir.

KUTKEY: Arka, geri, sırt, bu isim takma ad'dır.

KUTNAK*: ----

KUÇEMEY [krş. küç: "güç"]: Pehlivan.

KUÇEREN [< küç + eren]: Güçlü, kuvvetli. DLT, I, 473

KUÇUN [< küç + ü + n]: Pehlivan, bu isme şu isimlerde rastlıyoruz: *Ah kuçun*: Ak pehlivan; *Hara pehlivan*: Kara pehlivan.

KUÇUNDEY: *Kuçun*'den türetilmiştir.

KUÇUK: Enik, encik, köpek yavrusu; (Radloff, Wb, II, 1010: küçük, küçücük, çok küçük).

KILAN: Klavdiy.

KILANÇA: *Kılan*'den türetilmiştir.

KIRGON: Grigori.

KIRTON: Hariton.

KIRZAN: Kirsantay.

LAKAY: -----

LEE: İlya.; (HR. Slov., 349; Rusça Lev).

LEPİN: Aslan.

LÜP: Aslan; (bk.HR. Slov., 349).

LÜPÇE [< lüp + çe]: *Lüp*'den türetilmiştir.

- M -

MAAS [< Ferh., 612, meges "sinek"]: Sığır sineği, büve; (bk. HR. Slov., 100).

MAAT (MAADAH) :1. iyi, güzel, 2. çalışkan, gayretli.

MAGAN (MAGANAH): Akşar, akşın, çapar, albinos; *Maganlar* soyadı bu isimden türetilmiştir; (Radloff, Wb, IV, 2000: geniş alımlı at, atların alınlarındaki geniş yer).

MAGAN SAYIN (folk): Nurlu Sayın (Sayın: şahıs ismi).

MADAS: bk. *PADAS*.

MADRİNÇA : -----

MAYAS: -----

MAYMAS: -----

MAYMAT: -----

MAYMAH (MAYMAGAS): Ayakkabı.

MAYO (MAYOÇAH): bk. *PAYO*.

MAYSAN (MAYSANAH) -----

MAYTA*: -----

MAYTIN: Atın kuyruk kısmının gövdeyle birleştiği yer.

MAKA: 1. mark; 2. pul; 3. marka; *Makalar* soyadı bu isimden türetilmiştir.

MAKAY*: -----

MAKRAT: Makar.

MALAP: Yardımcı, muavin, vekil, yerine geçen, bu isim çocuğun vekil, yardımcı olması isteğini anlatan bir isimdir.

MALTAN (MALTANAH): -----

MALÇAN: 1. kır (beyaz) saçlı; 2. sarışın, sarı saçlı.

MALÇIN [< Ar. mal + çin ?]: Hayvan yetiştiricisi, hayvancılık uzmanı.

MALÇINAY: *Malçın*'dan türetilmiştir.

MAM (MAMIÇAH): Çocukların annelerinin göğüslerine verdikleri isim.

MAMAY: emzirme, emzirek besleme.

MAMAT [< Ar. Mehmed < Muhammed]: peygamber ismi.

MAMOS: -----

MAMOSTAY :-----

MAMUN: Ar. (?) mütevazi, alçak gönüllü, sade, basit, gösterişsiz.

MAMIR: Mağripli.

MAMIT [< Ar. Mahmud]: peygamber ismi; *Mamıtlar* soyadı bu isimden türetilmiştir..

MANAS: -----

MANDALAY*: -----

MANİ*: -----

MANZAR: -----

MANZIR*: -----

MANO (MAHOÇAH): -----

MANOS: -----

MANSUR [< Ar. mansûr]: gâlip, yenen, muzaffer, zaferi kazanan.

MANHAR (MANHARAH): -----; *Manharlar* soyadı bu isimden türetilmiştir.

MANÇOR: Mançurya.

MANÇIR (MANÇIRAH): bk. *MANÇOR*.

MANÇILAY: 1. Şamanların silahları; 2. Şamanlara ödenen ücret.

MANNAY HASHA (tarihî): Çarlık unvanı.

MANNİH (MANNIGAS): Çin'in yüksek kalitedeki ipeği.

MANIRSIN: Yabani sarmısak.

MANIS: Çocuk masallarındaki kahramanın ismi, bu isim *Alamanis* şekliyle çocuklara çok sık verilen bir isimdir.

MARKİS: Nergis.

MARDAS [< Fr. merd + deş]: Erkek.

MARLO*: ----

MARTİL*: ----

MARTOS: ET (?) : Öğretmen, hoca, mürşit, akıl hocası.

MARTON: ET (?) : Din öğretmeni.

MARTOT: ----

MARHA(MARHAÇAH) [< marka]: Hak. Düşme (düşmecik) ; *Marhalar* soyadı bu isimden türetilmiştir; (bk. HR. Slov., 103).

MASAT [< Ar. maksad]: Gâye, amaç, istek, dilek, arzu.

MASKAY*: ----

MASLA*: ----

MASLAY: ----

MATAY*: ----

MATO: ET. fil.

MATOLAY: *Mato*'dan türetilmiştir.

MATOS: *Mato*'dan türetilmiştir.

MATOT: *Mato*'dan türetilmiştir.

MATPEY (MATVEY)*: ----

MATPAY: Matvey.

MATHA: bk. *PATHA*..

MATİY: ----

MATIR (MATIRAH) [<batur]: kahraman, yiğit, cesaretli, gözü pek, cesur subay ; (bk. Radloff, IV, 2045; HR. Slov., 104).

MATIR TAYÇI (tarhî): Çarlık unvanı.

MACAR (MACARAH): Macar.

MAHAY*: ----

MAÇAY*: ----

MAÇİN: ET. Çin.

MAÇİN: ----

MAÇİS: ----

MAÇON: ----

MEDEY [< Ar. medh (?): Övme, medih, sitayış.

MEESPEK :1. yuvarlak, daire, tekerlek şeklinde olan; 2. topçuk.

MELEY: Baş parmağı ayrı olan eldiven; (bk. HR. Slov, 105).

MENDOL: *Mendol*'den türetilmiştir.

MENOT: Mefodiy, Nefed.

METKE*: ----

MİKEY*: ----

MİİKE: Dmitri.

MİKEN*: ----

MİLAY*: ----

MİNATIR*: ----

MİNDUS: Moğ. Sağlıklı; (bk. Lessing, "Mindasu: sağlıklı", 539).

MİNTEY: 1. yukarı (bir nehrin yukarısında bulunan); 2. atlı.

MİNTOS: ----

MİRGEN (MİRGENEK): Nişancı, keskin atıcı; (bk.HR. Slov., 108)

MİRÇEN: Dik kafalı; (HR. Slov., 108: 1. kendine hakim, soğukkanlı; 2. eskiye bağlı).

MİSE*: ----

MİSKE: Mantar; (bk. HR. Slov., 108; Radloff, IV, 2163).).

MİTEN (MİTENEK): Zeki, akıllı, anlayışlı.

MİTKE (DİMİTRİ)*: ----

MİTHAS: ----

MİHA (MİHAIL)*: ----

MOGRA (MOGRA ÇAH): Şamanlık ruhu.

MODAR (MODARAH): Hakas takma adlarından biri.

MOYAR [< boyar]: bk. *POYAR*.

MOYAS: bk. *POYAS*.

MOYNAH (MOYNAGAS): Hak. beyaz köpek (köpeklerin takma adlarından biri); *Moynahtar* soyadı bu isimden türetilmiştir.

MOKİN*: -----

MOLAT [< Fr. pulad]: çelik, kılıç; (bk. HR. Slov., 109).

MOMIS: bk. *POMIS*.

MONDAY: -----

MONDALAY: -----

MOOL (MOOLAH): Moğol.

MOOLAH: *Mool'* dan türetilmiştir.

MOOLTAY: *Mool'* dan türetilmiştir.

MORAS [Ar. murad]: 1. istek, arzu; 2. amaç, gâye, hedef.

MORSİH: bk. *PORSİH*; (bk. HR. Slov., 109).

MORHAY*: -----

MORÇAN: İnatçı, ısrarlı, sebâtlı, sebatkâr.

MOGI: 1. ebedi, sonsuz, ezeli, öncesiz; 2. ardı arkası kesilmeyen, daimî, bu isim uzun yaşamak arzusunu anlatan bir isimdir.

MOKE: Kahraman, yiğit.

MUKLAY (NİKOLAY)*: -----

MUKOLÇE*: -----

MUKON*: -----

MUKUL: Nikolay.

MUKULKA*: -----

MUKULÇA: *Mukul'* dan türetilmiştir.

MUKUS: Nikolay.

MUNGAT [< miñg + at]: 1000 at; bu isim 1000 ata sahip olduğunda sahip olunabilecek zenginliği ifade etmektedir.

MUNZAH: Mühürlü, yâni âile için zorlu, güçlü bir yılda doğan.

MURAS [< Ar. miras]: miras.

MURZA [< Fr. mirza]: 1. çar oğlu, prens, şehzade; 2. toprak sahibi; (Radloff,

(Radloff, IV, 2143: bey, beyefendi, asilzade, zadegân).

MUUS*: -----

MUHAS: İstirap, azap, işkence, eziyet, meşakkat, sıkıntı, zorluklar içerisinde doğmuş olan; (bk. HR. Slov., 111).

MUHLAAS: Havlayan, yâni enik, -encik, köpek yavrusu. Bu isim takma ad'dır.

MUHONİS: Mihail.

MUHSUN: Soğan (bitki, nebat).

MUHURİS: Kısa.

MUHHUN [krş. Ar. mihen: "sıkıntılar"]: Sıkıntılar, güçlükler içerisinde doğmuş olan.

MUHHUNAY: *Muhhun'* dan türetilmiştir.

MUHÇON: -----

MUGE: bk. *MORİ*.

MUGDE: bk. *PUGDE*.

MİDIR (MİDIRAH): ET (?). Dinî törenlerde elleri (aşağıya doğru) indirme şekli.

MİDIRAK*: -----

MİYAN (MİYANAS): ET (?) isim. Bu isim takma ad'dır.

MİYAH (MİYAGAS): bk. *MİYAH*.

MİLA*: -----

MİLTAN: -----

MİLTİS: -----

MİLTİN (MİLTİGAS) [~ Krş. miltık]: ---; 1. silah, silah altında bulunmak; 2) Hristiyanların ocak ayında kutladıkları yortu. Bu isim aynı zamanda Hristiyanların ocak ayında kutladıkları bu bayramda doğmuş olan çocuğu ifade etmektedir. *Miltıgaslar* soyadı bu isimden türetilmiştir..

MİLTİSKA*: -----

MİLTİGAS*: -----

MİRZA: bk. *MURZA*, ET. Süzme bal, bal şekeri.

MİRÇA: Karabiber.

MIRIS (MIRIZAH): -----

MITIN (MITINAH): -----

- N-

NABIY [< Ar. nebi]: Peygamber

NABISHAN: Arp (?) değerli, kıymetli, önemli, değer, şayan, hakedilen, aziz, sevgili.

NAZOT: -----

NAYIR: 1. hadef, amaç, maksat, gaye, erek; 2. sebatlı, azimkâr, sebatkâr, kararlı.

NAYDAN: Moğ. seksen yıl, seksen yıllık devir, sekseninci yıldönümü; (R.M.Slov., Nayadugaar: "seksen yıl, seksen yıllık", 86).

NAKAY: -----

NAMAY: -----

NAMAS [< Fr. namaz]: Dua okuma, dua, yâni Tanrı'ya minnettar olarak yapılan duaların neticesinde doğmuş olan; (bk. Radloff, III, 663).

NAMAÇI [< yama + çı]: 1. fakir, fukara, yoksul, sefil; 2. yama.

NAMİR: -----

NANASTAY: -----

NAPAR: Hantal, ağır, eli ağır, mıymıntı.

NAPTIR: 1. parça, bez parçası; 2. yırtık-pırtık giysi, eski püskü giysiler, yâni fakir, fukara, yoksul.

NARAS: -----

NARO: Kuvvetsiz, güçsüz.

NAŞIY: -----

NARTAS: -----

NARIN (NARINAH): Moğ. Güneş; (bk. Lessing, Nara(n) "güneş", s. 565; R.M.Slov., Nar(an) "güneş", 646).

NATAR: -----

NATARON: -----

NAHTAS: -----

NAÇIBAY: -----

NAÇIKAY: -----

NAÇIN [~ laçin]: Doğan, şahin.

NEMET: Nefed; (Radloff, Wb, III, 691: Tanrının hediyesi, armağanı).

NEPÇELEY: -----

NESER: Nester.

NETPEK: 1. kesif, yoğun; 2. sık; 3. tıknaz, sağlam vücudlu, sağlam yapılı.

NETRUS: Rus. Av donanımı.

NİZERGEN: 1. ağır siklet; 2. evden çıkmasını sevmeyen.

NOYAN: Çar, Kral.

NOMAS: Kitap; bu isim tahsilli (okur-yazar) olma arzusunu ifade etmektedir.

NOMİ (NOMİÇEK) [krş. nom: "kanun, kitap"]: Moğ. kitap.

NOMÇI [< nom + çı]: Moğ. 1. kitapsever; 2. okuma-yazma bilen, okur-yazar; 3. yanlışsız, hatasız; 4. doğru düzgün hiç bir kusuru olmadan; 5. bilgi, malûmat sahibi olan; (Lessing, Nomçı(n): "kitapsever", 590; R.M.Slov., Nomın: "kitapsever", 254).

NONAS: -----

NONASTAY: *Nonas*'dan türetilmiştir.

NOPAR (NOPARAH): Beceriksiz, ağır, hantal, sakar.

NOPÇI: bk. *NOMÇI*.

NOHAY: Moğ. Köpek. Bu isim takma ad'dır; (Lessing, NOXAY: "köpek", 595; R.M.Slov., NOHAY: "köpek", 641).

NOHTA: Yular; (bk. HR. Slov., 119; Radloff, Wb, III, 694).

NOMİK*: -----

NONOT: -----

NOÇIG*: -----

NUZURUH*: -----

NUHAY: bk. *NOHAY*.

NUK (NUGES): Tüy, yün yâni çok yumuşak, şefkatli ve nazik.

NUKPEY: *Nuk*' dan türetilmiştir.

NIMIRT (NIMIRTAH): Kuş kirazı.

NİMİRHA [< yımirtka]: Yumurta . Bu ismin şu şekilleri de vardır . *Ah nımırha:* ak (beyaz) yumurta; *Hızıl nımırha:* kırmızı yumurta; *Pasha:* Paskalya, Paskalya yemeği, yâni Paskalya zamanı doğmuş olan; (bk. HR. Slov., 120).

NIRIH: ----

NISPAN: Kesif, yoğun, sık.

NIHMAR: 1. nazik, ince, 2. kendisine hakim, kendisini zaptedebilen, ağır başlı, dayanıklı, sağlam, kararlı.

NIHPAR: bk. NIHMAR.

- O -

OBIRAY: Arp(?). Otorite, nüfuz sahibi.

OBİRİN: Averyan.

OVÇİN*: ----

OGLAH (OGLAGAS) [< oğlak + as]: Oğlak, keçi yavrusu; (bk. HR. Slov., 122).

OGRAN (OGRANAH): Tay.

OGRANÇA: *Ogran*' dan türetilmiştir.

OGRO: 1. ispit, jant; 2. kasnak.

OGIÇAH [kiş. ok "ok"]: Ok, kol.

ODINAH: Moğ. Yıldız; (krş. Lessing, ODU(N): "yıldız", 600; R.M.Slov., OD(UN): "yıldız", 211).

OYAN (OYANAS): Müşfik, şefkatli, sevecen, tatlı, latif, okşayıcı, yumuşak, nazlı, nazik.

OYAT: Kula at.

OYDAN [krş. öy < ög "akıl"]: Akıllı, hikmetli, faziletli.

OYDON: ----

OYKA*: ----

OYKON: ----

OYMAN: Girdap, su çevrisi, burgaç, çevrinti, eğrim, anaför.

OYMAR: ----; (krş. Radloff, W, I, 987: oymar "çukurluk").

OYRAT: Djungar.

OYSIP: İosif (Yusuf).

OYHAN*: ----

OKAKA*: ----

OKSAN*: ----

OLAKA*: ----

OLAN*: ----; (krş. Radloff, Wb, I, 1085: oğlan, genç, genç insan).

OLBI (OLBIÇAH): Fal açma, fala bakma; *Olbiçahlar* soyadı bu isimden türetilmiştir.

OLKI*: ----

OLTOY: ----

OLTOOK*: ----

OLÇA*: ----

OLÇAY*: ----

OOL* [<oğul]: ----; (HR. Slov., s.127: Genç erkek, delikanlı).

OOLAN [< oğlan] (OOLANAS): küçük erkek çocuğu, oğul, evlad; (bk. HR. Slov., 127: OOL).

OOLANDAY: *Oolan*' dan türetilmiştir.

OOLANMAY: *Oolan*' dan türetilmiştir.

OOLAS*: ----

OOLAH (OOLAGAS): Evlad (cık), oğul (cuk); (bk. HR. Slov., s.127).

OOLAHPAY: *Oolan*' dan türetilmiştir.

OOLAHHAY: *Oolan*' dan türetilmiştir.

ONAAK*: ----

ONAKAY [krş. on "on"]: Onuncu (çocuk için).

ONAN: Onaniy.

ONANAY (ANANIY)*: ----

ONAS: Onaniy.

- ONDAR:** Tuvalı'ların takma adları.
- ONDARHAN:** *Ondar*'dan türetilmiştir.
- ONDIK*:** -----
- ONDIKAN*:** -----
- ONİS*:** -----
- ONOK** [<on + ok]: Onuncu (çocuk için).
- ONON:** Onaniy.
- ONPIY (ONPIYAH):** Onuncu.
- ONSAR:** -----
- ONHAH:** Kısa ve kalkık burunlu.
- OONAH:** -----
- OPAN:** Afanasiy.
- OPANDAY:** *Opan*'dan türetilmiştir.
- OPATY:** *Opan*'dan türetilmiştir.
- OPİN (OPİNEK):** -----
- OPİS:** -----
- OPON** [Gr. opin ?]: Afoniy, Afon.
- OPONKA*:** -----
- OPONÇA:** Afonşa.
- OPÇİN*:** -----
- ORAGİN:** Geç doğmuş.
- ORAZİN:** -----
- ORAL:** -----
- ORALDAY:** -----
- ORAMAY:** Roman.
- ORAMAN (ROMAN)*:** -----
- ORAPİY:** Arefiy.
- ORAPİS:** Arefiy.
- ORAS:** Geç doğmuş.
- ORASPAY:** *Oras*'dan türetilmiştir.
- ORASTAY:** *Oras*'dan türetilmiştir. *Orastaylar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- ORAHAY:** Geç doğmuş.
- ORBA:** Şaman tokmağı yâni şamanın evladı, ahvadı; (bk. Radloff, I, 1077; HR. Slov., 129).
- ORBAY*:** -----
- ORBAGAY:** *Orba*'dan türetilmiştir.
- ORGI:** -----; *Orgular* soyadı bu isimden türetilmiştir..
- ORGIDAY:** *Orgı*'dan türetilmiştir.
- ORDİK*:** -----
- ORDİN*:** -----
- ORDİS*:** -----
- ORZAN:** -----
- ORKAY*:** -----
- ORTAHCİN:** Harp, savaş, muharebe yay'ı (savaşta kullanılan yay). Bu isim asker olma isteğini ifade etmektedir.
- ORÇİN TAYÇI:** Yaman savaşçı, asker prens.
- ORISPAY** [oris + pay ?]: Rus; (bk. HR. Slov., 131).
- OSPAPİG:** Bağlımsız, hür hükümdar.
- OSHAY:** Mersin balığı bk. Ushay.
- OTAY*:** -----
- OTAS** [krş. ot: "ateş"]: 1. ateş; 2. alev renkli, kızıl; 3. ateş gibi yanan, alev gibi; 4. ateşli, çöşkun.
- OTOY:** -----
- OTIHPAS:** Oturulan yer, koltuk.
- OH TARTÇAN** [< ok + tartçan; tart - "çekmek, atmak]: Okçu, atıcı, avcı.
- OHÇAA (OHÇAAÇAĦ):** Savaş yayı.
- OHÇİN** [< ok + çın]: Asker, nefer, er, savaşçı.
- OÇAY:** Küçük erkek oğul.
- OÇAN:** -----
- OÇAS:** -----
- OÇON:** -----
- OÇOOL (OÇOOLAH)** [oç + ool "oğul"]: Küçük erkek oğul.
- OÇİR:** Moğ. bu isim Budist kültüründeki dinî bir törenin gâyesini ifade etmektedir; (Lessing, OÇİR < VAÇİR <

S. VAJRA, "İndra'nın silâhı, yıldırım, elmas", 894).

OÇIRAY: *Oçır*' dan türetilmiştir.

- Ö -

ÖDİKPEY [< etük + pey; etük "ayakkabı"]: ayakkabıcı; (bk. HR. Slov., 133).

ÖKPEN: 1. gül(lü); 2. pembe, pembemsi.

ÖKTES [< ög "anne" + tes + "deş"]: ET. Annenin erkek kardeşi (dayı). Öktesler soyadı bu isimden türetilmiştir; (bk. HR. Slov., 350; ÖKTEES).

ÖKÜN (ÖKÜNEK): 1. kuzu; 2. sunî olarak beslenmiş; *Okunlar* soyadı bu isimden türetilmiştir..

ÖLBEZEK MATIR [< ölmez + ek batır]: Ölmez, ebedî batır, kahraman.

ÖLTEK: Özgeci, diğerkâm.

ÖSKİ (ÖSKİÇEK) [< eçkü "keçi"]: Dişi keçi (keçiçik); (bk. HR. Slov., 137).

ÖSTEK: bk. ESTEK.

ÖTEY: -----

ÖÇEN (ÖÇEHES): Moğ. hükümdar, efendi, padişah.

ÖÇEN PİG [pig < big "bey"]: Moğ. hükümdar, efendi, padişah, knyaz; (Lessing, OÇİN: "kral, hükümdar", 599).

- P -

PAADAH: 1. düşkün, zafî olan, 2. heyecanlı, vurgun, şevkli.

PAAKA*: -----

PAAP: bk. PEEP.

PABAN (PABANAH): Baba; (bk. HR. Slov., 139).

PABİN (PABİNEK): -----

PABOY (PABOYAH): -----

PABUS: Panfil, Panfuş.

PABUT: Pavel.

PABIY: Pavel.

PABIRGAN: Uçan sincap. Bu isim vahşi hayvanlara vergi ödemeyen hayvanların kurnazlıklarını ifade etmektedir; (bk. HR. Slov., 139).

PAGA (PAGAÇAH) [< bağa]: Kurbağa, yeşil kurbağa (kurbağacık); (bk. HR. Slov., 139; Radloff, Wb, IV, 1132).

PAGALDAY: *Paga*' dan türetilmiştir.

PAGIR [< bakır]: Bakır, bakır para, mangır; (bk. Radloff, IV, 1133).

PADA (PADAÇAH): Moğ. sert, katı, sağlam; (Lessing, PAD: "katılaştırmak", 648).

PADAGOS: -----

PADAN (PADANAH): Bitkilerden yapılan (doğal, nebatî) ilaç.

PADIY (PADIYAH): ET (?). değerli, kıymetli, pahalı taş.

PAZAY: -----

PAZAN: ET (?). Ölü gömüldükten sonra okunan dua ve verilen yemek. Bu isim ayrıca babasının ölümünden sonra doğan çocuğa verilmektedir.

PAZANDAY: *Pazan*' dan türetilmiştir.

PAZAR (PAZARAH): Moğ. elmas.

PAZİN (PAZİNEK): -----

PAYADAY [< paya + day; krş. bay "zengin"]: 1. zengin, varlıklı; 2. bol, semereli, mebzul, bereketli; 3. muhteşem, görkemli, tantanalı.

PAYAN: Zengin, varlıklı vs.

PAYADIG*: -----

PAYAN*: -----

PAYANTON: *Payan*' dan türetilmiştir.

PAYAPAN: Feofan.

PAYAT [< ET bayat]: Tanrı, yâni Tanrıyla (beraber).

PAYBAN: Rus . Feofan.

- PAYBAT:** Zengin, varlıklı vs.
- PAYBAH:** Zengin, varlıklı vs.
- PAYDAN:** Zengin, varlıklı vs.
- PAYDAH:** Zengin, varlıklı vs.
- PAYDO:** Zengin, varlıklı vs.
- PAYDON:** Zengin, varlıklı vs.
- PAYDOS:** Zengin, varlıklı vs.
- PAYDUR:** Zengin, varlıklı vs. *Paydurlar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- PAYDIH:** Zengin, varlıklı vs.
- PAYİN:** Zengin, varlıklı vs. *Payınlar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- PAYİNÇA:** *Payin*'den türetilmiştir.
- PAYKA*:** -----
- PAYO:** Zengin, varlıklı vs.
- PAYSA:** Basya.
- PAİN*:** -----
- PAKO:** Foka.
- PALASTAY:** -----
- PALAÇAH** [krş. bala "çocuk"]: Bebek, çocuk.
- PALAÇIN:** Bebek, çocuk.
- PALGAAN:** Tutuk. *Palganlar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- PALTAY:** -----
- PALTON (PALTONAH):** Platon (Eflatun).
- PALTI (PALTİÇAH)** [krş. baltu "balta"]: Balta; (bk. HR. Slov., 142).
- PALIHÇIN** [< balık + çın]: Balıkçı. *Palihçılar* soyadı bu isimden türetilmiştir: (bk. HR. Slov., 143: PALIHÇI).
- PAN (PANIÇAH):** Yepifan, Fan.
- PANBUR:** Parfen, Panfer.
- PANDUS:** Panteleymon, Pantyuşa.
- PANZA:** -----
- PANİK*:** -----
- PANOK*:** -----
- PANOÇAK*:** -----
- PANPİL (PANFİL)*:** -----
- PANIÇAH*:** -----
- PANÇA:** *Pan*'dan türetilmiştir.
- PAPUS*:** -----
- PAPLİS:** -----
- PARAAN (PARAANAHAH):** Mobilya; (HR. Slov., 143: kanepe).
- PARAAHÇA:** *Paraan*'dan türetilmiştir.
- PARASHIR*:** -----
- PARDO:** zengin, varlıklı vs, bir şeye sahip olan.
- PARDOS:** zengin, varlıklı vs, bir şeye sahip olan.
- PARLAS** [< barlas, baralas ?]: Sığırcık, çekirge kuşu ; Bu ismin Hara parlas: siyah sığırcık, kara tavuk gibi misâliyle de karşılaşılıyor.
- PAROOL*:** -----
- PARON:** Barlam.
- PARPALAY:** -----
- PAROSHAN** [< pars + han]: Pars gibi kuvvetli han.
- PARIS PİG:** Pars gibi kuvvetli prens.
- PARTAY** [< pars + tay]: Parsa benzeyen, parsı andıran.
- PARÇIN (PARÇINAH)** [barçın]: ET. İpek. *Parçınahlar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- PASA*:** -----
- PASKA***
- PASKİR:** Başkir (Başkirt).
- PASTİGAŞ*:** -----
- PASHAY:** Asıl, esas, esaslı, belli başlı, başlıca, en mühim, en önemli, en başta gelen.
- PATAN (PATANAHAH):** -----
- PATANON:** -----

PATHA: Nikotin, ruhu besleyen ve tedavi eden piponun çöktüntüsü; (bk. HaR. Slov., 147).

PATPAH [krş. ET. batğak]: Bataklık.

PATİY (PATİYAH): bk. PADIY.

PAHAY (PAHAYAH): Altayca kötü, çirkin, berbat.

PAHLON TAS (folk): Sürüye bakan, çoban.

PAHTAY : Ar. (?) mutlu, saadetli, mesut, bahtiyar.

PAHÇAN (PAHÇANAH): -----

PAÇAY*: -----

PAÇAKON*: -----

PAÇAN (PAÇANAH): Kayın, bacanak.

PAÇAT: -----

PAÇAR (PAÇARAH): bk. MACAR.

PAÇAR PİG: Macar Beyi.

PAÇAH (PAÇAGAS): 1. bebek, yavru, çocuk; 2. toy, acemi, çaylak.

PEDE (PETR)*: -----

PEDEY*: -----; (HR. Slov., s.147: belirtme).

PEEP: vücutta yanan bir yerin verdiği acı karşısındaki haykırış.

PEKE* : -----

PEKİN (PEKİNEK): Vikengiy.

PESEN (PESENEK): -----

PESEREY: Vissarion.

PESUT: Vasiliy, Vasyut.

PETRUNÇA: Pitr.

PETÇE : Pitya.

PEÇEN (PEÇENEK): -----

PİGAAK*: -----

PİGES [pig "bey" + es (+eş)]: ET. Prens.

PİGZER [pig + zer]: Prenslik.

PİGZERREY: *Pigzer*'den türetilmiştir.

PİGDES*: -----

PİDİK*: -----

PİKEN: Vikentiy.

PİKO: Viktor.

PİKTOR*: Viktor.

PİKSEN [krş. bik < birk: "sağlam"]: 1. sağlam, sulp, berk; 2. kuvvetli, zinde, dinç, canlı; 3. dayanıklı, metin, cesur; 4. şiddetli.

PİKTENEY: 1. sağlam, sulp, berk; 2. kuvvetli, zinde, dinç, canlı; 3. dayanıklı, metin cesur; 4. şiddetli; (bk. HR. Slov., s.149).

PİKTİS: Feoktist.

PİKUN*: -----

PİLASON*: -----

PİLEK [DLT, Dizin, 81, belek: "hediye"]: ET. Hediye, armağan yâni babasının ölümünden sonra doğan çocuklara verilen isim. Bu ismin şu şekilleri de vardır . *Ah pilek:* beyaz (ak) hediye; *hara pilek:* kara (siyah) hediye; (bk. DLT, Dizin, 81; Radloff, Wb, IV, 1338).

PİLON: Filion, Filon.

PİLONÇA: *Pilon*'dan türetilmiştir.

PİLTİR (PİLTİREK): Melez, metis.

PİSPİY: Piliç, civciv.

PİSTON [krş. biş "beş"]: Beşinci (çocuk).

PİNKE* . -----

PİSON*: -----

PİTRONÇA*: -----

PİÇELDEY: Moğ. 1. Âilenin en son çocuğu; 2. son kalıntı.

PİLEN (PİLENES): bk. PİLEK.

PİLENÇE: *Pilen*'den türetilmiştir.

PİÇİRO: Hakaslarda bir hammadde çeşidi.

POBAY: 1. beşik; 2. vatan.

POBAN (POBANAH): -----

POZİRAH [< pozır "pazar" + ah]: Pazar yâni pazar günü doğmuş olan.

- POYAR:** Bayar.
- POYARAN:** Bayar.
- POYAS:** -----
- POYAH*:** -----
- POYBIRAN:** -----
- POZRAH*:** -----
- POZIRAAN*:** -----
- POKA:** Foka.
- POKTAN*:** -----
- POLİN (POLİNEK) :**-----
- POLİT:** İppolit.
- POLOS:** -----
- POLTAN:** -----
- POLTAH:** -----
- POMIS (POMİZAH):** Yardım; *Pomaslar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- PONON*:** -----
- POOSKA*:** -----
- POPIYLAT:** Filat.
- POPIRÇIN:** -----
- PORA** [krş. boz] (PORAÇA): Kır, kır saçlı; (bk. HR. Slov., 157; Radloff, Wb, IV, 1269).
- PORAAT** [< pora + at]: Kır at.
- PORAKAY:** hızlı karar verebilen hâkim.
- PORADAY:** *Pora*'dan türetilmiştir.
- PORANÇA:** *Pora*'dan türetilmiştir.
- PORAS:** Istrap, acı, azap, işkence.
- PORASPAN:** *Poras*'dan türetilmiştir.
- PORASTAY:** *Poras*'dan türetilmiştir.
- PORAHAN** [< pora + han]: Kır saçlı han.
- PORBAY:** 1. şişkin, şiş, ekşi suratlı, ekşi yüzlü, somurtkan, kurumlu, kibirli; 2. kaprisli, şımarık, hırçın, nazlı, keyfine uyan.
- PORBAH:** 1. şişkin, şiş, ekşi suratlı, ekşi yüzlü, somurtkan, kurumlu, kibirli; 2. kaprisli, şımarık, hırçın, nazlı, keyfine uyan.
- PORBAÇAN:** -----
- PORGAY (PORGAYAH):** -----; *Porgaylar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- PORLAT:** -----
- PORLAH*:** -----
- PORLOT*:** -----
- PORNAH** [krş. burna "önce"+ h]: 1. geçen, önüne geçen; 2. daha önce davranan, 3. geride bırakan, arkada bırakan. *Pornahlar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- POROOL:** Kır saçlı genç, delikanlı.
- PORSİH (PORSİGAS):** Porsuk *Porsihlar* soyadı bu isimden türetilmiştir: (bk. HR. Slov., s.158).
- PORTAY:** -----
- PORTOY:** -----
- PORTIPIÇAH:** -----
- POSPAR:** -----
- POSHIR:** -----
- POSIRAY:** -----
- POTA** [< bota]: Yavru deve, deve yavrusu. *Potalar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- POTAN:** Şeytan ruhlarının olduğu sınıf.
- POTANAY:** *Potan*'dan türetilmiştir.
- POTANDAY:** *Potan*'dan türetilmiştir.
- POHTAS:** *Potan*'dan türetilmiştir.
- POHTI KİRİS:** Kiriş.
- POHTIRAY:** -----
- POHÇAN:** -----
- POÇA:** Süzme yoğurt. *Poçalar* soyadı bu isimden türetilmiştir..
- POÇAN*:** -----
- POÇAMAY:** *Poça*'dan türetilmiştir.
- POÇANDAY:** *Poça*'dan türetilmiştir.
- POÇAROK*:** -----
- POÇKA*:** -----

POÇIRAY: Pasaklı, şapşal, kirli, özensiz, itinasız.

POLÇEK: Kurt yavrusu.

POOT: Pitr.

POOTHAN: Çar 1. Petro.

PORIK (PORIGES): Başlık, şapka, başörtüsü.

POSEREY: Vissarion.

PROK*: Prokopy.

PRONÇA*: Prokopy.

PUBAH: 1. şişkin, şişekşi yüzlü, suratlı, somurtkan, kurumlu; 2. kaprisli, şımarık, hırçın, nazlı, keyfine- nefsine uyan.

PUGA (PUGAÇAH): Çalımlı. Bu ismin şu misâllerine dikkat ediniz: *Kok puga:* mavi çalımlı; *Hara puga:* kara çalımlı; *Ah puga:* çalımlı (bu isimler mecazi anlamlar ifade etmektedirler).

PUGAN*: -----

PUDALAY MİRGEN: Faziletli, akıllı, hikmetli okçu, atıcı.

PUDAN: ET. Bir şeytan sınıfının ismi.

PUDANAY: *Pudan*'dan türetilmiştir. *Pudanaylar* soyadı bu isimden türetilmiştir.

PUDO (PUDOÇAH) [krş. ET. butag "budak"]: 1. dal, budak, kol, branş, şube, 2. Otkrısık (şahıs ismi). *Pudgalar* soyadı bu isimden türetilmiştir.

PUZALAY: ET. 1. gözüne nur gelme; 2. mükemmelliğe, hikmetliğe, bilgeliğe erişen insan.

PUZAR MOKE [krş. ET. bozar "bozar, harap eder"]: Mahveden, perişan eden, yıkan, kahraman, yiğit bahadır.

PURLAN*: -----

PURUS - BORUS: Bu isim, Hakasların, *Borus* şehrinin Noya olarak isimlendirilmesini ifade etmektedir.

PURUSTAY: *Purus*'dan türetilmiştir.

PURHAN [krş. ET. burkan "Buddha"]: 1. melek; 2. günahsız, günahı olmayan, suçsuz, masum; 3. kutsal, mukaddes.

PÜGDE [krş. ET. böğde "hançer"]: 1. hançer, kama; 2. palmiye.

PÜDREK*: -----

PÜDÜRÇÜN: Dişi bildircin.

PÜRÜS: Biryüsihets . Hakas boylarından birinin ismi.

PÜRÜSTEY: *Purus*'dan türetilmiştir.

PÜRÜT: Hakas takma adlarından biridir.

PÜRÇİN: Taç yaprağı.

PÜTKE*: -----

PÜÜR (PUURİÇEK) [krş. ET. böri "kurt"]: Kurt; (bk. HR. Slov., 169).

PÜÜRHAN: Kurt gibi han.

PÜÜT*: -----

PIZO (PIZOÇAH) [krş. ET bozağu]: 1. dana buzağı; 2. yavru; 3. kütük; (bk. HR. Slov., s.169; Radloff, Wb, IV, 1320).

PIZILAH: Peynir.

PIYAN [krş. Skr. punya "iyilik, sevap"]: hayırsever.

PIYON: Pionıy.

PIYOS: -----

PILAASKAN*: -----

PILASPAS: 1. zorla geri alan; 2. seçen, seçip ayıran.

PILASHAN: Zorla geri alınmış; (bu isim kötünün gücünü, kuvvetini ifade etmektedir).

PILAT: Platon (Eflatun).

PIRA: Kaya balığı; (bk. HR. Slov., s. 170; Radloff, Wb, IV, 1310).

PIRADAY: *Pıra*'dan türetilmiştir.

PIROK: Prokopy.

PIRON: Pronya.

PIRONTAY: *Piron*'dan türetilmiştir.

PIRONÇA: *Piron*'dan türetilmiştir.

PIRLAÇAN [krş. ET. burul "bükülmek"]:
Bükülmüş, bükme.

PIRHAN: bk. PURHAN.

PITA: ET (?). Prensesin süslü ve güzel görünmesini sağlamaştırıcı alnına taktığı büyük ölçüdeki firuze.

PITANÇA: *Pitan*'dan türetilmiştir.

PIÇAHTAY [krş. bıçak + tay]: Bıçağa sahip olmak yâni erkek.

PIÇOY*: -----

PIÇIRO *: -----

PIÇIN*: -----

- S-

SAADAY : 1. savaş, muharebe, harp; 2. asker.

SAADAY MİRGEN: Savaşçı okçu.

SAADAY MOKE: Savaşçı, harpçi yiğit.

SAADAY HAN: Savaşçı, harpçi han.

SAADAH [krş. sadak "okluk"]:
Ok kılıfı, ok sadağı; (bk. HR. Slov., s.175).

SAASHAN (SAASHANAH): Kırk.

SAAT: Sibirya Tatarları.

SAAT OOL: Tatar erkeği, genci.

SABAA (SABAAÇAN): bk. SABO;
Sabaalar soyadı bu isimden türetilmiştir.

SABAL: Saveliy; (HR. Slov., s.175: iğne yapraklı ağaçların dalları).

SABALİN: Saveliy.

SABAH: Çadırın keçe örtüsü; (HR. Solv., s.175: sap).

SABDAR: İgrenevîy.

SABİS: -----

SABİR [Ar. sabir]: Sabırlı.

SABO (SABOCAH) [krş. sopa ?]: Yünü vurmak için yapılan değnek.

SABOT*: -----

SABÜRBEY*: -----

SABIRT: Ar (?). sert, kaba.

SAGAY (SAGAYAH): Hakas kabilelerinden birinin adı. *Sagayahlar* soyadı bu isimden türetilmiştir.

SAGALDAY: Sakallı, sakalı olan; *Sagaldaylar* soyadı bu isimden türetilmiştir..

SAGLAH: 1. bıyıklı, pala bıyık; 2. balık. *Saglahlar* soyadı bu isimden türetilmiştir.

SAGRAS: Sagrı.

SADAR [< sat + ar]: Satılmış, bu isim çocuk öldüğü zaman başka bir evden çocuk satın alınması geleneğini ifade etmektedir (evlad edinme).

SADIR: Örtüsü keçeden olan çadır; (bk. Radloff, Wb, IV, 387).

SADIRA: 1. çiçek bozukları olan; 2. benekli. *Sadıralar* soyadı bu isimden türetilmiştir; (HR. Slov., 178).

SAZOY (SAZOYAH): Yabancı, vahşi, yaban; 2. kaba, garip, tuhaf, gülünç, manasız; 3. olağanüstü, eşsiz, korkunç, müthiş).

SAZİH (SAZIGAS): -----

SAYBİR (SAYBİRAH): Rahvan; (bk. HR. Slov., s.178).

SAYGAH: İnsanı hiddetlendirecek, çileden çıkaracak bir tarzda; (HR. Solv., s.178: iftira, bühtan).

SAYGOT: 1. bakan; 2. ricalden, erkândan biri; 3. ne oldum delisi, ne oldum budalası.

SAYİM: Rus. Küçük kız çocuklarına verilen isim.

SAYHAN: Endişeli, huzursuz han.

SAYLOT: -----

SAYROS [krş. sayra - "ötmek"]:
Cırlıdayan, geveze, çenesi düşük, çok konuşan, boş boğaz.

SAYHARA: -----

SAYIN: Hakas takma adlarından biri.

SAYIT [< Ar. seyyid]: Ricalden, erkândan biri, Peygamberin ahfadı.

SAKAN: -----

SAKİS: -----

SAKO: -----

SAKON*: -----

SAKIY: -----

SAKIM: -----

SALAGI: Pılı pırtı, yırtık pırtık giysi, eski püskü giysiler.

SALANGIR [krş. sallan - "sallanmak]: madalyon.

SALAR HAN: Tahtlı Han (tahtı olan han).

SALBAN: -----

SALDIN (SALDINAS) :1. parıltı, parıldama; 2. ağıl, ayla, hâle; 3. azamet, muazzamlık. *Saldınaslar* soyadı bu isimden türetilmiştir.

SALİN*: -----

SALTAH (SALTAGAS): -----

SAMZAR (SAMZARAH) [<Skr. samsara "varlık dönüşümü"]: 1. varlık, varoluş, dirim, hayat; 2. dairevî hareket.

SAMAR: -----

SAMİS: -----

SAMO (SAMOÇAH): -----; *Samolar* soyadı bu isimden türetilmiştir..

SAMOY: Samuil.

SAMPİR: -----

SANABAY: Ninni.

SANAN: -----

SANAT [< sana - t; sana - "saymak"]: hesap, sayı; (bk. Radloff, Wb, IV, 390).

SANDAY*: -----

SANDİRİN: Aleksandrin

SANDAL: -----

SANDIR: Aleksandır.

SANDIBAS [krş. sandalaç, sandulaç "bülbul"]: Bülbul.

SANDİR: -----

SANOSKA*: -----

SANPİR*: -----

SANSAR [< Skr. samhara]: 1. Sanhara ; 2. dairevî hareket; 3. varlık, var oluş, dirim, hayat.

SANTO: -----

SANÇA*: -----

SANÇOOL [sanç + ool "oğul"]: sayman, muhasip, muhasebeci genç.

SAPAS: -----

SAPASTAY: -----

SAPİN: -----

SAPRON*: Safron.

SAPİNÇA: *Sapın*'dan türetilmiştir.

SARKA* . -----

SAROO LAH*: -----

SARIG *: -----

SARIG- ADAY*: -----

SAPRİS: -----

SAPCIRHAY: -----

SAPÇI [< ET. sav + çı]: Haberci, müjdecî.

SAPÇOOS: -----

SARAAT [< sara + at; krş. sayra - "ötmek"] : Bülbul at (bülbul benzeyen bir tarzda kişneyen at).

SARAN: ET (?). Cimri, varyemez, eli sıkı; (bk. Radloff, Wb, IV, 316).

SARANDAY: *Saran*'dan türetilmiştir.

SARAPİN: Serafım.

SARAS: Su kuyusunun ağzını kapayan kapak.

SARİNÇA: -----

SARİP: Ar (?). asıl, necip, mert.

SARİS: -----

SARDAY: -----

SARDIBAY: -----

SARDIHAN: -----

SARTABAN: -----

SARTAH: Ölü gömüldükten sonra ona mutluluk verileceği düşüncesiyle içilen kadehdeki şarap artığı.

SARIGOOL [< sarıg +ool "oğul"]: mutlu, saadetli, mesut, bahtiyar genç.

SARIGTAY: Bülbül yavrusu.

SARIG HAN: Sarı han; (bk. Radloff, SARIG: Sarı, Wb, IV, 322).

SARINMAY: Mavi, mavicik.

SAT*: ----- ; (bk. HR. Solv., s.183: satma, alış-veriş yapma; Radloff, Wb, IV, 375).

SATİK: Ar (?). adil, adaletli, doğru.

SATİN: -----

SATIR*: -----

SAHMAT: -----

SAHSAR: *Sahsar*'da doğmuş olan.

SEBELEY: Saveliy.

SEEP: Zayıf, kuru, cılız.

SEEREN: Moğ. Uzun hayat.

SEKER [< Fr. şeker]: Zahar.

SEKERİN: Zahariy.

SEKETİN: -----

SENDİRE: Aleksandır.

SENİR: -----

SETPER: Büyük torba, çuval.

SİBDEY (SİBDEYER): -----

SİBEN: -----

SİBENÇE: -----

SİBER: 1. mahir, usta; 2. ustalıklı, maharetle yapılan, sanatkarâne; (bk. Radloff, Wb, IV, 73).

SİBET: Kısa boylu, boysuz.

SİBİREK: Kıvrırcık, kıvrır-kıvrır.

SİBİLDEY: İnce, zayıf, arık, ince, kıt, cılız.

SİBİÇEK: Saranka (yenilen bir bitkinin adı).

SİBOÇA: Simon.

SİBREK*: -----

SİLBEN: Selivan.

SİLEN: Silantiy.

SİLEKE* . -----; (HR. Slov., 188: Koyun iğdişi).

SİLKER: Mayıs, yâni Mayıs ayında doğmuş olan.

SİNÇE: -----

SİNÇEKEN: -----

SİRBEKEY: Perçemli.

SİRGEN*: -----

SİRDES: -----

SİRET: -----

SİRTOK*: -----

SOBAH: -----

SOBRANÇA: Sofron.

SOGAN (SOGANAH): Ok, sadak; (bk. Radloff, Wb, IV, 528).

SOGDAY MİRGEN: -----

SODAN: 1. kesik; 2. kesik kuyruklu; 3. dar ve kısa; 4. dar, mahdûd, yarımymalak; (bk. HR. Slov., s.191; Radloff, Wb, IV, 556).

SODAS: -----

SODIÇA: -----

SOYADAN: -----

SOYAN [sogon]: Tuvalı.

SOYANÇA: *Soyan*'dan türetilmiştir.

SOYAH: -----

SOYDAH: -----

SOYNAH: -----

SOLAY: 1. ad, takma ad, lâkap; 2. ünvan, paye, rütbe.

SOLABIN: Solomon.

SOLAGAY [krş. sol -"sol"]: Solak.

SOLANMAY: -----

SOLBAN (SOLBANAHA) [< çolpan]:
Zühre, Venüs, Çulpan, Çoban yıldızı;
(bk.HR. Slov., s. 192; Radloff, Wb., IV,
555).

SOLBAN MİRGEN: Yıldız okçu, atıcı.

SOLBANÇA: *Solban*'dan türetilmiştir.

SOLDON: bk.SOLTAN.

SOLON: -----

SOLOKO*: -----

SOLTAH: Ar. Sultan, Çar; (bk. Radloff,
Wb, IV, 555).

SOLTAN (SOLGANAS): -----

SOLTIR (SOLTIRAH): -----

SOPÇIRKAN: -----

SORA [çora]: Kahraman, yiğit.

SORA PİG: Prens, yiğit, asker.

SORATAY: *Sora*'dan türetilmiştir.

SORAY*: -----; (HR. Slov., s.194: Dimdik
durmak, fırlamak, dışarı çıkarmak).

SORAN*: -----.

SORAH*: -----; (HR. Slov., s.194: Honi
şeklinde, sivri uclu).

SORGA: Evde içki yapmak için kullanılan
alet, cihaz.

SORDAY: -----

SORKAY: -----

SORKO*: -----

SORMOY: -----

SOROK*: -----

SOROL: 1. çubuk; 2. ağızlık; (HR. Slov.,
s.194; Radloff, Wb, IV, 543).

SOROT*: -----

SORTAN (SORTANAHA): Turna balığı.

SOSIN*: -----

SOSHA: Domuz, yâni domuz yılında
doğmuş olan.

SOSKA*: -----; (Radloff, Wb, IV, 557:
domuz).

SOTKA*: -----

SOTRAK*: -----

SOTRAN*: -----

SOHPA: Vahşi hayvanları avlayan yâni
avcı.

SÖZİRBE: Balık ağı, sürtme ağı yâni
balıkçı.

SÖMÇE: Semen.-----

SÖPTEY: -----

SRAH*: -----

SROK* . -----; (HR. Slov., s.198: Zaman,
süre, müddet, vakit).

SUBOTAY: bk. SIBOTAY.

SUBRAY: -----

SUGLUH: Gem.

SUDAY: -----

SULAZIN [krş. söyle - söylemek,
konuşmak]: konuşsun, söylesin.

SULDAY: -----

SULU: Yekpare, tek parça, tüm, hep,
aralıksız, fasılasız, bütün, tam.

SUNA: Moğ. Bozkurt; (krş. R.M.Slov.,
ÇONO: "bozkurt", 81).

SUNDIR: -----

SUNÇUH (SUNÇUGAS): -----

SURA*: -----

SURAN: Dayanılan sırtık; (Radloff, Wb,
IV, 766).

SURAS: Evlilik dışı doğan çocuk;
(HR:Slov., s.201; Radloff, Wb, IV,
767).

SURASTAY: *Suras*'dan türetilmiştir.

SURBAY: -----

SURDUR: Yorulmayan, yorulmak nedir
bilmeyen, yorulmaz.

SURS*: -----

SUSTAY: Hayatî canlılık gücünü,
kuvvetini ifade eden gök cismi, yıldız;
(krş. Radloff, Wb, IV, 785, "Sustay -:
1. zayıflamak, zayıf düşmek, kuvvetten

- düşmek, 2. oruç tutarken bayılıp kendinden geçme”).
- SUHSAL:** Susuzluğu gideren içecek yâni çok arzu edilen, hasreti çekilen, hararetle beklenen.
- SUHSUL:** bk. SUHSAL; *Suhsullar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- SUSULAY:** *Susul'* dan türetilmiştir.
- SÜBÜR:** Bayan pantolonu, bu isim ayrıca takma ad'dır.
- SÜLBER (SÜLBEREK):** *Sulberler* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- SÜLTÜR (SÜLTÜREK):** *Sültürler* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- SÜRDES:** Müthiş, korkunç, vahim, dehşetli, tehlikeli, tehditkâr.
- SÜRÜNKEY:** Korkunç, müthiş, dehşetli, korkulu, yaman. Bu isim takma ad'dır.
- SÜTPEK:** -----
- SÜTPİR (SÜTPİREK):** -----
- SIBOS*:** -----
- SIBOTAY:** -----
- SIBI (SIBİÇAĞ):** Akçam ağacı, köknar ağacı; (HR. Slov., s. 205).
- SIBIRGAN (SIBIRGANAH):** Moğ. (?) kutsal, dinî, mukaddes kalıntılar, izler.
- SIBIS:** Rus. Sevastyan.
- SIBISTAY:** Sevastyan.
- SIGAN*:** -----
- SIGDA:** Kemikten yapılmış ok ucu. Bu isim iyi bir okçu, atıcı olma arzusunu ifade etmektedir.
- SIGIRAN:** Öinlayan.
- SILAY:** Kanaatkâr, seçmez, titiz olmayan; (krş. Radloff, Wb, IV, 652: niyet, kasıt).
- SILANÇA:** Şan, şöhret, nam.
- SINDİR:** İradelî, istemli, azimli.
- SINMA (SİMAÇAĞ) :** Çil; (bk. Radloff, Wb, IV, 636).
- SIRAH:** Delik, açıklık, gedik, rahle, ağız.
- SISPAN:** -----, *Sıspanlar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- T -
- TAALDAH:** Tanrı.
- TAARPİG:** Kıskanç prens.
- TABAY:** -----
- TABAN:** Yaman, çevik, atik delikanlı, genç.
- TABAR** [krş. tap - “bulmak”]: doğacak olan.
- TABAT:** -----
- TABATAY:** -----
- TABIN (TABİNAH)** [krş. tap - “bulmak”]: Hak. bull!, bulunuz !
- TABINÇA:** *Tabın'* dan türetilmiştir.
- TABIS** [<tap -ı - ş]; 1. buluntu, buluş; 2. hazine, altın madeni; (Radloff, Wb, II, 972; HR. Slov., s. 212: birbirini bulmak, birleştirmek).
- TABISTAY:** *Tabıs'* dan türetilmiştir.
- TAGİR:** Madenci (erkek).
- TAGİN (TAGİNAH):** -----
- TAGINAY MATIR:** -----
- TAGİR:** Temiz, masûm, suçsuz, günâhsız.
- TADA (TADAÇAĞ):** -----
- TADAR (TADARAH):** Hakasların kendi adları, bk. HOORAY; (HR. Slov., 212: Tatar).
- TADARHAN:** bk. HOORAYHAN.
- TADAN (TADANAH):** -----
- TADİN (TADİNEK):** Tatlıcı.
- TADİNÇE:** *Tadin'* den türetilmiştir.
- TADOS:** -----
- TADIRT*:** -----
- TAZABAY*:** -----
- TAZAN (TAZANAH):** -----
- TAZANDAY:** *Tazan'* dan türetilmiştir.

TAZOY: -----

TAZIBAY [krş. Far. tazi "Arap"]: Tacik, İranlı.

TAZI MOKE: Taciklerin destan kahramanı.

TAZI HAN: Tacik Hanı.

TAZILAS: Tüfikle yaylım ateşi yapmak; (yeni doğan erkek çocuğunun şerefine); (bk. HR:Slov., s. 213).

TAYANÇA [krş. tayan - "dayanmak" + ça]: Dayanak, destek, istinat.

TAYBIN: -----

TAYDAN: -----

TAYDON: -----

TAYLAH: Yavru deve.

TAYÇI: Moğ. Prens, veliaht (Lessing, 769, Tayzı -Ç.t'at-tzü)

TALAY [krş. taluy]: Deniz; (bk. Radloff, Wb, III, 878).

TALAMAY: -----

TALAN: Mutluluk, saadet, bahtiyarlık, mesut; (bk. Radloff, Wb, III, 881)

TALBAY: 1. deri, post, pösteki; 2. hayvanların altına serilen saman, ot vs; 3. şilte; (Radloff, Wb, III, 896: kollarını, kanatlarını açmak).

TALDA*: -----; (Radloff, Wb, III, 894: Seçmek).

TALDAS: Seçilmiş.

TALMAT: Dalmat.

TAMAHTAY [tamah + tah; tamah- "yemek"]: Yemeği olan.

TAMOY: -----

TANZIBAY: Pipo tütünü.

TAPALAY: -----

TAPAN: Babayiğit, mert, cesur.

TAPIN: -----

TAPINÇA . -----

TARKAP*: -----

TARKOP*: -----

TAPTAAN MOLAT : Dövülmüş, işlenmiş çelik.

TAPTİS: -----

TAPÇA: Yonga.

TARAN [krş. "darı"]: Darı; (bk. Radloff, Wb, III, 841).

TARANÇA: *Taran*'dan türetilmiştir.

TARBAY: -----

TARGAN [~ tarhan] :1. Darhan, hükümdar, knyaz; 2. vergiden muaf tutma, vergi muafiyeti.

TARGAN ÇAYZAN: Hooray (Hakas) milletinin en önemli ünvanlarından biri.

TARDAY: -----

TARDON: -----

TARDUK: -----

TARTINAY: -----

TARHIN: Tarih, tarihî hadiseler, bilgiler.

TARÇIGAY: *Tarçih*'dan türetilmiştir.

TARÇIH (TARÇIGAS): -----

TAS OOL (TAS OOLAH) [krş. daz - "dazlak"]: Kel, dazlak genç.

TAS TİMER [<taş + temür]: font, dökme, demir.

TASTANDI: Sokağa atılmış, bırakılmış çocuk. *Tastandılar* soyadı bu isimden türetilmiştir; (bk. HR. Slov., s.220).

TASHA MATIR: 1. baykuş; 2. yiğit, kahraman, bahadır; (bk. HR. Slov., s.221).

TATIÇE*: -----

TAHTAY: 1. tencer, küçük kazan; 2. çember, muhasara, abluka.

TAÇKA*: -----

TAÇIGAS*: -----

TEBEREK: -----

TEDİK*: -----

TEERBİS (TEERBIZEK): Akağaç kabuğundan yapılmış sepet. *Teerbisler* soyadı bu isimden türetilmiştir.

TELEPEY: Timofey.

TEPENÇE: -----

TENBEREK: -----

TEPER*: -----

TEREENÇE: Terentiy.

TİBET: -----

TİBET HAN: Tibet Hanı.

TİĞİN: Sade, basit insan.

TİİN (TİİNEK): Bir hayvan ismi. Bu isim için şu misâlleri verebiliriz . *Kök tiin:* mavi tiin; *Tuk tiin:* yumuşak tiin, *Tinekler* soyadı bu isimden türetilmiştir.

TİKENEY: Tihon.

TİKPER: Ağacın üzerindeki kar yâni kışın doğan.

TİLDO [krş. til "dil"]: Dilbaz.

TİLBEN: Esnek, elâstikî.

TİLEK (TİLEGES): 1. Altaylı; 2. Telengit.

TİMİR: Demir, bu isim sağlam, güçlü olma arzusunu ifade etmektedir; (bk. Hakaşça, s. 249)

TİMİR TEEK : Atı bağlamak için demirden yapılan çubuk.

TİMKE*: -----

TİNEK*: -----

TİPSEK*: -----

TİRGEN (TİRGENEK) [krş. tir "dermek, toplamak"]: 1. çiftlik, bostan, küçük tarla; 2. avlu, hane; bu isim ayrıca Zimnik denilen yerde doğmuş olanı ifade etmektedir.

TİPSE: Eyer, semer yâni semer üzerinde doğmuş olan.

TİRTON: Hak. Kışın çalışılırken giyilen kürklü palto.

TİSPEK: Kan pıhtısı.

TİSPEN: Gayretli, çalışkan, özenli.

TOBAN: -----

TOBAS: Söz dinlemez, itaatsiz, haylaz; bk. TOBDAS.

TOBİN (TOBİNEK): -----

TOBİR: 1. yarararak, arasından, içinden geç!; 2. büyüt!, yetiştir! *Tobırlar* soyadı bu isimden türetilmiştir; (bk. HR. Solv., s. 229).

TOBIRAY: *Tobır'* dan türetilmiştir.

TOBIRON: Sağlam, güçlü-kuvvetli çocuk.

TOBİRÇİH: Kamçı.

TOGAY: -----

TOGLAH: 1. yuvarlak, değirmi, tekerlek şeklinde, daire şeklinde; 2. kürevî, küre biçiminde, yuvarlak biçimde.

TOGROMOY [krş. toğrı "doğru"]: 1. sadık, sadakatli, candan bağlı, vefakâr, emin, güvenilir; 2. doğru, düz, samimi, açık, gerçek, hakikî.

TODAY (TODAYAH): bk. TODİY.

TODAN: -----; *Todanlar* soyadı bu isimden türetilmiştir.

TODAH*: -----; (HR. Slov., s. 230: Toy kuşu).

TODOK*: -----

TODONMAY: *Todan'* dan türetilmiştir.

TODİS: -----

TODON: Yetişme, koşarak yetişme, arkasından yetişme, kavuşma.

TODOR: Sırt kolanı.

TODİY (TODİYAH): Fr. Papağan *Todıylar* soyadı bu isimden türetilmiştir.

TODİR: bk. TODOR.

TODİS: -----

TOZIRAS: Hayretten gözleri açılmış, şaşırıp kalmış.

TOYAN: -----

TOYANÇA: -----

TOYAH: -----

TOYAHPAN: -----

TOYBAN: Boynuzları olmayan, boynuzsuz.

TOYBANÇA: *Toyban*'dan türetilmiştir.

TOYMAN: bk. TOYBAN ; (HR. Slov., s. 230: Boynuzsuz).

TOYON: Yakutça hükümdar, knyaz, çar, kral.

TOYOT: -----

TOYÇI [< toy + çı]: Düğün esnasında doğana bu isim verilmektedir.

TOKA: Toka; (bk. Radloff, Wb, III, 1146).

TOKALİS: *Toka*'dan türetilmiştir.

TOKAN*: -----

TOKSIN*: -----

TOKIN*: -----

TOLAY: Moğ. tavşan; (bk. Radloff, Wb, III, 1192; R.M.Slov., TUULAY: "tavşan", 210).

TOLAN: Moğ. Yedi, yâni yedinci çocuk; (R.M.Slov., DOLOO(N): "yedi", 624).

TOLANDAY: *Tolan*'dan türetilmiştir.

TOLANÇA: *Tolan*'dan türetilmiştir.

TOLARSIH: Ayaktaki tarak, ayaktaki bu kemik insanı korumaya hizmet etmektedir.

TOLBAY: Mükemmel, kıymetli, değeri tam olan.

TOLDAN: -----

TOLİN: Anatóliy.

TOLIS: 1. satın alma; 2. fidyeye verip kurtarma, rehinden kurtarma.

TOLISTAY: *Tolis*'dan türetilmiştir. *Tolistaylar* soyadı bu isimden türetilmiştir; (HR. Slov., s.231: 1. doldurma, dolgu; 2. yerine getirmek, ifa etmek, yapmak).

TOLISTAN: -----

TOLOOH*: -----

TOLSTAH*: -----

TOLÇAĖ*: -----

TOM (TOMIÇAH): Eleksir isminde bir ilaç; *Tomiçahlar* soyadı bu isimden türetilmiştir; (bk. Radloff, Wb, III, 1234).

TOMAS: -----

TOMOÇA: *Tom*'dan türetilmiştir.

TOMISHAN [krş. ET. tabışkan "tavşan"]:
Tavşan.

TOMIH (TOMIGAS): 1. küçük fincan, çanak; 2. diz kapağı, bu isim takma adıdır; (bk. HR. Slov., s.231).

TONAZA: Bir eşya ismi.

TONÇERÇEK*: -----

TOOBAS: Söz dinlemez, itaatsiz, haylaz; (bk. HR. Slov., s. 232), bk. TOBAS.

TOODAH: Toy kuşu.

TOPAN: -----

TOPANAY: *Topan*'dan türetilmiştir.

TOPTAHAY*: -----

TOPÇI [< top + çı]: Düğme; (bk. Radloff, Wb, III, 1230).

TOPIY: Küçük, ufak; *Topıylar* soyadı bu isimden teşekkül etmiştir.

TOPIS: -----

TORAAT: Doru at; (bk. HR. Slov., s.233).

TORAY: Dorofey.

TORAN: Doronya.

TORAPİS: Trofim.

TORBAS: Yosun; (bk. HR. Slov., s.233; Radloff, Wb, III, 1190).

TORBASTAY: *Torbas*'dan türetilmiştir. *Torbastaylar* soyadı bu isimden türetilmiştir.

TORBAÇAN: -----

TORDAY*: -----

TORİN [krş. torug "doru"]: Doru; bk. TARIG.

TORİNÇE: *Torin*'den türetilmiştir.

TORZAN: -----

TORLAGI [< torlak + ı]: Keklik.

- TORLOS:** -----
- TOROMAY:** Dorofey.
- TORONDAY:** *Toron*'dan türetilmiştir.
- TOROPAY:** Dorofey.
- TORTIN:** Sütten yapılan içeceğin-yiyeceğin adı.
- TORTINAY:** -----
- TORÇON*:** -----
- TORIG:** Doru; (bk. HR. Slov., s.233); bk. TORU.
- TORINDAY:** *Toron*'dan türetilmiştir.
- TORIS:** 1. sağlam, berk; 2. iri yapılı; 3. taze; *Torislar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- TORISTAY:** *Toris*'dan türetilmiştir.
- TORISKAY*:** -----
- TORISHAY:** *Toris*'dan türetilmiştir.
- TORIH:** Dorofey, Doroha; *Torihlar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- TOSPİY (TOSPİYAH):** Doymuş, yüklü; *Tospilyahlar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- TOSTAY:** Doyulmuş yâni yetecek kadar çocuk.
- TOTAY:** Aşınmış, sertleşmiş gibi olan, pürütülenmiş
- TOTAYAN:** *Totay*'dan türetilmiştir.
- TOTAN (TOTANAH):** -----
- TOTAH:** -----
- TOTAHPAN:** *Totah*'dan türetilmiştir.
- TOTENİS*:** -----
- TOTKA*:** -----
- TOTOY (< Fr. tuti):** Papağan yâni güzel.
- TOTİY MİRGEN:** Güzel, yakışıklı okçu, atıcı.
- TOHAY (TOHAYAH):** Girdâp, bataklık; *Tohayahlar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- TOHPAN*:** -----
- TOHPAH (TOHPAGAS):** Tokmak, *Tohpagaslar* soyadı bu isimden türetilmiştir; (bk. HR. Slov., s.233).
- TOHSIN:** bk. TOKÇIN.
- TOHTABİY** [krş. tohta "durmak"]: Bey durunuz! *Tohtabiylar* soyadı bu isimden meydana gelmiştir.
- TOHTAZIN** [< tohta - sın]: bırak dursun! kalsın!
- TOHTAMAS** [<tohta-maz]: Durmak nedir bilmeyen,durmayan. Bu isim fazla çocuk yapma arzusunu ifade etmektedir.
- TOHTAN (TOHTANAH)** [< tohta - n]: Dur, durunuz !
- TOHTANDI** [< tohta- n-dı]: Durdu, kaldı.
- TOHTAR (TOHTARAH)** [< tohta-r]: 1. durmak, duraklamak; 2. istop etmek; 3. kendini tutmak; kendini almak; 4. üzerinde durmak; 5. gözül takılmak; 6. karar vermek; 7. kalmak.
- TOHÇİN (TOHÇİNAH)** . Moğ. hükümdar, prens; *Tohçınahlar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- TOÇAK (TOÇAGAS):** Tuvalı Tuvin uruğunun adı.
- TOÇAN*:** -----; (HR. Slov., s.234: Kalın, şiş).
- TOÇILDAY:** -----
- TOÇIHAN:** Moğ. Akan, meselâ su gibi.
- TÖLES:** 1. satın alma; 2. fidye verip kurtarma, rehinden kurtarma; 3. ücret, para; (bk. HR. Slov., s.235).
- TÖNESTEY:** -----; *Tönesteyleyler* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- TÖNGİS:** Zengin, bu isim zengin olma isteğini ifade etmektedir.
- TÖRGİN (TÖRGİNEK):** [krş. törü - "türemek, meydana gelmek"] Bu isim âilesinin yanına gezmeye giden kadının bu sırada doğum yapmasını ifade etmektedir.
- TÖRGİNÇE** [< törü - ginçe ?]: *Törgin*'den türetilmiştir.

- TÖRİM (TÖRİMEK)** [< törü - m]: doğum.
- TÖTEMİS:** -----
- TRON*:** -----
- TUDARAH MATIR:** Sağlam, güvenilir, kahraman, yiğit.
- TUDUSTAY :** kavgacı, kavga düşkünü.
- TULBAR:** 1. yekpare, tek parça; 2. sağlam, kuvvetli, berk, zinde, canlı, şiddetli, dinç; (bk. HR. Slov., s.238).
- TULUS*:** -----
- TULÇUBAY :** -----
- TURA (TURAÇAH):** Ev, bina, yâni evde doğmuş olan; (bk. HR. Slov., s. 239; Radloff, Wb, III, 1446).
- TURABİY:** *Tura*'dan türetilmiştir.
- TURAK*:** -----
- TURAN (TURANAH):** Hakas takma adlarından biri.
- TURANDAY:** *Turan*'dan türetilmiştir.
- TURANÇA:** *Turan*'dan türetilmiştir.
- TURZUN** [< tur - zun]: Bırak yaşasın!
- TURUS PİG:** Knyaz'ın hayati.
- TUTA (TUTAÇAH):** Tükenmez kalem; *Tutalar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- TUTANÇA:** *Tuta*'dan türetilmiştir.
- TÜBEY:** Timofey.
- TÜGDENES*:** -----
- TÜZÜMER:** Moğ. 1. memur, bürokrat, 2. ağırbaşlı, vakarlı, vakûr; (R.M.slov., TUSMEL: "memur, bürokrat", 748).
- TÜKPEY (TÜKPEYEK):** Yünü olan, *Tukpeyler* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- TÜKTIİN** [tüğ "tüy" + tiin "sincap"]: Yumuşak sincap kürkü.
- TÜKTİS:** 1. uzun saçlı; 2. kıllı; 3. uzun tüylü.
- TÜLBER:** Tom nehri vadisinde oturan sakinlerin adı; *Tulberler* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- TÜLDEN:** Açık, apaçlık, sarıh, besbelli, aşikâr, bariz, gözle görülür.
- TÜLÜN HARA:** Karanlık gerçek (gizli gerçek).
- TÜNDER (TÜNDEREK):** -----
- TÜNEPEY :**Timofey.
- TÜPTİSKE*:** -----
- TÜRGÜN:** Çabuk, hızlı, süratli.
- TÜREY:** Dorofey.
- TÜREN*:** -----
- TÜREPIY:** Dorofey.
- TİBİY:** Dorofey.
- TİBİR*:** -----
- TİGINÇA** [ET. tigin + çe]: Hükümdar, Çar.
- TİGİR (TİGİRAS):** -----; (HR. Slov., s.244: 1. basmak, ezmek, sıkmak; 2. öğretmek; 3. teskin etmek, yatıştırmak).
- TİDAHAN:** -----
- TİDİR (TİDIRAH):** 1. cırcır, geveze, zevzek; 2. mandal, yaylı diş; (HR. Slov., s.244: ses taklidi).
- TİZİRKO*:** -----
- TİRAY (TİRAYAH):** -----; *Tıraylar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- TİRANKA*:** -----
- TİRAPİS:** Trofim.
- TİRBAY:** -----
- TİRBANÇA:** Trifon.
- TİRGON:** Trifon.
- TİRDAH:** -----
- TİRNA*:** -----
- TIROS:** Trofim, Troşka; *Tıroslar* soyadı bu isimden türetilmiştir..
- TİRHİN:** Tarihî bilgiler; bk. TARHİN.
- TİRÇİH:** -----
- TİRİH:** -----
- TİTAN (TİTANAH):** -----
- TİTAHPAN:** bk. TİTAHPAN.

-U-**UZUGAN:** -----**UYDUN:** krş. Oydon.**ULGURUH (ULTURGAS):** Ayak tabanı, bu isim takma ad'dır. *Ulturuhlar* soyadı bu isimden türetilmiştir.**UNDAR:** krş. Ondar.**UN SAR:** krş. Onsar.**UNÇAY:** -----**URALDAY:** krş. Oralday.**URAN .** Savaşa davet; (HR. Slov., s. 250; Radloff, Wb, I, 1653).**URANÇA .** *Uran*'dan türetilmiştir.**USTAN (USTANAH):** Yüzen hayvanların ortak adları; (HR. Slov., s. 251).**USTUH:** Keskin, sivri, ince, iğneli, dokunaklı.**USHAY:** Mersin balığı krş. Oshay.**UTAN (UTANAH):** -----**UTANÇA:** *Utan*'dan türetilmiştir.**UUNAH:** krş. Oonah.**UHA AH:** Moğ. 1. ilim, bilgi, bilim; 2. görgü; 3. ön sezi, sezîş, basiret; (bk. Lessing, 891).**UHAANÇA:** *Uhaan*'dan türetilmiştir.**UHTARÇIN:** Okçu, atıcı, avcı.**UÇTAN*:** -----**UÇUN (UÇANAS):** -----**ÜBRES*:** -----**ÜGBEK*:** -----**ÜGDE (ÜGDEÇEK):** Kaşık kesme âleti.**ÜZÜM MOLAT** [krş. üz - "kesmek, kırmak"]: Dayanısız çelik; (bu isim hareketleri menfî olan şahıslara verilmektedir); (bk. Radloff, Wb, I, 1900).**ÜZÜM TAYÇI :** Ebedî olmayan, gelip-geçici prens.**ÜLDÜRBE:** Göklerdeki kartal gibi bir oğlan çocuğuna sahip olmak için kesilen kurban sırasında çiçeklerden yapılmış buket.**ÜLÇÜN (ULÇUNES):** -----**ÜPSEK*:** -----**ÜRBEY:** -----**ÜREY:** Ruh'a dönüş nidası, haykırışı.**ÜTEY:** krş. Otey.**- H-****HAAGAS:** -----**HAADAT:** -----**HAANÇİM** [krş. han "han"]: Veliht, şehzade.**HAAN:** Mart yâni Mart ayında doğmuş olan.**HAAS (HAAÇAH)** [< Hakas ?]: Kaçın, Kaçınli. *Hakas* kabile gurubundan birinin adı; (bk. HR. Slov., s. 261).**HAAS OOL:** Kaçınli delikanlı.**HAASTAY:** *Haas*'dan türetilmiştir.**HAASHAY:** -----**HABAR:** Arp. Haber, havadis (erkek çocuğu doğduğu hakkındaki haber); (bk. HR. Slov., s. 261).**HABU*:** -----**HABIYOS:** -----**HAGDIH (HAGDIGAS):** -----**HADARAH MATIR** (folk): öldüren kahraman.**HADAT*:** -----**HAZAN:** Kazanlı tatar; (HR. Slov., s. 264; Radloff, Wb, II, 1689: Kazan).**HAZAR (HAZARAH):** -----**HAZAH (HAZAGAS)** [< Kazak]: Rus. Bu isme şu variantlarından misâller verebiliriz : *Hara Hazah* : Siyah Rus yâni Kazak, *Ah Hazah*: Beyaz Rus yâni

- Kazak; *Hazagaslar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- HAZAH OOL:** Rus erkeği.
- HAZAH PAY:** *Hazah*'dan türetilmiştir.
- HAZAHTAY:** -----
- HAZINAÇI** [< hazine + çi]: 1. haznedar, veznedar; 2. devlet adamı.
- HAZIR:** Fırtınalı, taşkın, heyecanlı, coşkun, ateşli; (bk. HR. Slov., s. 264).
- HAZIRGAN:** Bir çeşit doğallık, saflık.
- HAZIH (HAZI GAS):** Alçık (kemik türü), Hakas inancına göre bu kemikcik hayvanların ruhlarını çekiyor ve evi koruyor; (bk. HR. Slov., s. 265).
- HAYDAR (HAYDARAH):** Aslan, kudretli, güçlü; *Haydarlar* soyadı bu isimden meydana gelmiştir.
- HAYLAS:** Gırtlaktan söylenen şarkı, türkü.
- HAYLAH:** Martı kuşu; (bk. HR. Slov., s. 266).
- HAYLO*:** -----
- HAYRAL:** Hediye, armağan yâni babasının ölümünden sonra doğmuş olan.
- HAYIR:** 1) akım, cereyan; 2) misk.
- HALAN:** Vergi veren, vergi ödeyen.
- HALANAR TAYÇI:** Despot prens.
- HALAS:** Ekmek; *Halastar* soyadı bu isimden türetilmiştir; (bk. HR. Slov., s. 268).
- HALBAY:** Sade insan; (HR. Slov., s. 269: geniş olmak).
- HALBAH:** Geniş, engin; (bk. HR. Slov., s. 269).
- HALBAÇIN:** Toplayan, toplayıcı.
- HALDAY:** Sade insan.
- HALDAMA:** -----
- HALMAH** [<Kalmak]: 1. Teleütların adları, beyaz Kalmaklar.
- HALTAR (HALTARAH)*:** Maden ocağı işçisi.
- HALTARİS:** -----
- HAL GUYGAH:** Hayvan tırnağı gibi sağlam tırnağı olan.
- HALHA (HALHAÇAH):** Savunma, müdafaa, koruma, himaye, himaye edilme.
- HALÇAN (HALÇANAH):** Ak alınlı.
- HALÇAHAY:** *Halçan*'dan türetilmiştir. *Halçanaylar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- HALUÇUR** : 1. sert; 2. şiddetli, pek sıkı; 3. ağır güçlüklerle dolu; 4. iç karartıcı, ruh sıkıcı.
- HAMÇI** [< kamçı]: 1. kamçı, kırbaç; 2. çoban, sığırtaç; (bk. HR. Slov., s. 271).
- HAMÇI OOL:** Kırbaç gibi oğlan, delikanlı.
- HANAR HAN:** Hanlığın keyfini, zevkini çıkarmak; hanlıktan zevk almak.
- HANAS:** Han oğlu.
- HANAT** [< kanat]: Kanat, cenah; (bk. HR. Slov., s. 271).
- HANAR - MİLTİR*:** -----
- HANAH*:** -----
- HANDAAÇI:** bk. NONDANLI: Rütbe.
- HAN MİRGEN:** Han'ın okçusu.
- HAN MOKE:** Pehlivan gibi hükümdar, han.
- HAN SAAR:** Hanların Hanı.
- HAN SULAZIN** [krş. söyle-,söyle-]: Han konuşsun!
- HAN SULU** [krş. silig "temiz, saf"]: Halis, muhlis han.
- HAN SUNA:** Moğ. Kurt gibi han.
- HAN TOLAY:** Moğ. Tavşan gibi han.
- HAN TÖNGİS** : Zengin han.
- HAN HİLİS** [< kan + kılıç]: Kanlı kılıç.
- HANÇAR:** Han.
- HANAA:** Dört tekerlek (araba) üzerinde doğan.

- HANZA (HANZAAÇAH):** Pipo tütünü; *Hanzalar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- HANZAPİG:** Sigara içenbey, hükümdar.
- HAPTAL (HAPTALAS):** Kaftan.
- HAPÇİH (HAPÇIGAS):** Kese, tütün kesesi; *Hapçigaslar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- HAPIN:** -----
- HARA:** Kara, siyah; (bk. HR. Slov., s. 274; Radloff, Wb, II, 1667).
- HARAAT** [< kara + at]: Siyah at.
- HARA- AHSIR*:** -----
- HARAGAY MATIR:** Çam gibi iri yapılı hükümdar; (HR. Slov., s. 274: çam ağacı).
- HARA KİİS** [< kara + kız]: Siyah keçe.
- HARA KUÇEN:** Siyah renkte köpek yavrusu, encik, enik.
- HARA- MOYIN*:** -----
- HARA MOTEGEY:** Çok yağlı.
- HARA- OOL:** -----
- HARAN** [kara + n]: siyah silüet.
- HARA NUGEL:** Kara tüy.
- HARA PALA** [< kara + bala]: Siyah bebek, çocuk.
- HARAPARLAS*:** -----
- HARA PEDEKEY:** bk. HARA MOGETEY.
- HARA PİLEK** [< kara + bilek "armağan"]:
Kara armağan.
- HARA-PUGA*:** -----
- HARA TAAR:** Siyah kaftan.
- HARA TARÇİH:** Siyah kese, siyah tütün kesesi.
- HARATAY** [< kara + tay]: Siyah tay.
- HARA HAZAH** [< kara + kazak] : Kara Kazak.
- HARA HUS** [< kara + kuş]: 1. kartal; 2. aslan gibi; *Harahuslar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- HARAHÇİN:** Gözleri gören, âmâ olan bir insanın çocuğu böyle isimlendiriliyor.
- HARBAN (HARBANAH):** -----
- HARBAN TAYÇI** (folk): -----
- HARBAHÇİL*:** -----
- HARGA (HARGAÇAH)** [< karga + çah]: Karga.
- HARLAY :** -----
- HARON:** -----
- HARON TAYÇI:** -----
- HAROO(L)HAROO(LAH)** [< kara + oğul]: Siyah genç, kara delikanlı.
- HAROH*:** -----
- HARTI:** At'ın gödeninden yapılan yemek; *Hartılar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- HARTIGA (HARTIGAÇAH)** [krş. karçugay]: Aladoğan; (bk. HR. Slov., s. 277).
- HARTIGA MİRGEN** (folk): Aladoğan oku.
- HARUN:** bk. HARON.
- HARÇİH (HARÇIGAS):** Kene, sakırğa; *Harçigaslar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- HASHA (HASHAÇAH):** Hanlık unvanı; (HR. Slov., s. 279: ak alınlı).
- HATAN:** Fiziği güçlü olan erkek; *Hatanlar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- HATAN MOLAT:** Sağlam çelik.
- HATAN ÇULA:** Uzun süreli duygu.
- HOBALAY:** Moğ. Mutlu, saadetli, mesut, bahtiyar.
- HOGAY:** *Nogaylar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- HOGDA:** Bir erkeğin daha önce evlendiği kadından olan çocuğuna verdiği isim.
- HODIR:** Göçünüz !, göç ediniz !, hicret ediniz !, taşınınız !

HODIRAN GAS: Hikâyelerde zengin çobanlara verilen isim.

HODIRBİY: *Hodır*'dan türetilmiştir.

HOZAN: Tavşan; (bk. HR. Slov., s. 285).

HOZANAY: *Hozan*'dan türetilmiştir; *Hozanaylar* soyadı bu isimden türetilmiştir.

HOYAN: -----

HOYBAN: -----

HOLA KIRIS: Bronz kiriş, tunçdan yapılmış kiriş.

HOMDAY MİRGEN: Kederli, üzgün, efkârlı okçu.

HON TAYÇI: Moğ. Djungar Hanlığının en önemli ünvanlarından biri.

HONIHÇI [< konuk + çı]: Misafir yâni beklenmeyen bebek.

HOOR: Açık doru; (bk. HR. Slov., s.287).

HOORAY: Hakasların eski adları.

HOORAY PİG: Hakas Beyi.

HOORAY HAN: Efsanevî hakas hanının ismi.

HOORAN PİG: Hooray Hanı.

HOORGAY: *Hoor*'dan türetilmiştir.

HOORGIS (HOORGIZAH): 1. kase; 2. kavrulmuş arpa.

HOORTAY: *Hoor*'dan türetilmiştir.

HOOH: Kel, kel kafalı, dazlak.

HORDAY: -----

HORDIN (HORDINAS): 1. mayalama; 2. cevher, ayrıca âilede tek olan erkek çocukları böyle adlandırılmaktadırlar; (bk. HR. Slov., s. 288).

HORIM (HORIMÇAH) [<krş. Moğ. Korım]: Şehir, *Horımçahlar* soyadı bu isimden türetilmiştir; (R.M. Slov.,HOT: "şehir"; Hotın: şehirli", 128).

HOSTO (HOSTOÇAH): Roket, füze, masal oku (masallardaki gibi ok); Hostoçahlar soyadı bu isimden türetilmiştir; (bk. HR. Slov., s. 289).

HOSHANAH: Salam; (HR. Slov., s. 289: sığırın kalın bağırsağı).

HOSHAR (HOSHARAH): Nisan ayı yâni Nisan ayında doğmuş olan; (bk. HR. Slov., s. 289).

HOSHIN: 1. Patfeya; 2. koşum takımı.

HOHAN (HOHANAH): -----

HOHPAY: -----; *Hohpaylar* soyadı bu isimden türetilmiştir.

HOÇABAY [< koca + bay]: Sahip, patron, mal sahibi, evin efendisi.

HOÇAY: Sahip, patron, mal sahibi, evin efendisi.

HOÇAY OOL [< koca + oğul]: Erkek patron.

HUBA (HUBAÇAH): 1. sarı, solgun, benzi uçmuş, rengi kaçmış, sararmış, 2. kumral saçlı.

HUBAY (HUBAYAH): -----

HUBAN: Açık kumral saçlı.

HUBANİS: *Huban*'dan türetilmiştir.

HUBAH (HUBAGAS): *Huba*'dan türetilmiştir.

HUBAH HASHA (tarîhî): Kumral saçlı han.

HUBAHAY: -----

HUZAHAY: Ölünün arkasından yapılan yemeğin kavrulması sırasında çıkan koku. Ayrıca bu isim ölünün 40, 52 veya 1. yıl döneminde verilen yemek ve okunan dua sırasında doğan çocuğa verilmektedir.

HUYIH*: -----

HULATAY [< kula + tay]: bir tay cinsi

HULATAY MİRGEN: -----

HULAH (HULAGAS) [< kulak]: Duyan, işiten; (HR. Slov., s. 292: kulak).

HULAHPAY: İşitebilen, duyabilen.

HULAHHAY: 1. sağır; 2. ıssız, kuytu, tenha.

HULBAN: Kulağı kesik.

HULUN (HULUNAH, HULUNÇA) [< kulun]: Tay; *Hulunçahlar* soyadı bu isimden türetilmiştir; (bk. HR. Slov., s. 292).

HULUNDAY: *Hulun*'dan türetilmiştir.

HULUN TAYÇI: Tay gibi hızlı prens.

HUMDUS (HUMDUZAH): Kunduz.

HUM TAYÇI: bk. HON TAYÇI.

HUNU (HUNUÇAH): Rosamaha; *Hunuçahlar* soyadı bu isimden türetilmiştir.

HUNNAY: ----

HURAGA: Kuzu, *Huragalar* soyadı bu isimden türetilmiştir.

HURBAN (HURBANAH) [< Ar. kurban]: Kurban; *Hurbanlar* soyadı bu isimden türetilmiştir.

HURBAN HASHA: Kurbanlık han.

HURGULDAY: Remez (kuş adı).

HURGUN (HURGUNAH): Tüylü kanat.

HURGUNDAY: *Hurgun*'dan türetilmiştir.

HURGUN TAYÇI: Kanatlı prens.

HURMAH (HURMAGAS): Nişasta, patates unu, kola.

HURMAÇIN: ----

HURUŞA: Kuzu derisi, kürktü.

HURTAN*: ----

HUSTAY: Şahincik, doğancık.

HUSHUN (HUSHUNAH) [< kuzgun]: kuzgun; *Hushunlar* soyadı bu isimden meydana gelmiştir; (bk. HR. Slov., s. 294).

HUURLUH: Yay için sadak (okluk).

HUUÇIN MOLAT: ----

HUUÇIN MÖKE: ----

HUÇA [krş: koç]: Koyun, koç, bu isme şu misâlleri verebiliriz: *Ah huça:* beyaz koç, koyun, *Ala huça:* alacalı-bulacalı koyun; *Hara huça:* kara koyun; *Huçalar* soyadı bu isimden türetilmiştir.

HUÇANDAY: *Huça*'dan türetilmiştir.

HUÇAS: *Huça*'dan türetilmiştir.

HIBIN (HIBINAH): Kıvılcım, çekim, parıltı, ışıltı.

HİDAT HAN: Çin Hanı.

HİDIR: Çiçek bozukları olan, benekli; *Hara hıdır:* kara benekli ismini buna misâl olarak verebiliriz; (bk. HR. Slov., s. 295).

HİDIM: Cimri, hasıs, var yemez, eli sıkı.

HİDİNMAY: Cimri, hasıs, var yemez, eli sıkı.

HİZAN (HİZANAH): ----

HİZAY*: ----

HİZAYAH*: ----

HİZANAH*: ----

HİZNON*: ----

HİZİL (HİZİLAH) [< kızıl]: kızıl, kırmızı; (bk. HR. Slov., s. 296)

HİZİL OOL: Kızıl delikanlı, genç.

HİZİL HAZAH: Kızıl kazak.

HİYAZIN MOKE: ----

HİYAN: Soğuk esen rüzgâr.

HİYAN TÖNGİS: Kendisine ulaşamayacak kadar zengin olan.

HİYAN HAN: Çenkci, savaştı, cengâver han.

HİYAR [< kıy - ar]: 1. keser, kesici; 2. çenkci, savaştı, cengâver.

HİYDIM HASHA: Çenkçi, savaştı, cengâver prens.

HİYLAG: tüfek tetiği.

HİYLAAN*: ----

HİLTA: ----

HİLÇI (HİLÇİÇAH): 1. hoş, sevimli insan; 2. tükenmez kalem; *Hilçicahlar* soyadı bu isimden türetilmiştir; (bk. HR. Slov., s. 299).

HİLİS [< kılıç]: Kılıç yâni iyi yürekli, eli açık çocuk.

HİNAAN: Bıçak gibi.

HINAAÇI: *Hnaan'* dan türetilmiştir.

-Ç-

HINDAY: Bıçağı sahip olan.

HINDIR: -----

HINDIH: -----

HİPÇAH: 1. çabuk sinirlenir, titiz, alıngan, çabuk kızan; 2. öfkeli, öfke dolu, hıncı dolu, kindar, garazkâr; (HR.Slov., s. 300).

HİR [< kır]: Ak, kır saçlı; (bk. HR. Slov., s. 300; Radloff, Wb, II, 1717).

HIRAAN*: -----

HİRGİS (HİRGİZAH) [< kırgız]: Kırgız, Hakas takma adlarından biri. *Hırgızlar* soyadı bu isimden türetilmiştir; (bk. HR. Slov., s. 33).

HİRLAS: Kasım ayı yâni Kasım ayında doğmuş olan.

HİRNA: Koyun derisinin işlenmiş (tabaklanmış) görüntüsü; (bk. HR.Slov., s. 301).

HİRNA MATIR: koyun postu üzerine resmi işlenen kahraman.

HİRMAS: bk. HİRPAS.

HİRPAS: Ak, beyaz saçlı.

HİRÇİN (HİRÇANAS): 1. akağaçlı yongallar; 2. katlanmış tütün.

HİRÇOTAY: -----

HİRÇOTAY MİRGEN: -----

HİRİMBAY [kırım + bay]: Uç Beyi.

HİSTABAN [krş. hıs < kıış]: Kışın doğan.

HİSTAY (HİSTAYAH) [krş. hıs < kız]: Kız çocuğuna sahip olan, *Hıstaylar* soyadı bu isimden türetilmiştir.

HİÇAYIN: Sahip, patron, iye, mal sahibi, ev sahibi, efendi.

HİÇİLAS: -----

HİÇİMAS: -----

ÇAA KİRİS [< yay + kiriş]: yay ve kiriş; (bk. HR. Slov., s. 304).

ÇAAS: ET (?). Toprak, yer, arazi.

ÇAAS HAN: Kış Hanı.

ÇABA (ÇABAÇAH) [krş. yaba]: Deri, post, pösteki.

ÇABAGA: İki yaşındaki tay.

ÇABAY (ÇABAYAH): -----

ÇABAL (ÇABALAH) [krş. yablak "kötü, fena]: Kötü, çirkin, bu isim takma ad'dır; (bk. HR. Slov., s. 304, Radloff, Wb, III, 1929).

ÇABAL OOL: Kötü delikanlı.

ÇABINDAY: *Çaba'* dan türetilmiştir.

ÇABAT: -----

ÇABAGAY: -----

ÇABI (ÇABIÇAH) [krş. çav "şöhret"]: Rütbe, ünvan, paye.

ÇABIY (ÇABIYAH): -----

ÇABİLGAY : çaylak. (bk. HR. Slov., s. 305).

ÇABINDAY: *Çabi'* dan türetilmiştir.

ÇAGA: Vergi, ücret, maaş.

ÇAGBAN: Yağsız, yavan; (bk. HR. Slov., s. 305).

ÇAGBANAY: -----; *Çarban'* dan türetilmiştir.

ÇAGBANDAY: -----

ÇADAN: Sadakat, candan bağlılık, mertubiyet.

ÇAZOOL: 1. tahsildar, vergi memuru; 2. kazak yüzbaşısı.

ÇAYBANÇA: -----

ÇAYDON [krş. yay "yaz"]: yaz aylarında doğmuş olan.

ÇAYZAN: Moğ. Hükümdar, çar, prens, uruğun başı, reisi.

ÇAYZAN HASHA: Hükümdarlık unvanı.

- ÇAKO:** Destek, dayanak.
- ÇALAK*:** ----
- ÇALAN** [krş. yalang: “çıplak”]: Tek, yegâne.
- ÇALAT:** Çelik, çelik gibi, çelikten, demir gibi.
- ÇALATI MÖKE:** Çelik (demir gibi güçlü) yiğit, kahraman.
- ÇALATI HAN:** Çelik (demir gibi güçlü) hükümdar.
- ÇALBAY (ÇALBAYAH):** ----
- ÇALO (ÇALOÇAH):** İdâreci, bakan, şef, baş, elebaşı, yönetmen, ülkenin başkanı (hükümdar).
- ÇALON:** *Çalo*’dan türetilmiştir.
- ÇALORAH:** Bir kuş adı.
- ÇALOS:** *Çalo*’dan türetilmiştir.
- ÇALOSTAY:** *Çalos*’dan türetilmiştir.
- ÇAMAK*:** ----
- ÇAMOY (ÇAMOYAH):** ----
- ÇANAY:** ----
- ÇANAR** [krş. yanar]: Kızgın, sıcak.
- ÇANAR HUS:** Harareten susamış kuş.
- ÇANDAY** [< can + day]: Candan, yürekten, kalbî, içten, samimi.
- ÇANDOR** [< can + dar]: Duygu sahibi; *Çandorlar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- ÇANOY:** Candan, yürekten, kalbî, içten, samimi.
- ÇANÇIH:** Kese, tütün kesesi.
- ÇANISTAY:** ----
- ÇANMAR:** Şalvar, paçası lastikli geniş pantolan; bu isim takma ad’dır.
- ÇANMIL:** Yumurthanın beyazı.
- ÇANO:** ----; *Çanolar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- ÇANHİR:** ET (?). Akdoğan, sungur.
- ÇAPRAY:** ----
- ÇAPTİH:** ----
- ÇAPSAR (ÇAPSARAH):** ----; *Çapsarlar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- ÇAPÇAN:** Çevik, atik, kıpırdak; (bk. HR. Slov., s. 311).
- ÇAÇIKON*:** ----
- ÇAPÇİH (ÇAPÇİGAS):** ----; *Çapçihlar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- ÇARAP:** Yerofey.
- ÇARAPAN:** Yerofey.
- ÇARBA:** Bulgur, yarma; (bk. HR. Slov., s. 311; Radloff, Wb, III, 1874).
- ÇARKAS:** Çerkes.
- ÇAROK:** Yeroha, Yerofey.
- ÇAROT:** Yeryuta, Yeremey.
- ÇAR HANAT** [krş. kanat]: Yarasa.
- ÇASTAA (ÇASTAAÇAH):** İlkbahar.
- ÇASTAY:** İlkbahar.
- ÇATPAH:** Bodur, tıknaz; (bk. HR. Slov., s. 314).
- ÇAHANDAR** [Fr. cihan + dar]: Dünyanın hükümdarı, efendisi.
- ÇAİM:** Kumar.
- ÇEMEN:** ----
- ÇENEY:** Erkek yeğen.
- ÇENTEY:** Yeğeni olan.
- ÇEREBEY:** Yerofey; *Çerbeyley* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- ÇİBE** [< cebe “silah, zih”]: Savaş oku.
- ÇİBET:** ----
- ÇİBETEY:** *Çibe*’den türetilmiştir.
- ÇİBETEY MİRGEN:** Okçu, atıcı, avcı, savaş oku olan.
- İGENÇ:** Soğuk kış iklimi yâni hava kadar gerekli olan.
- ÇİĞİREN:** Sarı, sarı renkte, sarışın, açık kumral.
- ÇİZİ MÖKE:** bk. ÇİRSİ MÖKE.
- ÇİYEN:** ----
- ÇİKANAR*:** ----

- ÇİLİM MOLAT:** Yapışkan çelik.
- ÇİLTEK :**Fizikî görünüşü düzgün erkek.
- ÇİNER:** -----
- ÇİNES:** -----
- ÇİNESTEY:** -----
- ÇİRİKPEY:** Serseri, avâre, sefil, edepsiz, külhanbeyi, *Çirikpeyler* soyadı – bu isimden türetilmiştir.
- ÇİRKEEN:** Şık erkek, şıklık düşküntü.
- ÇİROM:** Yerem.
- ÇİROMAY:** Yeremey.
- ÇİRON:** Yerom, İeronim.
- ÇİRSI MOKE:** Kış kahramanı.
- ÇİSTON:** Bakır, bakır renginde.
- ÇİHAN*:** -----
- ÇİÇEN MİRGEN:** Keskin nişancı; (bk. HR. Slov., s. 318).
- ÇİÇEN ÇAYZAN:** Keskin nişancı hükümdar (knyaz); bu isim aynı zamanda knyazlık unvanıdır.
- ÇOBIY (ÇOBIYAH):** -----
- ÇODA:** Hakas takma adlarından biri.
- ÇODAN (ÇODANAS):** Hareketsiz, kımıldamadan, sabit olarak, aktif olmayan.
- ÇODARAN:** -----
- ÇOYAN:** -----
- ÇOYLA:** Yuliy, Yulya.
- ÇOYIN*:** -----
- ÇOLAGAY*:** -----
- ÇOLAY** [**<** çal + ay; krş. yol]: Yolda doğan.
- ÇOLANÇA:** *Çolan*'dan türetilmiştir.
- ÇOLDAN (ÇOLDANAH):** Yol.
- ÇOLON:** -----
- ÇOLÇAN (ÇOLÇANAH):** -----
- ÇONTAY:** Millî.
- ÇONÇILAH:** 1. ekmek; 2. yenilebilen bir bitki cinsi.
- ÇONÇIN*:** -----
- ÇOPOR:** Yegor.
- ÇOPTAN:** -----
- ÇOPAL:** -----
- ÇORAL*:** -----
- ÇORAM:** Yeremey.
- ÇORAMAY:** Yerofey.
- ÇORAN*:** -----
- ÇORAH:** Bir şeyi atan manasına gelmektedir.
- ÇORAHA*:** -----
- ÇORAHPAY:** *Çorah*'dan türetilmiştir.
- ÇORDAN:** İordan.
- ÇORNAP*:** -----
- ÇORON (ÇORONAH):** -----
- ÇOROS:** Altaylıların takma adları.
- ÇORIN*:** -----
- ÇORTOY (ÇORTOYAH):** -----
- ÇOTOY:** -----
- ÇOTIR:** -----
- ÇOHÇAN:** -----
- ÇOHİR:** Çeşitli, muhtelif, karışık, alacalı-bulacalı; *Çohırlar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- ÇOHIRAY:** *Çohır*'dan türetilmiştir.
- ÇOÇIN:** 1. aynı kökten gelen kelimeler; 2. kardeş, canciğer dost; *Çoçıylar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- ÇOÇİH:** Yemek; (HR. Slov., s. 321: ineğin bağırsağı, gödeni).
- ÇOÇİHPAY:** *Çoçih*'dan türetilmiştir.
- ÇÖBE:** Savaş oku, bk. ÇİBE.
- ÇÖKPEN:** -----
- ÇUDAY (ÇUDAYAH):** -----
- ÇUDAN (ÇUDANAS):** bk. ÇODAN; *Çudanaslar* soyadı bu isimden türetilmiştir; (HR. Slov., s. 323: derli toplu bir tarzda olmayan).
- ÇUYAN:** bk. ÇOYAN.

ÇULGUS: At hırsız; (bk. HR. Slov., s. 323; Radloff, Wb, III, 2177).

ÇULTUR: -----

ÇUPAN: Yepifan, Yefan.

ÇURA [- çora ?]: Eski Türkçe'de hükümdarlık unvanı.

ÇUPABAY: -----

ÇURTAY: Evi olan.

ÇURTPAY: *Çurt*'dan türetilmiştir.

ÇUTABİY: Zayıflamış, zayıflayan.

ÇÜBEY: -----

ÇÜYEN: bk. ÇOYAN.

ÇÜLME: Kurnaz, anasının gözü, cin; *Çülmeler* soyadı bu isimden türetilmiştir; (HR. Slov., s. 325: suratsız kadın).

ÇÜLÜK [krş. yülük]: Şamanlara ödenen ücret.

CÜSTEY: Yüzyıllık, bu isim bir yüzyıl boyunca yaşama isteğini ifade etmektedir, *Çisteyler* soyadı bu isimden türetilmiştir.

ÇIDAH*: -----

ÇILAZIN MOKE: Bırakın yiğit istediği gibi hareket etsin !

ÇILBAZIN MOKE: Bırakın yiğit kalsın, dursun !

ÇILBAS: Kımıldamayan, hareketsiz olan.

ÇILTIS (ÇILTIZAH): Yıldız (yıldızcık); (bk. HR. Slov., s. 326; Radloff, Wb, III, 2087).

ÇİLÇİH (ÇİLÇİGAS): -----; *Çilçigaslar* soyadı bu isimden türetilmiştir

ÇİMIT: -----

ÇİNAY: -----

ÇİPAS: civeiv, piliç; *Çipaslar* soyadı bu isimden türetilmiştir.

ÇİRGAL [krş. yır "şarkı"]: neşe, şenlik, eğlence; (bk. HR. Slov., s. 327; Radloff, Wb, III, 2079).

ÇİSTAY: Tayga.

ÇİSTAN (ÇİSTANAS): Taygalı insan; *Çistanlar* soyadı bu isimden türetilmiştir.

ÇİSTANÇA: *Çistan*'dan türetilmiştir.

ÇİHAN [< Fr. cihan]: 1. dünya, âlem; 2. barış, sulh; 3. Aykuman sakinleri.

ÇİHIRAY: Kısa, büzülmüş, toplaşmış.

ÇİİNAH: Toplantı, meclis.

ÇİİNDAH: 1. kumbara; 2. pinti, kirli çıkı.

-I-

İGIRAS: Gıcirtılı, katır-kutur; (bk. HR. Slov., s. 329).

İGİRAH: Gıcirtılı, katur-kutur.

İGİDAY: -----

İGİDAN: Kadın şaman.

İZOT*: -----

İZİM (İZİMAS): Kapan için kullanılan yayın bağlandığı ip, bu isim avcı olma isteğini ifade etmektedir; (Radloff, Wb, I, 1399: tüfeğin tetiğinde bulunan bağ, ip).

İLAAM: Vladimir.

İLAAT: Vladimir.

İLAATMİR: Vladimir.

İLAÇIN [krş. laçin]: Doğan, şahin.

İMNAH: -----

İRAGİ: Güğüm, kap, süt kabı, su testisi.

İRAN (İRANAM): Miron.

İRSİ (İRİÇAH): 1. kader, mukadderat, tecelli, alın yazısı, yazgı; 2. belirti, alâmet, işaret.

İRİS: Mutlu, saadetli, bahtiyar; (bk. HR. Slov., s. 331; Radloff, Wb, I, 1368).

İRİSPAY: *Iris*'dan türetilmiştir.

İSTAN (İSTANAH) [krş. iştan < iç + ton]: Pantolon, kısa pantolon, pijamanın altı.

İSHANAH: Fare, sıçan.

-E-

EVER: Averyan.
EDOT: Felot.
EZEM: Rus. Azyam.
EYDEY*: ----
EYLE*: ----
EKİLDEY: ----
EKTER (EKTEREK): Viktor.
EMEN: Emelyan.
ENESTEY*: ----
EPSE: Yevsey, Yevsey.
EPÇEY*: ----
EPÇEGEY: Bir dağdaki zirvenin adı.
ERGES: Hür, serbest, özgür, azatlı, açık.
ERMEK: Bir çeşit süzme yoğurt.
ERSİN: Arsentiy.
ESTEY: Samoyetler.
ETEGER: Fr (?). Hafıza, anak, bellek, hatıra, anı.
EÇİGEY: Süzme yoğurt, lor peyniri; (bk. HR. Slov., s. 335).

- YA -

YAKİN: Yakim.
YAKİS: Yakof.
YAMAY: Moğ. Dişi keçi.
YAHPAN: Yakof

BAYAN İSİMLERİ**-A-**

ABAHAY: 1. hanım, bayan, eş, kız, 2. güzel; (bk. HR. Slov., s.23).
ABAHAY PAHTA [krş. baht]: mutlu bayan, mesut hanımefendi.
ABDAKEY*: Yekodiya.

ABDEK*: ----
AGAY*: ----
AGIYA: Beyaz keklik.
ADAKAN: ----
ADAH*: ----
ADO (ADOÇAH): Moğ. Yılıkı; (R.M.Slov., ADUU(N): “yılıkı at”, 290; Lessing, ADUU (N): “yılıkı at”, 11).
ADISHAN: ----
ADIÇAH*: ----
AZAAR: Yenen, gâlip, üstün gelen.
AZAARİKA: *Azaar*'dan türetilmiştir.
AZAARIN: *Azaar*'dan türetilmiştir.
AZIN [krş. adın “diğer, başka”]: Ar. Pahalt, değerli, kıymetli, önemli, mühim, aziz, sevgili.
AZINTAY: *Azin*'dan türetilmiştir.
AZINÇA: *Azin*'dan türetilmiştir.
AYAZIN ARIG [krş arığ: “saf, temiz”]: insanın saf, temiz, katıksız acısı.
AYAZIN HOO: Güzellik karşısında merhamete gelmek.
AYANA [krş. ay: “söylemek”]: Neşeli melodi.
AYANÇA: *Ayana*'dan türetilmiştir.
AY ARIG: Ay'ın beyaz renkte görünüşü.
AY ÇARİİ: Ay ışığı.
AYBAN: Geniş, açık alınlı.
AYBİKE [<ay + bike]: Mükemmel, çok güzel, olağanüstü, (sanki) ay gibi; bu isim ayrıca aylı bir gecede doğmuş olanı ifade etmektedir.
AYGO: Hak - Moğ. Ay'ın güzelliği gibi güzelliğe sahip olan.
AYDOTA: Avdotya.
AYZA: Asya.
AYLAKA: Alla, Alya.
AYMAN: bk. AYBAN.
AYMANÇA: *Ayman*'dan türetilmiştir.

AYRA [< ayır - a]: Bir oyun adı (stümük oyununda başkanın hayvanın ayaklarına kemik atıp oynadıkları oyun); (bk. Radloff, Wb, I, 25).

AYUNA: -----

AKA*: -----

AKAN: Saf, temiz çarışe.

AKİN (AKİNEK): -----

ALAMPİRA: Barış getiren, barış sağlayan.

ALAN: Moğ. Suçsuz, masum, günahsız, saf.

ALANGO: Moğ. Masûm güzellik.

ALANÇA: *Alan*'dan türetilmiştir.

ALAP: -----

ALAPÇA: *Alap*'dan türetilmiştir.

ALAÇON [krş. ala: "alacalı"]: Çeşitli, mühtelif, karışık, alacalı-bulacalı.

ALBİKE: Kızıl dilber, kızıl güzel.

ALDİNA: Altın.

ALTAY: ET. Altın Tayga (ormanı); (bk. HR. Slov., s. 24; Radloff, Wb, I, 402).

ALTIN (ALTİNAH): Altın; (bk. HR. Slov., s.24; Radloff, Wb, I, 407).

ALTINAY: *Altın*'dan türetilmiştir.

ALTIN AYRA: Altın Bitok

ALTIN KOOK: Altın renginde guguk kuşu.

ALTIN PURHAN: Altın gibi kutsal.

ALTIN SAS: Altın saçlı.

ALTIN TANA: Altın gibi sedef.

ALTIN TORGAY: Altın gibi çayır kuşu, toygat.

AMİN (AMİNEK): Sakin, telaşsız, yumuşak başlı, yumuşak huylu, rahat.

AMİS (AMİZEK): -----

AMIL : Yabanî otları kesen aletin ismi.

AMİR: Sakin, telaşsız, rahat; (bk. HR. Slov., s. 26; Radloff, Wb, I, 647).

AMİRİN: *Amir*'dan türetilmiştir.

ANAR [< Fr. enar]: Nar

ANARİY: -----

ANİS: Anisya.

ANİNEK*: -----

ANPİS: Anfiza.

ANPUS: Anfusa.

ANTAY: -----

ANÇAS*: -----

APPAYAH: 1. kukla, bebek; 2. verilen kalımın miktarına göre içilen şarabın cinsi; 3. küçük kız çocuklarına verilen isim.

APİN (APİNEK): Afina.

APİNÇA: *Apin*'den türetilmiştir.

APSAR: İnsanı hayran eden, meftûn kılan, büyüleyen, tesir eden.

ARAGA (ARAGAÇAH) [krş. Ar. arak ter": Şarap, vodka, buğday rakısı; bu isim kalımın (kalın) açıklanmasından sonra şaraba batırılan kız çocuklarına verilmektedir; (bk. Radloff, Wb, I, 250).

ARAMZAR: Vaktinden önce doğan çocuk.

ARANA: Süslü çadır.

ARANÇA: *Arana*'dan türetilmiştir.

ARAÇIN: Gökyüzünde yeni ay olduğu sırada doğmuş olan.

ARBA: Kavrulmuş arpa; (bk. HR. Slov., s. 30; Radloff, Wb, I, 335).

ARİN: Arina.

ARİNÇA: *Arin*'dan türetilmiştir.

ARİS (ARİZEK): bk. ORİS.

ARTIS: -----; (Hakaşa, s.32: 1. bırakmak, mahrum etmek; 2. beraber yüklemek, yüklemeye birbirine yardımcı olmak).

ARÇİN (ARÇİNAH): Ardıç; bu isim ayrıca çocukları ve çadırı tütsülerken çıkan duman manasını ifade etmektedir.

ARSELAN*: -----

ASA*: -----

ASKİN: Gezip dolaşan, dolaşan, seyyar; (Radloff, Wb, I, 126: düzenbaz, hileci, dolandırıcı).

ASTA (ASTAÇAH): Mutlu, saadetli, bahtiyar.

ASTAN: Sakın !; çekin !

ASTANÇA: *Astan'* dan türetilmiştir.

ASTİNA: -----

ASIN: Ar (?). Pahalı, değerli, kıymetli, önemli, mühim, aziz, sevgili.

ASINDAY: bk. AZINTAY.

ATANİK*: Antonina.

ATAÇAN: Soylu, ünlü, tanınmış, meşhur.

ATİN (ATİNEK): -----

ATIS (ATİZEK): -----

ATOY (ATOYAH): -----

AH PALA [< ak + bala]: Beyaz, ak bebek.

AHTAY [< ak + tay]: Beyaz tay.

AH HIYAN ARIG: Kutsal beyazlık, soğuk esen rüzgar.

AH HIS [krş. kız]: 1. beyaz, ak kız; 2. ak başak.

AH ÇİBEK ARIG [çibek < yipek]: Kutsal beyaz ipek

AH ÇİÇEK: Beyaz çiçek.

AÇATA: -----

AÇİNA: Merhametli, yumuşak yürekli, yufka yürekli.

AÇİL*: -----

-İ-

İBİÇEK [krş. iv < eb "ev"]: Çadır, küçük çadır, çadırcık; yâni çadırdan doğan.

İDEKÇİN: Eteği olan, yâni bayan, kadın.

İZARİY: Azariya.

İZEMÇİK: Kozmetik.

İZENÇA: 1. sağlam, sıhhatli, zinde; 2. mesut, mutlu, saadetli, bahtiyar.

İZİRE: Dağ servisi fıstığı, çekirdek.

İKE (İKEÇEK) [krş. eke]: Şirin, sevimli, cana yakın, lütüfkâr, hoş, tatlı, cici; 2) sevgili, aziz, güzelim, canım, canımın içi, tontonum, cicim, şekerim. Bu isim çocuklara karşı olan sevgiyi ifade etmektedir.

İKENEY: *Ike'* den türetilmiştir.

İKLÜN*: -----

İKPİNÇE: *Ike'* den türetilmiştir.

İLARIY: İlariya.

İLBER: Elvira.

İLBIK: İlik; âile içerisinde tutamadıkları erkek çocuklarına böyle isimler vermektedirler.

İLİNEK: Yelena

İLON*: -----

İLONA*: -----

İLONÇA: *Ilona'* dan türetilmiştir.

İLTİK: Çanta, bayan el çantası; bu isim ayrıca kötü ruhları kandıracağına inanılan erkek çocuklarına verilmektedir.

İLÇİRBE: 1. küçük zincir, köstek; 2. pranga; 3. silsile, sıra; 4. dizi, devre, şebeke; (bk. Radloff, Wb, I, 1496).

İMÇİL [< im + çıl; krş. em "ilaç": Doktor; bu isim bir şeyi arzu etme anlamını ifade etmektedir.

İNGE (İNCEÇEK): 1. iğne, çuvaldız, diken; 2. yaprak, iğne yaprak; (bk. Radloff, Wb, I, 1445).

İNGELEK [< igne + lek]: İğnelik, iğnedan, iğnedanlık.

İPİNÇA: Yefimya.

İPRASİN: Yefrosinya.

İPSİR: -----

İPTİN (İPTİNEK): Yavaş, muntazaman, vaktini şaşırılmaz, özenli, itinalı, özenle yapılan.

İRAPSİN*: -----

İRBEN: Tanrıverdi otu; (bk. HR. Slov., s. 62; Radloff, Wb, I, 1471).

İRBENÇE: *İrben*'den türetilmiştir.

İRKEMES: Müşfik, sevecen, şefkatli, tatlı, latif, okşayıcı.

İRKENE: Sevimli güzellik.

İRKES: Müşfik, sevecen, şefkatli, tatlı, latif, okşayıcı.

İRKE HIS: Sevimli, tatlı kız.

İRKOS*: -----

İRKUS*: -----

İSPENÇA: -----

İSPERİY: -----

İSTİGBEY: -----

-K-

KADA: Katya.

KADAN*: -----

KADALAN: -----

KADİN*: -----

KAYAN: -----

KAYAS: -----

KAYBIS: -----

KAK*: -----

KALUK*: -----

KAMİS : Ar. Özenli, özenişli, dikkatli, çalışkan, hamarat.

KANA*: -----

KANAY:. -----

KANARIY: -----

KANOK*: -----

KANU: -----

KAPİYA*: -----

KAPÇON: -----

KARATİN*: -----

KARİNA*: -----

KARUK: -----

KARÇİN: -----

KASA*: -----

KASLA*: -----

KATAY: -----

KATİÇA: -----

KATO*: -----

KATOK*: -----

KATRİS*: -----

KATUY*: -----

KEEN: Güzel, sevimli; (bk. HR. Slov., s.72).

KEYRE: Likerya.

KENUN: Rus. arife.

KERİT: -----

KERTÜS: Rus. 1. kasket; 2. barut hartucu.

KESTEY: -----

KETER: Katerina.

KETERİN HAN: Rus çaricesi
II.Katerina'nın ismi.

KETERİS: Katerina.

KETİN (KETİNEK): Katya.

KETİNÇE: *Ketin*'den türetilmiştir.

KETNEK*: -----

KEÇİN (KEÇİNEK): -----

KEÇNEK*: -----

KEÇUT: -----

KİBEN: Babasının ölümünden sonra doğan.

KİBENÇE: *Kiben*'den türetilmiştir.

KİBİYEN: Zarif, şık, süslü.

KİGDEY ARIG: Bilgili, kültür sahibi güzel.

KİDEY: Kibirli, mağrur, başı havada, burnu büyük.

KİDİREK: Kahkaha, kahkahacık.

KİDİS*: -----

KİLİM: Olağanüstü durumlarda zuhur eden, dünyaya gelen varlık (insan - havyan olabilir).

KİNDİRBEY [< kindir "kendir" + bey]: Kenevir (-si), kendir (-si).

KİSPENÇE: -----

KİÇEGEY: 1. saç örgüsü; 2. tırpan, orak; 3. evlilik dışı doğuracağı çocuğu karnında taşıyan kız; (HR.Slov, s.78: (kuşlar için) tepcecik).

KİÇENE [krş. kişi "küçük]: Küçük, minimini, süt kuzusu, bodur, bacaksız.

KİÇİREN: -----

KİLBEY: -----

KİLİN (KİLİNES): Kadife; (bk. HR. Slov., s.79).

KİLİN ARIG (folk): Temiz kadife.

KİREPİN: Agripina.

KİRES: Kristina.

KİÇEK: kukla.

KİÇETEY [< kiçe + tey, krş. kiçi, kiçik "küçük"]: Küçük, minimini, süt kuzusu, bodur, bacaksız.

KLA*: -----

KLAN*: -----

KLİS*: -----

KODAY*: -----

KODOÇA: -----

KOYBAN: bk. HOYBAL.

KOYBANÇA: -----

KOYO: -----

KOMO*: -----

KONAY*: -----

KORIS: -----

KOSSIN*: -----

KOÇİTA: -----

KÖBE: toka.

KÖBIRGEN: Yeşil soğan.

KGEREY*: -----

KÖGELEY: Neşeli, şen, şakrak, eğlenceli.

KÖDES: Font, dökme demir; (bk. HR. Slov., s. 87).

KÖZEĞE: Perde; (bk. HR. Slov., s. 88).

KÖKİL [< Fr. kâkül]: 1. at perçemi, kâhkül; 2. bir tutam saç, saç tutamı, perçem.

KÖKİL ARIG: Bir tutam temiz saç.

KÖKLİN: -----

KÖKLİS [< kök + lis (?): Ak, ağarmış, ak saçlı.

KÖKSİN: bk. KUKSİN.

KÖKÇİLE: Ak saçlı.

KÖKÇİN (KÖKÇİNEK): Güğüm, kap, testi

KÖLEDE: Rus. Dinî bir bayramın ismi; yâni Noel bayramında doğmuş olan.

KÖLEY*: -----; (HR. Slov., s.89; Radloff, Wb, II, 1268): 1. ihmal edilmiş, bırakılmış; 2. sürülmüş toprak)

KÖLENÇE: Aşık, tutkun, meftûn, gönül vermiş, sevdalı.

KÖNEKÇİN: Kova, bakraç sahibi.

KÖÖK (KOOKİÇEK): 1. ruh, manevî; 2. samimi, kalpten, yürekten, içten.

KÖÇE: Buğday; (bk. HR. Slov., s. 93).

KÖÇİK (KOÇİGES): Arkada, ileride olan köpüklü dalga; bu isim takma ad'dır.

KÖÇİLE: -----

KTA*: -----

KTAN*: -----

KUBRO*: -----

KUYANA: -----

KUMAÇIH*: -----

KUNAPİN: -----

KURONÇA: Grunya.

KUÇURKA*: -----

KÜBEK: 1) yeni olmuş elma; 2) kar.

KÜDEL: Rus. İplik.

KÜKİL: bk. KOKIL.

KÜKPEY: Kır, kırılmış.

KÜKSİN: Güğüm, kap, testi.

KÜKSÜN*: -----

KÜLDEY: Altıncığım, ziynetim (kız çocuklarına karşı olan sevgiyi ifade eden hitap şekli).

KÜLENÇE: Aşık, tutkun, meftûn, gönül vermiş, sevdalı.

KÜLÜGES*: -----

KÜMÜS (KUMUZEK): Gümüş, sim, gümüş takımı, sırma; (bk. HR. Slov., s. 96; Radloff, Wb, II, 1527).

KÜMÜSTON: *Kumus'* dan türetilmiştir.

KÜN ARIİ [< kün "güneş; arii < arığ + ı]: açık güneş; (bk. Radloff, Wb, II, 1436: Kün: güneş).

KÜNDÜYEK: Hakaslara âit kapkacakların görünüşünü ifade eden kelime.

KÜNEY: Güneşçğim (eşlere ve kız çocuklarına söylenmektedir).

KÜNES: Güneşçğim (eşlere ve kız çocuklarına söylenmektedir).

KÜN İRKE (KÜN İRKEÇEK): Tatl güneşçğim.

KÜRET: -----

KÜRKÜ*: -----; (HR:Slov., s. 97: 1. erkek; 2. yaban horozu).

KÜRTE*: -----

KÜRÇESKE*: -----

KÜSKE (KUSKEÇEK): Fare, sıçan (dişi fare, sıçan). Bu isim takma ad'dır; (bk. HR. Slov., s. 98; Radloff, Wb, II, 1501).

KÜSKÜ*: -----; (HR.Slov., s. 98: sonbahar; Radloff, Wb, II, 1501: bahar).

KIDA (KIDAÇAH): bk. HIDA.

KIDARAN: bk. HIDARAN.

KIDI: bk. HIDI.

KIDIY: bk. HIDIY.

KIDIYON: bk. HIDIYON.

KIDIYOS: bk. HIDIYOS.

KIDIRAY: bk. HIDIRAY.

KIZABA*: -----

KIYON: bk. HIYON.

KIYOS: bk. HIDOS.

KILANÇA: Klava.

KIRUNÇA: Grunya.

KITANA: bk. HITANA.

KITARA: bk. HITARA.

KITARI*: -----

KITAY: bk. HITAY.

KITORAY: bk. HITORAY.

KIÇAARA: bk. HIÇAARA.

KIÇİS: -----

KIÇORKA*: -----

-L-

LAKİN*: -----

LASA*: -----

Lİİ (LİİÇEK): Liliya.

LUNÇA: Lukerya.

LÜNEK*: -----

-M-

MAGAN: Akşar, akşın, çapar, albinos; (HR. Slov., s.100; Radloff, Wb, IV, 200: atın alınıdaki açık yer).

MAGHAY*: -----

MADA: güzel, sevimli yakışıklı.

MADA GORIN: Çocuk oyunlarında baş parmağa verilen isim.

MADAN*: -----

MADİN*: -----

MADINA [< krş. Medine]: Kültür, yâni eğitim, terbiye, yetiştirme, aşılama.

- MAYA***: ----
- MAYAN**: Gübre.
- MAYAK***: ----
- MAYGAN**: ----
- MAYNE***: ----
- MAYOR***: ----
- MAYRA**: Mariya.
- MAYTIH**: Sağlam at; bu isim takma ad'dır.
- MAKRİN***: ----
- MALA**: 1. kızıl; 2. sarı, sarışın, sararmış, boz.
- MALAN**: ----
- MALDAN**: ----
- MAM (MAMIÇAH)**: Kadın göğsünün çocuk dilindeki ismi; yâni emzirmek, emzirek beslemek; *Mamuçahlar* soyadı bu isimden türetilmiştir.
- MAMAY**: *Mam*'dan türetilmiştir.
- MAMAS**: ----
- MAMASTAY**: *Mamas*'dan türetilmiştir.
- MAMİS**: ----
- MAMIRA**: Marfa.
- MANA**: Kuru!, sakla!, gözet!, muhafaza et!, himaye et!
- MANARIY** [mana + arıg]: Temizliği koruyunuz !
- MANGİRA**: ----
- MANİ (MANİÇAH)**: ----
- MANİN (MAMİNEK)**: Ar (?). Merhametli.
- MANİS (MANİZEK)**: ----
- MANİT (MANİDEK)** [kr. manat]: Para, ruble.
- MANİTKE***: ----
- MANO***: ----
- MANU (MANUÇAH)** [krş. ET. manu: "yabani hayvan"]: Bozkır kedisi.
- MANÇU**: ----
- MANİY***: ----
- MANNAY**: Hükümdarlık unvanı.
- MANNİH**: Yüksek, iyi kalitede ipek; Çin ipeği.
- MARGA***: ----
- MARIY***: Mariya.
- MARİK***: ----
- MARİN***: Marina.
- MARİNE***: Marina.
- MARİS**: Mariya.
- MARTOTAY***: ----
- MARU***: ----
- MARHA (MARHAÇAH)**: Dügme.
- MARÇA**: bk. PARÇA.
- MASENİK***: ----
- MASLA**: ----
- MASTIR***: ----
- MATA***: ----; (HR. Slov., s.104: 1. itina ile, özenle; 2. yapmak).
- MATAS**: ----
- MATLAS**: Çalışkan, gayretli.
- MATİN (MATİNEK)**: ----
- MARTOTAY**: ----
- MATİNÇA**: *Matin*'den türetilmiştir.
- MATO**: ET. fil.
- MATOT**: *Mato*'dan türetilmiştir.
- MATOTAY**: *Mato*'dan türetilmiştir.
- MAHTAY**: bk. PAHTAY.
- MAÇAN**: ----
- MAÇOK***: ----
- MAÇİZE**: ----
- MAÇİN (MAÇİNEK)**: Çin.
- MAÇİRA**: ----
- MELEY**: Baş parmağı ayrı, diğerleri beraber olan eldiven; (bk.HR. Slov., 105; Radloff, Wb, IV, 2099).
- MEMEKEY**: Emzirmek, emzirek beslemek.

METİR: Matrena.

METİRİN (METİRİNEK): Matrena.

MEÇET: Taç giyme, taç giydirme.

MİGETEY: Dolu, ağzına kadar dolu, tam.

MİSE*: -----

MODAR (MODARAH): Hakas kabile adlarından biri.

MODO (MODOÇAH): Büyük baş hayvanları sayarken kullanılan ölçü birimi.

MOMAH: Bayanların gerdanlarını süsleyen ziynet eşyaları.

MONARIY: -----

MONDAY (MONDAYAH): -----

MONÇIH: 1. akarsu; 2. gerdanlık, kolye, boncuk.

MORÇA*: -----; (HR. Slov., s.110: düğün çiçeği).

MORÇO: bk. PORÇO.

MOHAY (MOHAYAH): Moğ. Kurt, köpek; bu isim takma ad'dır; (R.M.Slov., Nohoy: "köpek", 641; Lessing, NOHOY: "köpek", 592).

MOÇO*: -----

MUSKA*: -----

MIDIR (MIDIRAH): ET. Dinî törenlerde ellerin birbirine bağlanması şekli.

MIZIH: Kedi.

MİYAH [krş mayak]: Gübre; bu isim takma ad'dır.

-N-

NAAN [< Fr. nan]: ekmek.

NADA*: -----

NADOS*: Nadiyejda.

NAYANA [krş. < Moğ. noyan]: Moğ. Prenses; (Lessing, NOYAN: "prenses", 589; R.M.Slov., HATAN: "prenses", 254).

NAYDAN: -----

NAYDUS: Ümit, umut.

NAYGO: -----

NAKAY: -----

NAKARİY: -----

NAMAN: -----

NAMAT: -----; (HR. Slov., s.113: bir şeye işaret koymak, işaretlemek, tayin etmek, belirtmek).

NAMATAY: *Namat'* dan türetilmiştir.

NAMAÇI [< yama + çı]: Yama.

NAMİRA: -----

NAMOY (NAMOYAH): -----

NANA*: -----

NANDIH: Çanta, kadın el çantası.

NANKO*: -----

NANNA*: -----

NANÇIH (NANÇIGAS): Kese, tütün kesesi.

NARAN: Moğ. güneş; (Lessing, NARA(N) : "güneş", 565).

NARİS: -----

NASTAA*: Anastasiya.

NASTAS: Anastasiya.

NATAH: Natalya.

NATHO: -----

NAÇİNA: -----

NAÇIKAY: -----

NEDÜÜ: Ümit, umut.

NEKEN*: -----

NENE*: -----

NEPRES: -----

NESPEK: 1. puf böreği, 2. apalak çocuk, tombul kadın.

NETİRÜS: -----

NİBİREK: -----

NİZA*: -----

NİNEY: Nina.

NİSE*: -----

NİSKEY: ağır, kaldırması zor.

NİNÇİ [< yinçü]: 1. boncuk; 2. küçük cam parçaları.

NİNÇİLEY: süslenmiş boncuk, süslerle donatılmış boncuk.

NİTEY: -----

NOYPABİR: -----

NOMAN: Köstebek; (bk.HR. Slov., s. 118)

NOMZA: Bir eşya ismi.

NOMİ (NOMİÇEK) [krş. nom: "kanun, kitap"]: Kitap; (Lessing, NOM: "kitap", 590).

NOMÇA: 1. okuma-yazma bilen, okur-yazar; 2. hatasız, yanlışsız, doğru yazılmış; 3. doğru, düzgün, hiç bir kusuru olmadan; 4. bilgi sahibi, bilgili; (Lessing, NOMÇİ: "ilahiyatçı", 590).

NONAY: -----

NONKA*: -----

NORAS: -----

NOTPAH: -----

NOTÜS*: -----

NOTIY (NOTIYAH): -----

NOTIKEY: -----

NOHA*: -----

NOHAY: bk. MOHAY.

NOHÇAH: Dağ selvisi fıstığı.

NOCİS: -----

NUHA*: -----

NIRAN: 1. yumuşak; 2. tüylü.

-O-

OBAS*: -----

OBDO: Yevkodiya.

OBDOTAY*: Avdotya.

OBRİN*: -----

OGAY: Agafya.

OGAS: Agafya.

OGREPEN*: Agrippina.

ODOK*: -----

ODOT*: -----

OYAN (OYANAH): Şaka kaldırmaz, çitkırıldım.

OYANÇA: *Oyan'* dan türetilmiştir.

OYDAN (OYDANAH) [krş. ög: "akıl"]: Akıllı, faziletli, hikmetli.

OYDAR (OYDARAH): -----

OYLA: Olga.

OYNA*: -----

OKLİS*: -----

OKSİN (OKSİNEK): Kseniya.

OMAS: 1. kaşık; 2. kapkacak; (HR.Slov., s.126).

ONDARİY: -----

ONROY: Onuncu (çocuk).

ONOS*: -----

ONÇAA (ONÇAAÇAHAH): Kukla.

OPİN: -----

OPRAS*: Yefrosinya.

OPROSİN*: Yefrosinya.

OPİR (OPİRAS): Yefrosinya.

ORAS: Doğması gereken zamandan çok daha geç doğan.

ORBAY: -----

ORDİN: -----

ORİNE*: -----

ORİS: Arina.

OROÇA: -----

OTAMAY [krş. ot: "ateş"]: Ateş, alev renkli, kızıl, ateş gibi, alev gibi, ateşli, çoşkun.

OÇAN*: -----

OÇI PALA: Küçük bebek; (bk.HR. Slov., s.133; Radloff, Wb, I, 1133)

OÇIN (OÇINAH): Küçük.

OÇI HIS: Küçük kız.

-Ö-

ÖLEN ARIG [< öl - en] (folk): Ölen kişinin yüzünün nurlu olması.

ÖNEGES: -----

ÖREPEY: -----

ÖRKE (ORKEÇEK) [~ örge]: Buz saçağı.

ÖRTEK (ORTEGES): Ördek; (bk. HR. Slov., s.137; Radloff, Wb, I, 1235).

ÖSKI (ÖSKIÇEK) [krş. ET. eçkü]: Dişi keçi; (bk. HR. Slov., s.137).

-P-

PAARA*: Varvara.

PABLUSKA*: -----

PAGA (PAGAÇAH) [< bağa]: Kurbağa, yeşil kurbağa; (bk.HR. Slov., s.139; Radloff, Wb, IV, 1132).

PAGIRAY: Tunç, tunçdan yapılmış, bronz, tunç rengi.

PAGOYA: Güzel.

PADAS :Gagası sarı renkli bir kuş.

PADAH*: -----

PADEKİN: -----

PADON: -----

PAZAN (PAZANAH): Ölü gömüldükten sonra verilen yemek ve yapılan ayinde okunan dúa.

PAZANÇA: *Pazan*'dan türetilmiştir.

PAZIR: Bir balık cinsi.

PAYAHO [krş. bay "zengin"]: Zengin güzellik.

PAYANA : Zengin.

PAYAN TARİ : -----

PAY ARIG: Zengin ve temiz saflık.

PAYAS: -----

PAYATON: -----

PAYAH (PAYAGAS): Zengin.

PAYAHTAN: *Payah*'dan türetilmiştir.

PAYDAN*: -----

PAYDO: Zengin.

PAYDIM*: -----

PAYDIH: -----

PAYZAH: -----

PAYİNÇA [krş. bay]: 1. zengin, varlıklı; 2. bol, semereli, bereketli; 3. muhteşem, görkemli, tantanalı, debdebeli, fevkalâde, güzel.

PAYLUN: Polina.

PAYOKA*: -----

PAYOT: -----

PAYRAM: bayram, yâni bayram gününde doğan; (bk. HR. Slov., s.141; Radloff, Wb, IV, 1119).

PAYS*: -----

PAYSAN: Rus. 1. melhem, balzam; 2. bir testi adı.

PAKOSKA*: -----

PALAY: Valya.

PALAKA [< bala + ka]: Bebek, yavru, çocuk.

PALAN (PALANAH): -----

PALARİY: -----

PALATİN: Valentina.

PALÇAN (PALÇANAH): 1. vazo, çiçeklik; 2. yemişlik.

PAN*: -----

PAPALAY: -----

PAPRİNÇA: -----

PARAS*: Praskovya.

PARASKO: Praskovya.

PARAS: Praskovya.

PARBİN (PARBİNEK): Parfeniya.

PARBİNÇE: *Parbin*'den türetilmiştir.

PARBUK: Varvara.

PARBUS: Varvara.

PARDOS: -----

PARO: 1. cimri; 2. açgözlü, tamahkâr, hasis, pinti; 3. hevesli, bir şeye büyük ilgisi olan.

PARÇA: -----

PARÇAÇAH*: -----

PARÇIN [< ET. barçin]: İpek.

PARÇIH (PARÇIGAS): Sığırcık, çekirge kuşu.

PASLİS: Vasilisa.

PASLİSKE*: -----

PASTAN [krş. bastan]: Asıl, esas, esaslı, ana, belli başlı, başlıca, en mühim, en önemli, başta gelen.

PASTANÇA: -----

PAHTA [krş. baht]: 1. mesut, mutlu bahtiyar; 2. talihli, bahtı açık; 3. uğurlu, hayırlı.

PAHTAY: 1. mesut, mutlu, bahtiyar; 2. talihli, bahtı açık; 3. uğurlu, hayırlı.

PAÇAY: -----

PAÇAKAY: -----

PAÇAN (PAÇANAH): -----

PACAS: -----

PAÇKOY*: -----

PEDOS*: Fedosya.

PEKLİSKE*: Fökla.

PELEN: Pelageya.

PELES: Pelageya.

PELBEK: Dans, oyun.

PELBENÇE: *Pelbek*'den türetilmiştir.

PENE*: -----

PENÇE: Fayna.

PERE*: Vera.

PERES*: -----

PİDORA*: Fedora.

PİDOS: Fedosya (şahıs ismi olmasının yanında yer ismidir de).

PİLAN: Melana.

PİLANÇA: *Pilan*'dan türetilmiştir.

PİNAÇEK*: -----

PİRBİT: İnci, sedef.

PİSTEY [krş. biş "beş]: Beşinci çocuk.

PİSTON: Beşinci çocuk.

PİÇİN (PİÇİNEK) [ET biçin]: Maymun; (bk. Radloff, Wb, IV, 1349).

PLİK*: -----

PLİS (PLİZEK): Rus. Bir kumaş cinsi.

PLOY*: -----

POBAS: Yardım.

POBİY*: -----

POGDA: 1. görülen, görülür; 2. mümtaz, ileri gelen; 3. temsilî; 4. heybetli; (bk. HR. Slov., s.154; Radloff, Wb, IV, 1267).

POGO (POGAÇAH): Bayanlara âit bir ziynet eşyası; (HR. Slov., s.154: 1. şiş kursaklı; 2. göğüslük).

POZİRAH: Pazar günü doğan.

POYAN: -----

POYANÇA: -----

POYAS: -----

POYBAN (POYBANAH): -----

POYDON: -----

POYLON: Polina.

POYTAN: -----

POHAY: Gübre; bu isim takma ad'dır.

POLAZAY: -----

POLGARI: Bulgar, Bulgaristanlı.

POLOS: -----

POLOSTAY: -----

POPALAY: Pis, pasaklı adam.

POPAN: -----

PORA (PORAÇAH): Kır, kırışmış; (bk. HR. Slov., s.157; Radloff, Wb, IV, 1269).

PORADAN: -----

PORALDAY: *Pora*'dan türetilmiştir.

PORA NİNÇİ: rensiz, söntük inci.

PORANÇA: *Pora*'dan türetilmiştir.

PORBAH (PORBAGAS): Yuvarlak, top şeklinde küpe.

PORHOY: -----

PORTOGA (PORTAGAÇAH): Jban.

PORTAN: -----

PORÇO (PORÇOÇAH): Çiçek; (bk. HR. Slov., s.158).

POSKON (POSKONAH): -----

POSTAY*: -----

POSTİN (POSTİNEK): -----

POSTAY (POSTAYAH): 1. müstakil, bağımsız, ayrı; 2. kendi başına davranabilen, bağımsız hareket edebilen, başına buyruk; 3. orijinal, özgün.

POSTAY ARIG (folk): -----

POSTORGAY [<pos + torgay]: Çayır kuşu, toygır.

POSIRHAN: -----

POTAY: -----

POHTAY: Pis, pasaklı adam.

POÇA: Süzme yoğurt tortusu.

POÇAH*: -----

POÇAHAY: *Poça*'dan türetilmiştir.

POÇIHAY: -----

PÖKLE: Fekla.

PRAÇET*: -----

PUZUN (PUZUNAH): Tuzlu göllere kışın hayvanları korumak için atılan sodyum sülfat.

PULHUNÇAH: Deriden yapılmış kap.

PURBA (PURBAÇAH): 1. halka; 2. yüzük; 3. bilezik; 4. yol; (bk. HR. Slov., s.166; Radloff, Wb, IV, 1371).

PUÇİS*: -----

PÜDÜK: Çekik gözlü.

PÜKSÜ (PUKSUÇEK): Kesilmiş hayvanın göğüs kısmı.

PÜRÇÜK: 1. böbrek; 2. Hristiyan dininde kutsal bir günde doğmuş olan; (bk. HR. Slov., s.169; Radloff, Wb, IV, 1400).

PÜÜREK*: -----

PIZILAH: Bir çeşit peynir ismi.

PIRKO*: -----

PIRÇIN: Hak. Hayvanlara âit bir renk adı.

PIRÇINAY: *Pırçın*'dan türetilmiştir.

PIRIS (PIRZAH): Rus. Kedi; (bk. HR. Slov., s.171).

PISTARA: Kedi.

PITA: Prens ve prenseslerin alınlarını süslemek için taktıkları oldukça büyük ölçüdeki firuze taşı.

PIRİÇNAY: *Pıta*'dan türetilmiştir.

PIÇAN*: -----

-S-

SAAT: Sibirya Tatarları.

SAASHAN (SAASHANAH): 1. saksağan; 2. cırcır, gammaz; (bk. HR.Slov., s.175).

SABA*: -----; (HR.Slov., s.175: yanlış, doğru olmayan, kuralsız).

SABAA (SABAAÇAH): Yünü kabartılmış kanep.

SABİN: Savina.

SABİRA [<Ar. sabr'dan ?]: Aziz emel.

SABRANÇA: -----

SABOS: bk. SABAA.

SAAGON*: -----

SAGIR: Büyük, iri yapılı atlar; (bk. Radloff, Wb, IV, 267).

SADAKAN: ----

SADAMAY: ----

SAZAN (SAZANAĖ): İşlenmemiş, ham deri; (HR.Slov., s.178: sazan).

SAYA: Moğ. Milyon, bu isim ayrıca zengin olma arzusunu ifade etmektedir; (bk. RM.Slov., 307)

SAYBAN: ----

SAYGO: ----

SAYORA (Ar. seyyare): Gezegen, seyyare.

SALAÇIN ARIG (folk): Temiz masa.

SALIP TAPPAS (<sal-ı-p tap-mas]: Koyduğunu bulamamak.

SAMAN: Dilbaz.

SAMANÇA: *Saman*'den türetilmiştir.

SAMNAĖ: Kaşık.

SAMZAY: ----

SAMOLAY: ----

SANA*: ----; (HR.Slov., s.180; Radloff, Wb, IV, 297: saymak, hesaplamak, kıymetlendirmek).

SANAR [<san - a - r; san: "sayı", sana - "saymak"]: Sayılmış, sayılan.

SANARİY: ----

SANDIR: Aleksandra.

SANİKA: Düşünen, okuyan.

SANAS* [< sana-ş]: ----; (bk. HR.Slov., s.181: hesaplama, hesap).

SANİS: ----

SANÇAKAY: ----

SANMAY: at perçemi, kâhkül.

SAPİN (SAPİNEK): Savina.

SAPİNÇA: Sapin'den türetilmiştir.

SARAPİN: Serafıma.

SARGAY (SARGAYAH): Saranka.

SARGO: Kalbur makinesi.

SARİ: 1. parlak, aydınlık, açık, berrak, duru; 2. mesut, nurlu; 3. iyi, asil; (HR.Slov., s.182).

SARİKA: *Sari*'den türetilmiştir.

SARİN (SARİNEK): Altın.

SARİNÇA: *Sarin*'den türetilmiştir.

SARİS: ----

SARİÇEK*: ----

SARIG: sarı; (bk. HR:Slov., s.182; Radloff, Wb, IV, 322).

SARIG-PAS*: ----

SARIG-HIS*: ----

SARIG HUDUS: 1. sarı; 2. kunduz.

SARINMAY: mavicik, mavicğim (eş ve çocuklara karşı duyulan sevgiyi ifade etmek için söylenen kelime).

SARIS HAN: Demirci.

SENE: Kseniya.

SİBEKÇİN: Moğ. Hizmetçi; (bk. Lessing, 694; Radloff, SİBEKÇİ Wb, IV, 731).

SİNNE: Bitki kökü.

SİRBEK*: ----

SİRTE: And, yemin.

SİFİ: Zemfira.

SOBIN*: ----

SOVYETA*: ----

SOGIN*: ----

SODAY: ----

SOYAKA*: ----

SOYANA: Tuvalı kadın.

SOYNAĖ*: ----

SOKA*: ----

SOKO: Hakas takma adlarından biri.

SOKOLOY: ----

SOLTAĖ (SOLTAGAS): ----

SOLTIY (SOLTIYAH): ----

SOLGIR (SOLTIRAH): ----

SOMAHAY: ----

SOMÇA: 1. görülen, görülür, görünen; 2. mümtaz, ileri gelen, tanınmış; 3. boyu-posu endamı yerinde.

SOPÇIN (SOPÇINAH): -----

SORBAT: -----

SORNAY: -----

SOROKAY*: -----

SORTİS: -----

SOTKAN: -----

SOHPAAH: 1. buket, demet, çiçek demeti; 2. lâtif, letâfet.

SÖKPEK: Düşmanlar şerefine içilen içki.

SÖLBEREK: Etekli.

SÖPEK: Ot.

SÖREK: -----

STİNA*: -----

SUGDURAAAN: 1. rüzgârlı; 2. hoppa, havaî, hafif, düşüncesizce, üstün körü.

SUDAÇAH: -----

SURNAH: Buzdan saçak.

SURU (SURUÇAH): Mercan.

SURÇAH*: -----

SUHSUN: Susuzluğu gideren içecek; (bk. HR.Slov., s.203).

SUHTANÇA: Yaramaz, şeytan gibi kadın.

SÜLBEN: -----

SÜPTÜR (ŞÜPTÜREK): Yırtık-pırtık giysiler, eski-püskü giysiler.

SÜREY: -----

SÜREK: 1. tâkip etme, izleme, kovalama; 2. kaçırma, kaçırılma.

SÜRMES (SURMEZEK): Kızların saç örgüleri; (bk. HR.Slov., s.204; Radloff, Wb, IV, 830).

SÜTKİLEN: Tatlılaşmış.

SİBAR: 1. fırça gibi dimdik; 2. inatçı, ters, bildiğini yapan.

SİBARHAN: -----

SİBİS: Sevostyana.

SİMALÇİH: Küçük, küçücük; (bk. HR.Slov., s.207; Radloff, SİMALÇIK, Wb, IV, 675).

SİMDAH: Dayanıklı, canı pek, katlanır.

SİMHA (SİMHAÇAH): Çil.

SİMİS (SİMİZAH): bk. SİBİS.

SİNMA (SİNMAÇAH): Robun eteği kenar dikişi.

SİNDİR: Dağın tepesi, zirvesi.

SİNİR*: -----

SİPA: -----

SİPSAN: -----

SİRÇEK*: -----

SİRİLÇAH: Dul avrat otu, dulkadın otu, kel otu; (bk. Radloff, SİRİLÇAK, Wb, IV, 642).

-T-

TAAN: Alaca karga.

TAALA*: -----

TAAR: Darya.

TABAR [krş. tap- "bulmak"]: bulunacak olan.

TABARAH*: -----

TABARİY: Kumaş.

TABAH (TABAGAS): 1. yemek; 2. tabak, kap.

TABAŞA*: -----

TABİL [<ET tap-ı-l]: bulunan; (bk. Hakaşça, s.211; Radloff, Wb, III, 971).

TABİLDAY: *Tabı*'dan türetilmiştir.

TABİN [<ET tap-ı-n !]: bull; (Radloff, Wb, III, 970: saymak, saygı göstermek, hürmet etmek).

TABİNÇA: *Tabın*'dan türetilmiştir.

TABİS [tap - i - ş]: 1. buluntu, buluş; 2. hazine, altın madeni; (HR.Slov., s.212; Radloff, Wb, III, 972: 1. kar, kazanç,

- fayda, yarar; 2. birbirini bulmak, karşılaşmak; 3) bağlamak, birleştirmek).
- TABİSTAY:** *Tabıs*'dan türetilmiştir.
- TAGAYAH:** 1. takke; 2. kız çocuğu şapkası; (bk. HR. Slov., s.212).
- TAGİNA:** Moğ. Peri kızı; (RM.Slov., DAGİNA: peri kızı, s.729).
- TADA*:** -----
- TADAKOS:** Tatyana
- TADAROY:** *Tadar*'dan türetilmiştir. Hakasların kendi isimleri.
- TADİ:** 1. tatlılık, tatlı; 2. şeker; 3. lezzet, zevk, haz.
- TADİNA (TADİNEK):** Tatlı.
- TADÖY:** -----
- TADİY (TADİYAH):** -----
- TAZIRAS:** Lokma gözlü, gözleri fırlak.
- TAYBAN:** -----
- TAYİS:** Taisya
- TAYRA:** Darya.
- TAYSA*:** Taysiya.
- TAKOS:** Tatyana.
- TALA*:** -----
- TALBIRGA:** 1. yukarı kısım, üst kısım; 2. perde.
- TAMDAN:** -----
- TAMİNA:** -----
- TAMO (TAMOÇAH):** -----
- TANA (TANAÇAH):** Sedef; (bk. HR.Slov., s.216; Radloff, Wb, III, 823).
- TANAY:** *Tana*'dan türetilmiştir.
- TANARHO:** Moğ. Sedefsi güzellik; (bk. RM.Slov., "TANA: sedef", s.467).
- TANİK*:** -----
- TANİKA:** Tanya.
- TANİS:** Tanya.
- TANÜS*:** -----
- TANÇA:** *Tanis*'den türetilmiştir.
- TAPİLE*:** -----
- TAPİNA:** -----
- TAPLA:** -----
- TAPLİS:** -----
- TAPTA:** -----
- TAPTAN:** -----
- TAPTİS:** -----
- TAPTOLAY:** -----
- TAPTİL*:** -----
- TAPÇIL:** -----
- TARANÇA:** darı.
- TARDAN (TARDANAH):** -----
- TARİKA:** Moğ. Bahar tanrısının adı.
- TARİNE:** -----
- TARİS:** -----
- TARİÇEK*:** -----
- TARÇAN (TARÇANAH):** -----
- TARÇI:** Hıristiyan bayan.
- TASPAY:** -----
- TATYA*:** -----
- TATİNA:** Tatyana.
- TATİS*:** -----
- TATKA*:** -----
- TATO:** -----
- TATKON:** Tatyana.
- TAHA*:** -----
- TAHAY:** -----
- TAHPAN:** -----
- TAHIRAH:** Yabani güvercin.
- TAÇANA:** Tatyana.
- TEKPİN (TEKPİNEK):** -----
- TEPTİN (TEPTİNEK):** -----
- TERPEY*:** -----
- TERTPEK (TERTPEGES):** Millî bir yemek ismi.
- TEÇİN (TEÇİNEK):** -----

- TİBİNE ARIG** (folk): Kutsal, mukaddes iğne.
- TİBÇON***: -----
- TİİN (TİİNEK)** [krş. ET. tiyin]: Sincap.
- TİPÇON**: -----
- TİPÇUK**: Kenarı kısatılmış kürk palto.
- TİRBEKEY**: -----
- TOBANA**: -----
- TOBİN (TOBİNEK)**: -----
- TOBIRAS**: -----
- TOBILDAY**: -----
- TOGDAN (TOGDANAS)**: -----
- TOGLAH**: Kürevî, küresel, küre biçiminde, yuvarlak; (bk. HR.Slov., s.229).
- TOGLOY**: -----
- TODİNA**: -----
- TODİNÇA**: *Todina*'dan türetilmiştir.
- TODO**: -----
- TODOKOY**: -----
- TODONMAY**: *Todo*'dan türetilmiştir.
- TODIS***: -----
- TOİK***: -----
- TOİKA***: -----
- TOYANA** [krş. tayan- "dayanak"]: Dayanak, destek, destekleyici kimse, arka.
- TOYANÇA**: *Toyana*'dan türetilmiştir.
- TOYBAN**: Boyunsuz.
- TOYBANÇA**: *Toyban*'dan türetilmiştir.
- TOYBAR**: -----
- TOYKA***: -----
- TOYKAN***: -----
- TOYNA**: Tanya.
- TOYO**: -----
- TOLAY**: Moğ. Tavşan; (RM.Slov., "TUULAY: tavşan", s.210).
- TOLAY ARIG**: Kutsal görülen dişi tavşan.
- TOLAHTAY**: Fidyeden elde edilen kazanç.
- TOLBAY**: Çil, yüzdeki leke piğmeti.
- TOLİNA**: -----
- TOKA***: -----
- TOMİKA***: -----
- TOMÇA**: Tamara.
- TONİT**: Antonida.
- TONNAY ARIG** (folk): -----
- TOONAH**: Ak diken.
- TOPİN**: Dofina.
- TOPİNÇA**: *Topin*'den türetilmiştir.
- TORAALDAY**: Doru.
- TORGAY**: Çayır kuşu, toygar; bu isim küçük erkek çocuklarına verilmektedir; (bk. HR.Slov., s. 233).
- TORGI (TORGIÇAH)** [<ET torqu "ipek"]: İpek; (bk. HR.Slov., s. 233).
- TORDA**: 1. toru, çöküntü, bor, çökel, çökelek; 2. yağın eritilmesinden sonra oluşan tortu; (bk. Radloff, Wb, III, 1188).
- TORİNA (TORİNEK)**: Eğlence programı.
- TORİNÇA**: *Torina*'dan türetilmiştir.
- TORIS**: Viktoriya.
- TORLOK**: -----
- TORLOOH***: -----
- TORSİH (TORSİGAS)**: 1. tombul ve besili; 2. semiz; 3. doldurulmuş tulum gibi.
- TORİH***: -----
- TORLİN**: -----
- TOTNA**: Aşınmış, sertleşmiş, pürtükleşmiş.
- TOTOR**: Eyeri takviye edip kuvvetlendirmek için yastığa gümüş kemer takılması.
- TOTORAY**: *Totor*'dan türetilmiştir.
- TOTORAN**: *Totor*'dan türetilmiştir.
- TOTORİS**: *Totor*'dan türetilmiştir.

TOTIG*: -----

TOTIY (TOTIYAH) [F. tuti]: Papağan.

TOTILAY: -----

TOTIN (TOTINAH): -----

TOTIRBAN: -----

TOTIROS: -----

TOHPAN [tok]: 1. tok; 2. besili, semiz; 3. zengin.

TOHPANAY: -----

TOHTAMAS [krş. tokta - "durmak"]: Durmamak, yâni bütün çocukları kız olan âileler daha sonra bir erkek çocukları olmasını istedikleri zaman bu ismi vermektedirler.

TOHTAN (TOHTANAH): Durunuz!

TOHÇA: 1. tok; 2. besili, semiz; 3. zengin.

TOHÇIN (TOHÇINAH): Moğ. Prenses.

TOHİM: 1. askerlerin omuzlarındaki rütbelerini gösteren şeritler; 2. pislikler, pis bir şey, alçaklık, rezillik, alçak herif, pis herif.

TOÇA*: -----

TOÇI: -----

TUBAYAH: Tayga ormanlarında yaşayan kuşların ortak isimleri.

TUBAN: Sis, duman, pus, sis perdesi, karartı, donukluk; (bk. HR.Slov., s.237; Radloff, Wb, III, 1514).

TUBANÇA: *Tuban*'dan türetilmiştir.

TUGAY: -----

TUDA: 1. tükenmez kalem; 2. yığın, demet, bir çok; (bk. Radloff, Wb, III, 1493).

TUDANÇA: *Tuda*'dan türetilmiştir.

TUDARAN: -----

TUYSA: Dusya

TULİN (TULİNEK): -----

TULUN (TULUNAS): Bayan derisi; (bk. HR.Slov., s. 239).

TULUP (TULUBAS): tulun, kırba yâni ağzına kadar dolu, tam, şişme; (bk. Radloff, Wb, III, 1469).

TUMA (TUMAÇAH): Hakas fetişlerinin ismi; (Radloff, Wb, III, 1518, bk. TUMU: 1. humma, sıtma; 2. heyecan, s.1522).

TUNAH: "Tun Payram" diye adlandırılan birinci ayran bayramı.

TUNARİY: -----

TUNİSE*: -----

TUNÇA: Dünya.

TURKAN: Turuhansk (yer ismi); Hakasların sürgün yeri.

TUTURBAS: Şaka kaldırmaz, çıtkırlıdım. tuça*: -----

TÜGDEK: -----

TÜGDÜR: Yırtık-pırtık, eski-püskü giysiler; (HR.Slov., s.241: tüylü, kıllı).

TÜGRİN*: -----

TÜRES: -----

TÜKPEK: 1. kabarık, kabarcık, tepe, tepecik, tümsek; 2. yumru, şiş.

TÜKTİS: -----

TÜLBER (TULBEREK): Tomi nehri sakinlerinin ismi.

TÜLGÜ: Tilki; (bk. Radloff, Wb, III, 1571).

TÜRGÜN: Süratli, hızlı, seri, çabuk, çevik, aceleci, canlı, canı tez, acil.

TÜRİS: -----

TİBİS [tavıs: ses]: Gür sesli; (bk. Radloff, Wb, III, 1341).

TIYAS: -----

TINAY: Uzun ömürlü, hayat kuvveti olan, yedi canlı, sağlam, dayanıklı, mübhem.

TIPLA*: -----

TİRBAY: -----

TİRLAN: -----

TİRÇİN (TİRÇINAH): -----

TIÇIR: 1. cırcır, geveze, zevzek; 2. mandal, yaylı diş.

-H-

-U-

UGAY: Agafya.

UZAH: Bebek, çocuk; (HR.Slov., s.247).

UY ARIG: Saf, temiz düşünce.

UYTAN: -----

ULAN (ULANAH): Moğ. Kırmızı; (RM.Slov., "ULAAAN: kırmızı", s.271)

UMALAH [~ yumalak: toparlak]: yumruk kökü.

UMÇULAY: Biberon, emzik.

URANA [~ uran: savaş haykırışı]: Hak silah altına çağırma; (bk. Radloff, Wb, I, 1653; URAN: silah altına çağırma, savaş haykırışı).

URANÇA: *Urana*'dan türetilmiştir.

URSANA: Suda yüzen vahşi hayvanların ortak ismi; (Radloff, Wb, I, 1672, URSAN: su faresi).

USTAN: Mahir, usta, ustalıkla yapılan, sanatkârane; (Radloff, Wb, I, 1751).

UÇA: Düşünlerde kurulan keyif meclislerinde insanların oturarak oluşturdukları halka; (HR.Slov., s.252; Radloff, Wb, I, 1721: 1. arka, geri, sırt; 2. kuyruk kemiği sokumu).

UCUS: Donmuş, buz tutmuş.

ÜGÜ (UGUÇEK): Baykuş; (bk. Radloff, Wb, I, 1810; HR.Slov., s. 254: puhu, kukumav kuşu).

ÜZÜRGEN: Balık yumurtası, havyar; (bk. HR.Slov., s. 254; Radloff, Wb, I, 1897).

ÜKLİN: Akulina

ÜLÇEY [~ ül: pay, hisse]: Mutlu, saadetli, mesut, bahtiyar.

ÜLÇÜR: -----

ÜRBEK: -----

ÜRBER: 1. yumuşak; 2. tüylü.

ÜREKEY: -----

ÜRES: -----

HAYAH [~ sayag "yağ"]: Yağ; bu isim ayrıca şişman doğan anlamına da gelmektedir.

HAYAHÇIN: *Hayah*'dan türetilmiştir.

HANAR HOO: Sevimli, sevecen güzellik.

HAN SABIR: Han'ın kaftanı.

HAPTAL (HAPTALAH): Bayan kaftanı.

HAPILAN: Çevik, canlı, faal.

HARA*: -----

HARAA (HARAAÇAH): Geceleyin doğan; (bk. HR.Slov., s. 274).

HARALDI: Düşün alayı.

HARA NİNÇİ [kara yinçü]: Siyah boncuk.

HARAN: Silüet; (HR.Slov., s. 275: farkına varılmadan, sezdirmeden, belli etmeden, el altından, gizlice).

HARANÇA: *Haran*'dan türetilmiştir.

HARA TORGI: Siyah ipek.

HARA-PALA*: -----

HARA HIS: Kara kız.

HARA-HOY*: -----

HARA-HUÇA*: -----

HARA-HIZICAH*: -----

HARAÇIHAY [karçıgay]: Kırlangıç.

HARAÇIHAY ARIG (folk): Kutsal, mukaddes kırlangıç.

HARGA* ("karga"): -----

HARLIH (HARLIGAS): Soğan.

HARÇIH (HARCIGAS) : Kene, sakırğa.

HASTAH: 1. ham, olgunlaşmamış; 2. yeşil gözlü; (bk. HR.Slov., s. 279).

HOBIY: Hakas kabilelerinden birinin adı.

HOYBAL: 1. düdük, kaval; 2. flüt.

HOYIN*: -----; (HR.Slov., s. 284: koyun).

HOMAY*: -----; (HR.Slov., s. 286: kötü, çirkin, iğrenç, tiksindirici, berbat).

HONRAA: Küçük çan, çınçın, çingırak.

HOOS (HOOÇAH) [hoş]: Güzel;
(HR.Slov., s. 287: süsleme, tezyin,
bezeme).

HOOÇIYAH*: -----

HORDI: Balıkçıl kuşu.

HORHAY (HORHAYAH): Geç doğan.

HUBAGAN: Kelebek.

HUBAZIN ARIG (folk): Temiz kehlibar.

HUBAY: Işık, aydınlık, parlak, açık,
berrak, duru.

HUBAY HOO: Moğ. Nurlu, parlak
güzellik.

HUBAN: Kumral saçlı.

HUBAN ARIG (folk): Temiz kumral saçlı.

HUYGA (HUYGAÇAH): İşlenmiş
mercan; (HR.Slov., s. 291: 1. deri; 2.
saçı boyama; 3. dondurma paça).

HUNÇAY: Prenses.

HUNÇUY [< ET kunçuy < Çin.kung-chu]:
bk. HUNÇAY.

HURAGAN: Kuzu; (bk. Hakaşça, s.292).

HURTÇE*: -----

HURUPÇU: bk. HURÇU.

HURUSHA: kuzu kürkü.

HURUT: Hakaşlarda bir ham madde cinsi;
(HR.Slov., s. 293: ekşimiş süttten
hazırlanan kurutulmuş peynir).

HURÇU: Yüksük; (bk.HR.Slov., s. 294).

HUSHAÇAH: Yavru kuş.

HUUÇIN ARIG (folk): Kutsal prenses.

HUÇURAY: Tuzlu yâni tuz kadar gerekli
olan.

HIBAN: bk. HUBAN.

HIBANÇA: *Hıban*'dan türetilmiştir.

HIDA (HIDAÇAH): 1. kız, bakire, kız
oğlan kız; 2. başak.

HIDAY (HIDAYAH): *Hıda*'dan
türetilmiştir.

HIDAN (HIDANAS): *Hıda*'dan
türetilmiştir.

HIDARAN: -----

HIDRAY*: -----

HIDI (HIDIÇAH): 1. kız, bakire, kız oğlan
kız; 2. başak.

HIDIY: *Hıdı*'dan türetilmiştir.

HIDIYON: *Hıdy*'dan türetilmiştir.

HIDIYOS: *Hıdy*'dan türetilmiştir.

HIDIMAY: *Hıdı*'dan türetilmiştir.

HIDIN (HIDINAS): *Hıdı*'dan türetilmiştir.

HIDINAY: *Hıdı*'dan türetilmiştir.

HIDIR: bir meyve çeşidi.

HIDIRAY: *Hıdır*'dan türetilmiştir.

HIZA [< kız + a]: *Hıs*'dan türetilmiştir.

HIZAY: *Hıza*'dan türetilmiştir.

HIZAMAS: *Hıza*'dan türetilmiştir.

HIZANA: *Hıza*'dan türetilmiştir.

HIZANÇA: *Hızana*'dan türetilmiştir.

HIZAPIY: *Hıza*'dan türetilmiştir.

HIZARAY: Kutsal kız.

HIZILA*: -----

HIZINAY*: -----

HIZIÇEN*: -----

HIZATAY: *Hıza*'dan türetilmiştir.

HIZAH (~ kızan): Küçük kız.

HIZİNA (HIZİNEK): -----

HIZİNÇA: *Hızına*'dan türetilmiştir.

HIZIRKE: Sevimli, tatlı, şeker kız.

HIZIBAY: bk. HIZIMAY.

HIZIL PALA [< kızıl bala]: Kızıl bebek.

HIZIMAY: *Hıs*'dan türetilmiştir.

HIZIN (HIZINAS): Genç kız.

HIZINAY: *Hızın*'dan türetilmiştir.

HIZINZAR: *Hızın*'dan türetilmiştir.

HIZINOY: *Hızın*'dan türetilmiştir.

HIZİNÇA: *Hızın*'dan türetilmiştir.

HIZIRGAN: -----

HIZIÇAH: Küçük kız.

HIZONÇA: *Hıs*'dan türetilmiştir.

HIYAN ARIG (folk): kutsal rüzgar.

HIYGA: Zeki, akıllı; (bk. HR.Slov., s.
297).

HIYON: Hioniya.

HIYOS: -----

HIYIR: 1. kesilmiş, kesilip ayrılmış; 2. irtibatı kesilmiş; (bk. HR.Slov., s. 298).

HINARİY: Sevgili, gözbebeği, en çok sevilen, en çok beğenilen, sevgili, dost, yar, canan.

HINAS: -----

HINDIR: -----

HIPTI (HOPTIÇAH): Bıçak kabı, bıçaklık, bıçak kılıfı; (bk.HR.Slov., s. 300).

HIRBAN: Kıyma. Hakaslarda bir yemek ismi.

HIRGAY (HIRGAYAH) [krş. kırguy): Alaca doğan.

HIRLAS: Kasım, yâni Kasım ayında doğan; (HR.Slov., s.301: bir ay ismi).

HIRNA: İşlenmemiş koyun derisi.

HIS ARIİ: 1. temiz, pak, saf, hâlis, katıksız, net, açık, berrak, bayağı; 2. namuslu, bakir; 3. aziz, ermiş, mübarek kız.

HIS İRKE: Sevimli, tatlı, cana yakın, şirin kız.

HISMARİY: Mariya'nın kızı.

HISPA (HISPAÇAH): -----

HIS-PALA*: -----

HISPAN (HISPANAH): -----

HISPANÇA: *Hıspan*'dan türetilmiştir.

HISPAÇAH*: -----

HISPİN :*Hıs*'dan türetilmiştir.

HISPİNÇA: *Hıspin*'den türetilmiştir.

HİSPİRA: -----

HİSPİS: -----

HİSTA*: -----; (HR.Slov, s. 302: kışlama, kışı geçirme).

HİSTAY (HİSTAYAH): -----

HİSTAN: -----

HİSTANCA: -----

HİSTAR*: -----

HİSTARA: -----

HİSTON: -----

HİSTONÇA: *Hıston*'dan türetilmiştir.

HİSTORAY: -----

HİSTİR: -----

HİŞÇANA: -----

HİSHİLİH: Flamingo kuşu; flamingo kuşunu yakalayabilen genç delikanlının sevdiği kızla nişanlanması.

HİTANA: -----

HİTANCA: -----

HİTARA: -----

HİTNA: -----

HİTOY: -----

HİTORAY: -----

HİTHAH*: -----

HİTİNA: -----

HİTİR: -----

HİTİRAY: -----

HİÇAARA: -----

HİÇAASKA: -----

HİÇAH*: -----

HİCİGAN: Kaz ayağı; baharda çocuklar için yaptıkları yemeklerde kullandıkları bitki kökü.

HİÇİLA: -----

HİÇİNAY: -----

-Ç-

ÇABALKA*: -----

ÇABAL HIS: Çirkin, kötü kız; (bk. HR.Slov., s. 304).

ÇABAS [<ET yavaş]: Sakin, uslu, yavaş, yumuşak başlı; (bk. HR.Slov., s. 304).

ÇABAÇON*: -----

ÇABAH: -----

ÇAGA [<ET yaka]: 1. yaka, sınır, hudut; 2. giyim, kıyafet; (bk.HR.Slov., s. 305; Radloff, Wb, III, 1843).

ÇAGOY: -----

ÇAYAH*: ----

ÇAYBAN: Yazın doğan.

ÇAYBANÇA: *Çayban*'den türetilmiştir.

ÇAYLAG [~ yaylak]: Yazlık ev, villa; yazlık evde doğmuş olan; (bk. HR.Slov., s. 307; Radloff, Wb, III, 1829).

ÇAYÇAN: ----

ÇALBAH: 1. pide, çörek, bazlama; 2. pestil, tablet; (H.R.Slov., s. 309: geniş, engin).

ÇAMA: Yabancı sarmısak; (bk. H.R.Slov., s. 310).

ÇAMIHAN: ----

ÇANA: ----

ÇANU: ----

ÇANIBAR [<canı + bar]: Canlı, duyguları olan.

ÇAPRAH: Gümüş ziynet eşyası.

ÇAPSİH: 1. hayret verici, hayrete şayan, tuhaf; 2. eşsiz, harika, fevkalâde, olağanüstü.

ÇAPSIRKOY: Şefkatli, tatlı, okşayıcı, müşfik, şefkat dolu, güler yüz gösteren.

ÇARBA (ÇARBAÇAH) [~ yarma]: yarma bulgur, ince dolu bulgur; (bk. H.R.Slov., s.311; Radloff, Wb, III, 1874).

ÇARNA (ÇARNAÇAH): ----

ÇARONA: ----

ÇARİH TANA [yaruk: "parlak"] (folk): Açık renkli sedef; (bk. HR.Slov., s.311).

ÇAHA: Dayanak, destek.

ÇAHAH: Moğ. Beyaz; (R.M.Slov., ÇAGAAN: beyaz, s.35).

ÇAÇAH [~ saçak]: Püskül.

ÇAÇAN (ÇAÇANAS): Büyük abla.

ÇERĞİNE: Ceylan

ÇİBEY: Yeva.

ÇİBEK [~ yipek]: İpekli tel, bağ.

ÇİBEK ARIG (folk): Saf ipek.

ÇİBEN: Çirkin, güzel olmayan; bu isim takma ad'dır.

ÇİĞİREK: Sarı, sarı renkte, sarışın.

ÇİYONA: ----

ÇİİS*: ----

ÇİL BEN: ----

ÇİLEY: Hakas takma adlarından biri.

ÇİL TEK: Erkek saçlarının taranmış hali.

ÇİNCİ: bk. NİNÇİ.

ÇİNERİY: ----

ÇİNME: İnatçı, azimli, iradeli.

ÇİPTEN: ----

ÇİPTENÇE: *Çipten*'den türetilmiştir.

ÇİPÇİLEY: Bayan terzi.

ÇİPREY: ----

ÇİRKEEN: Moda düşkünlü, züppe; (bk. HR.Slov., s. 317).

ÇİROY: ----

ÇİRLİK PEN: Vahşi, yabanî, yaban, kaba, garip, tuhaf, gülünç.

ÇİSPİY (ÇİSPİYEK): ----

ÇİÇEN*: ----

ÇİÇİGEY: Mavicik.

ÇİÇİME: Cumartesi; yâni Cumartesi günü doğan.

ÇOYHAN: ----

ÇOYIN: Font, dökme demir.

ÇOKAN: ----

ÇOLA*: ----

ÇOLAY: Gezi sırasında doğan.

ÇOLAH PAS: ----

ÇOLBANAH: Yol, seyahat arkadaşı, yoldaş.

ÇOMA: ----

ÇONAY: ----

ÇONAH: ----

ÇONTAY: ----

ÇONÇAY: ----

ÇONÇUK: ----

ÇOPAY: ----

ÇOPTAN: -----
ÇOPÇOK: -----
ÇORAY: -----
ÇORBİNÇA: -----
ÇORGA [< yorga]: Rahvan; (bk. HR.Slov., s.320; Radloff, Wb, III, 2019).
ÇOTAN: -----
ÇOHIRAH: 1. alacalı, alaca-bulaca; 2. karışık, muhtelif, çeşitli.
ÇOÇIN: Porselen, keramik fincan.
ÇÖKEN: Bir eşya ismi.
ÇÖPEK: -----
ÇUBUL: -----
ÇUGA: Dilenci, sefil, yoksul.
ÇUDAN: Kuvvetten düşmüş, zayıf düşmüş, halsiz, dermansız; (bk. HR.Slov., s. 323; Radloff, Wb, III, 2180).
ÇURUH: Paçavra, çaput, parça, bez parçası.
ÇUÇAH*: -----
ÇUHUL: Kötü, çirkin; bu isim takma ad'dır.
ÇÜNEY: -----
ÇÜSTÜK (ÇÜSTÜGES): Yüzük; (bk. HR.Slov., s. 325).
ÇÜÇÜN (çüçünes): 1. ak ağaç; 2. şekerli, tatlı.
ÇİBİS: bk.SİBİS.
ÇİGAY [krş. çıgay: "fakir"]: -----
ÇİDAH*: -----
ÇİLMA (ÇİLMACAĦ): Bir balık cinsi.
ÇİNDABA: -----
ÇİNMA: Dağ keçisinin dişisi.
ÇİPLAN*: -----
ÇİSTAN (ÇİSTANAS): Tayga ormanlarında yaşayan.

-I-

IDIGAN: Bayan şaman.
IZARGAÇAH*: -----

IZIGAS: Çoban aldatan, kuyruk sallayan; (HR.Slov., s. 329: iskete, baştankara).
IZIM (IZIMAS): Kendi kendini yaralamak, kasten yaralanmak.
IZIRGA [- ısırga]: Küpe; (bk. HR.Slov., s. 329).
IRO SARIG: Bülbül.
İÇİLER*: -----
-YE-

YEBDEK*: -----
YEBDEKEY*: Evkodiya.
YEDEY*: -----
YEDEK: Elleda.
YEDÜÜ: Yevkadiya.
YEDÜS*: -----
YELEK: Ellade, Ellina.
YELİMÇE : Ellina.
YEMEK: 1. yüzük, yuvarlak; 2. bilezik, çember, daire; (HR.Slov., s. 334 : tel).
YENEKEY: -----
YERESİN: Arseniya.
YERSİNE: Arseniya.
YETÜL*: -----
-YA-

YAMAN [yaban]: Dağ keçisi.
YATIR*: -----